

מילה ויקר זו תפילין ויוכל להיות רמז תורה היינו פרנסה כי אם אין קמח וכו' וששון זו מילה היינו בנים ויקר זו תפילין היינו חיי כי הזהיר בתפילין הוא מאריך ימים נמצא בקריאת מגלה ג"כ נמשך על ישראל ענין שלש הנ"ל ובתוכם נכלל כל הצטרכות והנה ע"י חודש ניסן שהוא בגי' מזלא כנ"ל נמשך לישראל ענין כל הצטרכות וברחמי' כי שם הוי' כסדר מרומז על הרחמי' פשוטי' ובכך הפירש החודש הזה לכם היינו להנאתכ' ולטובתכ' וכנ"ל ראש חדשים היינו כמו ראש בתוכו המוח והחיות וכן הוא ניסן ראש חיות לכל החדשי' פרשת פקודי אלה פקודי המשכן משכן וכו' נ"ל בעזה"ש דהנה כתיב ונשלמה פרים שפתינו והיינו על ידי שאנחנו קוראים פרשת הקרבנות נחשב כאלו הקרבנו קרבן והנה לפ"ז נוכל לומר במה שאנחנו קוראי' פ' המשכן ועשייתו יהי רצון שיהי' נחשב כאילו עשינו משכן והנה בפשוט לכאורה ג"כ מוכח כגון שאמירת הקרבנות נחשב כאילו הקרבנו א"כ הלא צריך מקום לזה אלא ודאי שנחשב כאילו השיוי משכן וע"ז י"ל ששייך באם נימא שמקריבין אעפ"י שאין בית אך מן הסברא י"ל כך וגם יש ראי' דהא על כל המימרות הקדושים יש רמז בתורה וגם מי איכא מידי דכתיבי בנביאי ולא רמיזו באורייתא ונוכל לומר רמז מכאן אלה פקודי המשכן ע"ד וה' פקד את שרה כי פקידה וזכירה ענין אחד וזכירה היינו בפה כדאיתא בגמרא זכור לא תשכח לא תשכח היינו שכחת הלב וזכור היינו בפה ומצינו שאמר השי"ת ב"ה פקדתי את אשר עשה עמלק לישראל ונוכל לומר כך אלה פקודי המשכן שאנחנו מספרים וקוראים בתורה ענין המשכן משכן היינו נחשב כאילו עשינו משכן נמצא ממילא כשאנחנו מספרים היינו שקוראים בתורה ענין ה הקרבנות אזי כאילו הקרבנו קרבן ובכך יה"ר שיבנה בית המקדש ב"ב ונקריב בפועל ממש קרבנות ויתרבה כבוד שמים מעתה ועד עולם עולמי עולמים אמן עוד י"ל אלה פקודי המשכן וכו' עפ"י חז"ל שאמרו על פסוק אשכול הכופר וכו' מי שהכל שלו מכפר לי על עון גדי שכרמתי לי וכמאמרם ז"ל יבא זהב המשכן ויכפר על זהב העגל ע"ש הנה כפי האמת כאשר איתא בזה"ק שישראל לא הי' חייבים רק הערב רב ע"ש הנה הזהב שנתנו יוכל להיות שבדעתם הי' שביציאת מצרים שהש"י שידד המערכת אף שממצרים לא הי' עבד יוכל לברוח והיינו כי קשרו ע"י כישוף וישראל יצאו ממצרים חשבו ישראל שאי אפשר שיהי' עוד כישוף וא"כ לא יהי' עגל ואזי יתרבה כבוד שמים לכך נתנו זהב להראות שלא יהי' באפשרי שיהי' עגל והם לא ידעו שהרשעים מצאו טס שהי' כתוב שם והשליכוהו באש כמאחז"ל ואח"כ כשנתנו נדבה זהב למשכן וכיפר הקב"ה ועפ"י זה י"ל אלה היינו חטא העגל שאמרו אלה אלהיך עיין בזה"ק ויחי שפירש ע"פ מי אלה ע"ש פקודי היינו נחסר מלשון ולא נפקד ממנו איש ע"י המשכן והיינו שנחסר החטא ע"י המשכן וכנ"ל משכן העדות אשר פקד על פי משה י"ל העדות מלשון עדי כי עדיים מהר חורב ידוע מאחז"ל שמשה זכה ונטלן עיין בפע"ח שאורות שקבל בשבת מחזיר לישראל שהאורות הם בפקדון בידו ופוקד לשון פקדון ולא יכול משה לבוא אל אהל מועד כי שכן עליו הענן וכבוד ה' מלא את המשכן וקשה למה לא הי' משה יכול לבוא אל אוהל מועד כי שכן עליו הענן הלא משה הי' יכול לעלות בדרגות גדולות הלא נאמר ויבוא משה בתוך הענן פירש"י שנעשה לו שביל וכאן לא הי' יכול לבוא אל אה"מ ונ"ל כי משה הוריד לנו התורה והמצוות ועל ידו נתגלה לנו אלקות כמ"ש אנכי עומד בין ה' וביניכ' ומשה הי' אמר ובו נצמצם הדיבור וזהו הוא

הטעם שנא' בכל המצות וידבר ה' אל משה לאמר כי הדבור הוא התפשטו' ואמיר' הוא צמצו' וזהו שנא' במעב"ר י' מאמרות בכל בריאה נאמר ויאמר לשון בצע אמרתו ויאמר לשון ויתלבש רצ"ל הקב"ה הוא מצמצם את הבריאה לבוש בתוך לבוש שאם הי' התפשטות לא הי' באפשר להיות הבריאה וזהו שנאמר וידבר ה' הוא (ה') התפשטות טית אל משה רצ"ל שמשה ה' ' מביא את הדיבור בצמצום שיוכל לאמור לבני ישראל וכשיגמור המשכן הי' בא מן השמים בהירות ואור גדול בהתפשטות עד שלא הי' באפשרי להביא בתוך צימצום וזה שנאמר ולא יכול משה לבוא אל אוהל מועד אוהל מועד הוא צימצום כי אוהל מועד בגי' יוסף מאה וששה וחמישי' ויוסף הצדיק הוא יסוד הוא שדי ושם זה הא מורה על צימצום שאמר לעולמו די וזהו שנאמר ולא יכול משה לבוא אל אה"מ כו' ר"ל לא הי' יכול להביא הבהירות בתוך צימצום כי שכן עליו הענן וכבוד ה' מלא את המשכן כלומר שהי' בהירות בשפע רב וזהו שנאמר ויקרא אל משה באלף זעירא כלומר הקב"ה הי' מצמצ' א"ע אז נאמר וידבר ה' אל משה לאמר כלומר אז הי' יכול משה להביא הדיבור בתוך הצימצו' לאמר לבני ישראל חסלת ספר שמותוהאיש משה עניו מאד וכו' ומצינו שאמר ונחנו מה והנה יש ענוה ע"י שהאדם רואה פחיתותו ומיעוט עבודתו לה' ובאמת משה רבינו ענותנותו הי' לגודל רוממות אל ית"ש וי"ל הפשט כי אראה שמך וכו' שאמר דוהמע"ה כי אראה שמך וכו' היינו רוממות אל ית"ש ואזי מה אנוש וכו' היינו מדרגת מה ועי"ז ותחסרהו מעט מאלקים עי"ז אדם זוכה לבינה כמשאחז"ל חמשים שערי בינה נבראו וכו' וכולם נתנו למשה חסר אחד וכבוד והדר תעטרהו כי כבוד מרומז לאהבה ע"ד אם אב אני אי' כבודי והדר מרומז על תפארת תמשילהו במעשה ידיך ע"ד צדיק מושל שיכול לבטל גזירת רעות מישראל כל שתה תחת רגליו ע"ד ואברהם זקן וכו' וה' ברך את אברהם בכל והנה כתיב והארץ הדום רגלי וי"ל שפועל לקרב כנס"י להבורא ב"ה ועוד י"ל כל שתה תחת רגליו ע"ד עקב ענוה יראת ה' צונה ואלפים כולם היינו שיכול להמשיך השפעות צפור שמי' ע"ד כצפרי' עפו' כן יגן ה' צבאו' שמי' מרומז על רחמי' כפי ששמעתי והיינו שיכול לפעול שיעוף הרחמים על ישראל כמו שמצינו בלשון חז"ל פרנסתו מעופפת לו כצפור ודגי הים שיכול להמשיך עינא פקחא עובר אורחת ימים ע"ד מאחז"ל אפילו ספינות שבים ניצולים בזכותו ועד"ז נוכל לפרש הפסוק וידבר ה' אל משה ואל אהרן בארץ מצרים וכו' החודש הזה לכם וכו' והנה רש"י פירש חוץ לכרך או אינו וכו' ומה תפלה קלה לא רצה בתוך העיר שהי' מלאה גילולים מכ"ש דבר חמור והנה בפשוט נוכל לומר ע"ד שאמר הש"י ועברתי בארץ מצרים אני ולא מלאך כדאיתא שמלאך הי' מגושם אם הי' במצרים והנה הש"י ב"ה וב"ש הוא הכל יכול יוכל לדבר עם משה ואהרן במצרים וצריך אנו לעיין כך דלכאורה י"ל דהא צריך הכנה לקבל הנבואה ובמצרים היאך הי' אפשר לעשות הכנה לגודל טומאת מצרי' ונוכל לומר דהא היו עוסקי' בהתראה לפרעה במכות בכורות והיו עוסקי' בשליחות ובמצות הבורא ב"ה והי' זה הכנה גם שהשם דיבר עם מצרים עוד י"ל דהנה ענוה גדולה מכולם כידוע מיראת ה' שכתוב ראשית חכמה יראת ה' וכתוב עקב ענוה יראת ה' ויראה הוא עקב לגבי ענוה כמאחז"ל והנה מש"ר הי' עניו מאד מכל אדם וכו' ונ"ל שמה שאמר משה רבינו ונחנו מה הנה לגודל ענותנותו שהי' מחזיק א"ע כלא הנה אצל מש"ר לא הי' נחשב לכלום מה שחושב א"ע כלא כי הי'

לו תירוץ יוכל להיות בשביל אהרן הוא שזוכה להיות מחזיק א"ע ללא כלו' לכך אמר משה רבינו ונחנו מה שכלל א"ע עם אהרן במדרגת מה נחזור לענינו שאין חידוש על ההכנה שהי' במצרי' שישרה עליו הנבואה כי הי' דבוק תמיד למעלה בענין שהוא למעלה מכל העולם היינו מדרגת מה ומה שלא רצה להתפלל בתוך מצרי' ואמר כצאתי את העיר אפרוש כפי היינו שיתפלל בעצמו כי לא החזיק א"ע שיהי' יכול להתפלל במצרי' כיון שמלאה גילולי' ונוכל לומר הפשט כך וידבר ה' אל משה ואל אהרן דהיינו בזה הבחי' אל משה ואל אהרן היינו מדרגת מה שאמר משה ונחנו מה שכלל א"ע עם אהרן וכן"ל ע"י זו הבחי' דיבר הש"י בארץ מצרי' נמצא שהנהיג הש"י למשה כמדרגתו שהג' שלא רצה להתפלל במצרי' היינו שהוא לבדו יתפלל אבל לקבל הנבואה הי' אפשר הדבר וכו' ואפשר לו' שכוונת הש"י ג"כ כך כי אצלינו כל עיר גדול הוי כרך ואצל הש"י ב"ה כל העולם שברא הוא כמו כרך ונוכל לומר כך וידבר ה' אל משה ואל אהרן בארץ מצרי' וכו' חוץ לכרך היינו בבחי' שהוא למעלה מזה העולם והיינו כנ"ל ואי אפשר לומר בתוך הכרך והיינו בפשוט כי הלא תפלה קלה לא רצה משה להתפלל במצרים והנהיג א"ע שכיון שמצרים מלאה גילולי' לא מצאו לבו להתפלל אף שבאמת לגודל מדרגתו לא הי' מניעה רק שלא החזיק א"ע כל כן א"כ הי' הש"י נוהג עמו בזו המדרגה ולא הי' מדבר עמו במצרי' אלא ע"כ חוץ לכרך והיינו בבחי' שהוא למעלה מזה העולם והיינו אל משה ואל אהרן והיינו מדרגת מה וכן"ל עוי"ל הפירוש דהנה לכאורה יש לומר הגם שמשה רבינו לא רצה להתפלל בתוך מצרי' מאחר שהיתה מלאה גילולי' היינו להתפלל עבור פרעה שביקש להתפלל עבור לו רצה מש"ר להתפלל במצרי' אבל בשביל חיבת ישראל לאמר להם התורה ומצות נגלה השי"ת ב"ה גם במצרי' וכמזומה לי שכתוב בזוה"ק באיזה מקום משל למלכא שמטרנותא יתבא בשוקא דבורסקי ולגודל האהבה דמי בעיניו כשוקא דרוכלא ונוכל לומר אפשר בזה כוונת רש"י ג"כ חוץ לכרך היינו ע"ד ישראל עלה במחשבה ונוכל לפרש הפסוק וידבר ה' וכו' בארץ מצרי' לאמר החודש הזה לכם וכו' היינו שיאמר לישראל החודש מלשון התחדשות שהוא דבר חדש שהש"י ב"ה וב"ש מגלה קדושתו בארץ מצרי' מלאה גילולי' היינו לכם היינו להנאתכ' ולכבודכ' לגודל אהבה והיינו החודש הזה התחדשות זה הוא לכם בשבילכם עוי"ל החודש הזה לכם דהנה הצרוף הראשון מן י"ב צרופי הוי' ב"ה הוא בניסן ויוצא מפסוק ישמחו השמים ותגל הארץ והשם ב"ה הוא כסדר והנה הניקוד חירק פתח שבא קמץ עולה נ"ב ועם מספר כ"ו של השם עולה שמנה ושבעים והוא בגי' ג' הויות ובגי' מזלא והנה מגלה ג"כ בגי' ע"ח ומצינו מאחז"ל ליהודים היתה אורה זו תורה ששון זוכשישראל עושין רצונו של מקום ב"ה מלאכתן נעשית ע"י אחרים והנה באמת אין אדם צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא אך מצינו שומר שבת מחללו ואחז"ל א"ת מחללו אלא מחול לו אפילו עובד ע"ז כאנוש וכו' מחול לו נמצא ע"י שמירת שבת אזי ישראל עושין רצש"מ ולפ"ז פירוש הפסוק ששת ימים תעשה מלאכה היינו ע"י אחרים יהי' מלאכה נעשית שלא נצטרך לעמל ויגיעה אימתי וביום השביעי יהי' לכם קודש כשנהי' שובתי שבת ונהי' עושים רצש"מ ב"ה לב"ש שבת שבתון לה' דהיינו שנראה שיהי' לשם שמים שמור שבת בשביל שצוה הבורא ב"ה וב"ש וזה הדבר יהי' ממילא שמלאכתך נעשית ע"י אחרים ויהי' הצטרכותינו בריוח גדול לא תבערו אש וכו' נ"ל ע"ד מאחז"ל אין הדליקה

מצויה ר"ל אלא במקום חלול שבת וי"ל פירוש הפסוק לא תבערו אש בכל מושבותיכם דהיינו שלא יהיה דליקה ע"י מה ביום השבת ע"י שנהיה שומרי שבת לא יהיה דליקה עוד נ"ל שלא יהיה מחלוק' שמרמז לאש ר"ל לא יהיה מחלוקת ע"י ביום השבת שנשמור שבת יהיה שלום ע"ד בא שבת בא מנוחה ויבאו כל עדת בני ישראל מלפני משה וזה הפסוק הוא כמיותר כי מה בא הכתוב להשמיענו והנה בפשיטות הוא כך כשאדם עומד לפני הצדי' והוא אדם גדול אזי יש לו בהירות רב והתעוררת הלב וכשהולך מלפני הצדיק אז אין לו עוד בהירות גדול והתעוררות כל כך כאילו עומד לפני הצדיק אבל ב"י כשעמדו לפני משה הי' להם כל כך בהירות רב אע"פ שיצאו מלפני משה היה להם הבהירות כאילו עמדו לפני משה וזה שרימז הכתוב ויצאו כל עדת ב"י מלפני משה ע"ד הפסוק כה אמר ה' בראך יעקב ויוצרך ישראל ואיתא במדרש מי בראך עולם יעקב בראך וקשה וכי יעקב אבינו אלהים ח"ו שברא את העולם אלא הענין הוא כך אברהם יצחק ויעקב בחי' ימין ושמאל וגוף באמצע אם הקב"ה ברא העולם בימין בחי' אברהם לא הי' העולם מלא כי לא שמאל בחי' פחד יצחק ואם ברא את העולם בשמאל בחי' פחד יצחק ג"כ לא היה עולם מלא ע"כ ברא הקב"ה את העולם בבחי' יעקב שהוא כלול משנהם מימין ושמאל שיהי' העולם מלא ולהבין כי תחלת בריאת עולם היה מתחלת בלילה שלאחר שבת אז הי' ערב ראשון כמ"ש ויהי ערב ויהי בוקר וסוף מעשה במחשבה תחלה והי' רצון בריאת עולם בשבת בזמן מנחה והשלשה סעודות הם כנגד שלשה אבות סעוד' ראשנה הוא חקל כנגד יצחק ויצא יצחק לשוח בשדה סעודה שני' עתיקא כנגד אברהם ואברהם זקן בא בימים סעודה שלישית זעיר כנגד יעקב כי בזמן מנחה בשבת הוא עת רצון בריאת עולם בבחי' יעקב שיהי' עולם מלא והוא בריח התיכון מבריח מן הקצה אל הקצה וזהו והאכלתיך נחלת יעקב אביך שהוא נחלה בלי מצרים ובזמן מנחה היה עת רצון וישראל עלה במחשבה ישראל אשר בך אתפאר והוא בחי' תפארת כי בגוון אחר אין להתפאר אבל בחי' יעקב כולל משלשה גוונים אודם לובן ירוק ובהרבה גוונים יש התפארות וזהו ישראל אשר בך אתפאר וזש"ה ותרבי ותגדלי ותבואי בעדי עדיים כי במצרים לא הי' להם שום זכות מאיזה מצוה אלא זכות אבות וזה הכתוב ותרבי זהו בחי' אברהם שבו כתיב הרבה ארבה את זרעך ותגדלי זהו בחי' יצחק שבו נאמר כי גדל יצחק ותבואי בעדי עדיים זהו בחי' יעקב שהוא תכשיט מקושט משני תכשיטין והי' עת רצון ויגאלו ממצרים והנה זה ידועה שתוה"ק אינה סיפור המעשה ח"ו רק הוא נצחיות כידוע ובכל שנה ושנה כשיגיע פורים נעשה לנו נסים ומחיות עמלק כמו שהי' בימי מרדכי ואסתר וכשבא ניסן הוא זמן הקמת המשכן ע"י צדיק בחי' משה כמ"ש ויהי בחודש הראשון בשנה השנית באחד לחודש הוקם המשכן ונאמר וידבר ה' אל משה זהו בחי' צדיק שבכל דור ודור לאמר ביום החודש הראשון באחד לחודש תקים את המשכן אוהל מועד ונאמר ויקם משה את המשכן וכו' ואיתא בגמרא בניסן ר"ה למלכים ולרגלים והיינו למלכי ישראל כי למלכי אוה"ע מתשרי מונין ופריך בגמרא למלכים מאי נ"מ ר"ל בזמן הזה אין לנו מלכים אמר ר"ח לשטרות ר"ל בניסן ר"ה למלכים היינו לצדיקים איזה שיהיה שוטר ומושל בבחי' משה שעל ידו יהי' כל השפעות ועוד צריכין להבין מ"ש וזכרתי בריתי יעקב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור למה הוזכר יעקב מלא בואו בראשנה והטעם הוא כך כשישראל צריכין לחסד ולרחמים צריך לעורר

בח'י יעקב בראשונה כי הוא מובחר שבאבות ובח'י רחמנות כרחם אב על בנים ובח'י יעקב היא עת רצון כנ"ל וזה רימז לנו הכתוב ויצאו כל עדת ב"י מלפני משה ר"ת מזה הפסוק בגימטריא יעקב מלא בואו ר"ל דור ודור יהי צדיק בח'י משה עם בח'י יעקב ויהי עת רצון ועולם מלא כדי שלא יחסר לנו כל טוב אמן לפרשת החודש וידבר ה' אל משה ואל אהרן בארץ מצרים וכו' החודש הזה לכם וכו' ופירשז"ל חוץ לכרך ונ"ל בע"ה דכתיב כי אראה שמיך מעשה אצבעותך וכו' מה אנוש וכו' ונ"ל ע"ד שמצינו ענוה גדולה מכולם והנה משרע"ה כתוב בתורה צדיק בדרך שהולך בעבדות הבורא ית"ש וקרא לו אהל מועד ר"ל ששם מקום קבלת האורות והי' כל מבקש ה' לקבל הארה יצא אל אה"מ אשר מחוץ למחנה ר"ל ילך אל הצדיק אשר נראה בעינים קושיות עליו לזה הצדיק ילך ויקבל הארה ממנו לעורר לבו לעבודת הבורא ית"ש ויאמר הנה אנכי כורת ברית נגד כל עמך אעשה נפלאות אשר לא נבראו בכל הארץ ובכל הגוים וראה כל העם אשר אתה בקרבו את מעשה ה' כי נורא הוא אשר אני עושה עמך יש לדקדק דמתחילה אמר נגד כל עמך וחזר ואמר ורא' כל העם שהוא כפל לשון במ"ש ונראה דכת האפקורסים הדוברים על צדיק עתק אינם מאמינים כלל שהצדיק יכול לפעול נפלאות ועי"ז גם אם רואים שהש"י עושה איזה נס היפך הטבע היטיב חרה להם והיא לשיכים בעיניהם מחמת שהש"י עושה היפך דעתם המשובשת אבל אילו המאמינים בצדיק הוא מחמת שהם יודעים שהצדיק היא דבוק תמיד בו יתב"ש וכל מה שהצדיק עושה ה' הוא עושה ומצליח בידו וא"כ כשרואים איזה נס ופלא שהצדיק עושה יש להם הנאה ושמחה גדולה וזה הוא עיקר האמונה כמ"ש ויאמינו בה' ובמשה עבדו אבל הכת הא' הם כופרים בעיקר מאחר שאין להם אמונה בהצדיק כלל וזש"ה ויאמר כו' נגד כל עמך אעשה נפלאות דעמך היינו הערב רב כידוע מאמרם ע"כ רד כי שחת עמך ואמר זה הנפלאות והנסים יהי' התנגדות להכת הערב רב כנ"ל דאפילו אם הש"י עושה איזה נס הוא מתחרה להם והדר אמר וראה כל העם אשר אתה בקרבו היינו הישראל שהם מאמינים בני מאמינים כמ"ש שש מאות אלף איש אשר אנכי בקרבו את מעשה ה' אשר אני עושה עמך היינו שיוטב בעיניהם וישמחו על הנס שיעשה הש"י ע"י הצדיק וזה כוונתו באמרו אשר אני עושה עמך ולשון וראה כמו רואה אני את דברי אדמון לפרשת פרה זאת חקת התורה וכו' וי"ל בדרך רמז על מאחז"ל אם אין קמח אין תורה ואם אין תורה אין קמח וי"ל רמז חקת מלשון כי חק לישראל הוא שאחז"ל לישנא דמזוני הוא עיין בר"ה וי"ל חקת היינו התורה כי זה תלוי בזה הכל א' חקת כשיש מזון ופרנסה בריווח התורה נוכל לבוא לתורה וגם חקת היינו מזון יש התורה כשאנחנו דביקים בהתורה עוד יש לומר דאיתא בזה"ק מאן דנטר שבתא כאילו נטר אורייתא כולה וי"ל רמז דאות ז' מרומז על שבת כדאיתא במס' מגילה ביום השביעי וכו' שבת הי' ע"ש וי"ל תיבת זאת היינו ז' היינו שבת את היינו כל התורה מאלף עד תיו פרשת ויקהל ויקהל משה את כל עדת ב"י וכו' אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותו נ"ל בע"ה לפרש דהנה מצינו גדול השלום ושנאוי המחלוקת וכשישראל באגודה אחת אזי הוא ענין גדול וי"ל רמז ויקהל משה את כל עדת וכו' וי"ל שהביא אותו אל האחדות והיינו שקיבל אותם בגשמיות דהיינו שהקהיל אותם ובאמת שבזה קשר אותם כ"א לשרשו ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם דהיינו שהשי"ת ב"ה רצונו שיהיה אחדות בינינו וגם ע"י שאמר

להם תורה ומצות ה' בזה קיבץ אותם וקשר כ"א בשרשו והיינו ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ע"י מה ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה ה' עי"ז ויקהל קיבץ אותם למקום אחד ויקהל משה וכו' אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהי לכם קודש והקשו המפרשים וכי שייך כאן לשון ציווי ששת ימים תעשה מלאכה זה רשות ולא מצוה ונ"ל ע"ד הרמז שאיתא ששת ימים רמז לשה קצות מזרח מערב צפון דרום מטה מעלה ושבת הוא נקודה אמצעית וששת ימי המעשה הוא בחי' יראה ושבת הוא בחי' אהבה כדאיתא בכתבי האר"י ז"ל שבשבת הי' מרים קולו בפסוקי דזמרה יותר מבחול מחמת אהבה ובחול הוא בחי' יראה ויראה הוא צמצום כנודע ועוד טעם כשיש לאדם יראה מאיזה דבר אז מצמצם עצמו בכל יכלתו ובחול הוא בבחי' קצות כנ"ל ובקל יכול לילך ולצאת מן הקצה והגבול ע"כ צריכי' לעבוד בבחי' ירא' ולצמצם א"ע שלא יצא מהגבול משא"כ בשבת שהוא נקודה אמצעית הוא בבחי' אהבה ע"כ בשבת מותר להתפלל בחי' אהבה ולפשט א"ע כי אינו באפשר שיצא מהקצה והגבול כי הוא באמצע ומלאכה בגי' אל אדני בגי' צו כמש"ה צו לצו פ"ל לצו של ע"ז תעשה לך צו אחר שלא תלך במעשיהם וזה שנאמר אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם ששת ימים תעשה מלאכה פ"ל בששת ימי המעשה שהם בבחי' ששה קצות צוה לעשות מלאכה דווקא ומלאכה בגי' אל אדני בגי' צו פ"ל תעשה צו לצו שתעבוד ביראה ובפחד שלא תצא מהגבול משא"כ בשבת שהוא נקודה אמצעית תעבוד בבחי' אהבה כנ"ל וכשתעשה מלאכה זו בששת ימי המעשה אז וביום השביעי יהי לכם קודש פ"ל תבין ותרגיש בחי' תענוג שבת יהי לכם קודש כי מדרגת קודש ישראל לה' ראשית תבואתו כי חול מכין לשבת ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהי לכם קודש וכו' ונ"ל ע"ד מאחז"ל לפרשת כי תשא ויחל משה וכו' למה ה' יחרה אפך בעמך אשר הוצאת ממצרים בכח גדול וביד חזקה הנה לכאורה קשה אדרבא כיון שה' עשה נסים שהוציא ממצרים צריך ליתן טעם על החטא שלא יהיה קשה והנראה בע"ה כך דהנה איתא בזה"ק שהערב רב הם חטאו בענין העגל ולא ישראל והנה איתא בזה"ק שמשמע"ה כשקיבל הערב רב אמר לו הש"י שהם רשעי' ואמר משה מרי' דעלמא כיון שראו הנסים ונפלאות שעשית במצרים יחזרו למוטב והנה אח"כ בעו"ה החטיאו כנ"ל ע"ש והנה באמת אם לא בשביל רשעת פרעה שלא רצה לשלח את ישראל לא היה צריך לעשות אז במצרים האותות והמופתים רק עבור רשעת פרעה לכך היה כמה אותות ואח"כ כשהשי"ת ב"ה הכביד את לב פרעה ועשה ג"כ אותות ומופתים ובודאי הש"י ב"ה אמת וכל מעבדוהי קשוט וכדין עשה עם פרעה שהכביד את לבו ועיין במה שפ"ל טעם ג"כ כפי מה שנתן לי הש"י שכל והנה אם לא הוה פרעה מסרב בשליחות ישראל והיה שולח תיכף אזי לא היה מקבל משה רבינו הערב רב מאחר שהי' רשעים רק ע"י האותות כנ"ל היה סבור שיחזרו למוטב וא"כ טען משה רבינו למה ה' יחרה אפך בעמך וכו' והיינו שהם אינם חייבים רק הערב רב ומה שלקחתי הערב רב מה שקבלתי אותם הוא בשביל שהוצאת ממצרים בכח גדול וביד חזקה והייתי סבור שע"ז יחזרו למוטב וא"כ כל החטא הוא של מצרים וכנ"ל וישראל זכאין ובהכי ניחא דכתיב זאת חקת התורה וכו' ופירש"י שאומות העולם מונין לישראל מה טעם לכך אומר הכתוב חקת שאין רשות להרהר אחריו ולכאור' צריך לעיין הלא יש טעם תבוא אמו ותקנח בנה אך

לפי הנ"ל ניחא דהא באמת ישראל אין חייבים בזה רק הערב רב א"כ למה צריך הפרה וצריך לומר דזה חוקה ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה הרחק מן המחנה וכו' כל מבקש ה' ומתחילה צריכין אנו להבין מה שפירשו בפ' משפטים בפסוק הנה אנכי שולח מלאך לפניך וכו' ופרש"י כאן נתבשרו שעתידין לחטוא ושכינה אומרת להם לא אעלה בקרבך וקשה לשון נתבשרו משמע בשורה טובה וכי זה בשורה טובה שעתידין לחטוא ועוד כשאמר לו הקב"ה למשה אחרי מעשה העגל ושלחתי לפניך מלאך לא רצה משה והתפלל לה' ילך נא אדוני בקרבנו למה לא התפלל משה מיד כשאמר לו הנה אנכי שולח מלאך ולהבין הענין כך הוא כי יציאת מצרים היה באתערותא דלעילא בלא אתערותא דלתתא כמ"ש ואת ערום וערי' והקב"ה הוצאנו ממצרים ונתן לנו התורה בחסדו הגדול ותשוקת הקב"ה שיהי' אתערותא דלתתא ענינו לעורר לבבינו לעבודתו ית"ש לכן העמיד אותנו אחר התורה על המדרגה ראשונה כמו שהיינו כשהוציאנו ממצרים ובזה מתורץ איך אפשר שלאחר שפסקה זוהמתן שיעשו את העגל עד"מ האב המרגיל ומלמד את התינוק לילך בתחילה מושכו האב בידו ב' או ג' אמות ואח"כ מעמיד את התינוק לאותו מקום שהלך משם והאב עומד מרחוק שילך התינוק בעצמו אצלו כך היה בשעת מ"ת בתחילה הקב"ה נתן לנו התורה ופסקה זוהמתן מהם ואח"כ העמיד אותם אל המדרגה הראשונה כמו שהי' קודם מ"ת וע"כ אחר מ"ת נשארו על אותה מדרגה כמו שהיו במצרים ועשו את העגל ואמרינן לא היה ישראל ראויים לאותו מעשה אלא כדי להורות תשובה וקשה אם נשארו במדרגה כמו שהיו בשעת מ"ת לא היו צריכין לתשובה כי לא היה להם יצה"ר אלא הקב"ה רצה שיהי' אתערותא דלתתא ולכך העמיד אותם על מדרגה ראשונה וזה שהתפלל משה למה ה' יחרה אפך בעמך אשר הוצאת מארץ מצרים ר"ל למה ה' יחרה אפך על מעשה העגל בעמך אשר הוצאתם ממצרים כי הם עכשיו על אותה מדרגה כמו שהיה במצרים כי גם במצרים לא ידעו את ה' ואת ערום וערי' ונמצא היה מעשה העגל כדי שיהי' אתערותא דלתתא והשתא ניחא מה שפירש"י ז"ל כשאמר לו הקב"ה למשה הנה אנכי שולח מלאך נתבשרו שעתידין לחטוא רצ"ל שעתידין במעשה העגל להורות תשובה ויהי' אתערותא דלתתא וגם משה רבינו רצה שיהי' כך ולכך לא אמר משה כלום בשעה שאמר ה' הנה אנכי שולח אבל אחר מעשה העגל שאמר לו ה' לא אעלה בקרבך לא רצה משה כיון שעשו תשובה וזה אתערותא דלתתא אני רוצה שה' ילך בקרבנו ולהבין הכתוב וירא אהרן וכל בני ישראל את משה והנה קרן עור פניו ויראו מגשת אליו וקשה כמו שהקשה רש"י ז"ל ומראה ה' כאש אוכלת וכו' ולא היו יראים ומקרני הוד של משה היו יראים אלא גם הם הי' להם אורות זהו כתר' שנתנו להם בשעה שאמרו נעשה ונשמע אלא בשעת מ"ע נטלה מהם כמ"ש ויתנצלו בני ישראל את עדיים ונתנו למשה כי משה נשאר במדרגת מ"ת וזהו ויראו מגשת אליו מחמת בוש נבהלו כשראו קרני הוד של משה כי זאת הי' מאורות שלהם כנ"ל וז' שכ' ומשה יקח את האהל הנ"ל ומשה לקח את כל האורות כי אהל הוא לשון אור בהלו נרו עלי ראשי ונטה לו מחוץ למחנה הרחק מן המחנה רצ"ל הצדיק הולך בעבודות הבורא ית"ש רחוק מפשוטי העם כדאי' בס' נועם אלימלך מאמו"ר מקשה תעשה המנורה ר"ל שהבהירות שלך תעשה מעצמה בקושיות שיהיה לעולם קושיות עלזכור אשר עשה לך עמלק דהיינו ע"י עמלק אותה קליפה הוא שאור שבעיסה עשה

לך היינו שגורם לעשות לך היינו שלא לש"ש כי האדם נברא שיהי' עושה הכל רק לשמים והנה אי' בגמרא ע"ז כי גדול מעל שמי' חסדך וכתוב כי גדול עד שמים חסדך ומתרץ כאן בעושי' לשמה כאן בעושי' שלא לשמה ונ"ל ע"ד כי ביה ה' עולמים דהעוה"ב נברא ביד ועה"ז נברא בה"א וידוע שהיוד ע"ש המחשבה נאמרה כפירש"י על פסוק אז ישיר וכו' נמצא כשאדם עושה מצוה שלא לשמה הוא גורם חסד עד שמים כי המעשה טוב והמחשבה היה שלא לשמה וכשעושי' מצוה לשמה גורם חסד על שמים ע"ד ישראל מוסיפין כח בפמליא שלמעלה נמצא נקרא מצוה שלא לשמה תחת שמים ולפי"ז הפשט בפסוק והי' בהניח ה' אלקים לך מכל אויביך מסביב כי מן האויבי' שהי' יהי' דוקא נחת.

ע"ד לא גלו ישראל רק שיתוספו גרים ובהניח היינו לשון נחת בארץ וכו' נותן היינו מתנה שיהי' בלי הפסק כי הגאולה שאנחנו מצפים יהי' קביעו' הישועה בלי הפסק ובאמת כשאדם זוכה שדבוק כל ימיו בתשובה כמאמר התנא ישוב היום וכו' נמצא כל ימיו בתשובה זוכה בחיים חיותו מעין עוה"ב ע"ד עולמך תראה בחייך וזוכה ג"כ להנ"ל ובכן תמחה את זכר עמלק מתחת השמים לא תשכח והיינו שהקליפה מזכיר אותך בהמחשבה לעשות ח"ו שלא לשמה שהוא תחת השמים זה המחשבה לא יהיה היינו לא תשכח מלשון אשכחן היינו שלא יהי' בנמצא הקליפה רק יהי' הכל מצוה לשמה שלא יהי' שאור שבעיסה ויהי' הכל טוב ולא יעלה שום מחשבת פסול בלב כי הכל יהי' לשמה נמצא במה שאנו קורין פ' זכור גורמין אנחנו כשם שאנחנו זוכרים כן יזכור הש"י ב"ה מה שטוב לנו שיזכור היינו זכו' אבות ושארנו בסיני נעשה ונשמע ע"ד ואנכי לא אשכחך זה מעשה סיני ועוד אנחנו גורמי' שהעובדות שלנו הוא לנחת לפני בורא ב"ה וב"ש כאילו עשינו לשמה כי אנחנו אינם חייבים במה שעשינו שלא לשמה וכו"ל ואי"ה כשיהיה הגאולה ב"ב יהיה הכל לשם שמים תיכף יהי רצון ב"ב אמן.

פרשת כי תשא כי תשא את ראש ב"י לפקודיהם ונתנו איש כפר נפשו לה' בפקוד אותם י"ל דאיתא מאחז"ל ע"פ והיה מספר ב"י כחול הים אשר לא ימד וכו' ופירשו בזמן שישראל עושי' רצונו של מקום אין להם מנין וכו' ונוכל לומר כך כי תשא את ראש ב"י היינו בזמן שאתה יכול לספור אותם והיינו מסתמא שהם בגדר שאין עושי' רצונו של מקום ח"ו ובכן ונתנו איש כפר נפשו היינו צדקה ע"ד וצדקה תציל וכו' וכידוע מאחז"ל במעלת הצדקה ובכן יזכו לעשות רצונו של מקום ב"ה ולא יהיה להם מנין ויהי' כמו חול הים וכו' זה יתנו כל העובר על הפקודים מחצית השקל בשקל הקודש מתחילה צריכין אנו להבין בכל ספירה יש הוי' המאירה בה ומחטא אדה"ר ומחטא העגל נתגברו הקליפ' בשני ספירות וחצי היינו נצח והוד וחצי יסוד ונעשה שם אלקים וזהו עבדות שלנו לברר הטוב מהרע ולתקן כמו שהי' קודם החטא וזה רומז לנו הגמרא חייב אדם לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי ר"ל פוריא היינו לשון מטה היינו מטה כסא שלחן מנורה רומז לשכינה לבסומי לשון המתקה כדאמרינן רוחא לבסומי שכיחא והיינו חייב אדם לבסומי בפוריא כלומר חייב אדם לעבוד הבורא ב"ה בשלימות ולהמתיק הדין עד דלא ידע בין ארור המן וכו' ידע לשון התחברות כמו ואדם ידע את חוה וארור המן הוא הקליפה וברוך מרדכי הוא הקדושה והיינו דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי שלא יהיה התחברות הקליפה עם הקדושה כמ"ש ויבדל אלהים

ירא ה' יראה הטהור' בלי שום סיג ופסולת יראת הרוממות והנה ידוע כי זהב מורה על היראה והיראה מכונה בה ע"ד מצפון זהב יאתה והוא נרמז בפסוק זה ועשית ציץ זהב טהור תעשה לך ציצית צבי תפארת יראה טהורה בלי שום פניו' וסיג ופסולת ופתחת עלי' פתוחי חות' תוכל לפעול באמצעותה שתפתח בה פתוחי חותם היינו ר"ת תי' תתי' מטר אשר המה קודש לה' דייקא מוכנים ומזומני' ומקודשי' רק לה' לבדו הוא חלק מכבודו ליראיו הנ"ל לעשות רצונם וזוכים לעלות במדרגת אליהו ואלישע אשר יהי' משתמש' בשרביטו של מלך פועלי מפעלות אלקים בקרב הארץ לפרשת זכור זכור את אשר עשה לך עמלק וכו' והי' בהניח ה' וכו' מכל אויביך וכו' תמחה את זכר עמלק וכו' ויש לדקדק דהוי ליה לכתוב את אשר עשה עמלק לך וכו' והנראה כך דאיתא מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה ומחשבה רעה אין מצרף למעשה ונ"ל ע"ד דאיתא בגמ' גדולה עבירה לשמה וכו' ואיתא בגמ' לעולם יעסוק אדם בתורה ומצות אפי' שלא לשמה שמתוך וכו' והנה עבירה לשמה הנה המעשה הוא עבירה והמחשבה לשמה הוא טובה ואזי הקב"ה מצרף את המחשבה להמעשה שלא יהי' נחשב לעביר' וגבי מצוה שלא לשמה הוא להפך שהמעשה הוא טובה רק המחשבה שלא לשמה הוא עבירה ואזי הקב"ה אין מצרף המחשבה שלא לשמה להמעשה וא"כ כשאין מצרף נשאר המעשה היינו המצוה טוב ואם ח"ו הי' מצרף אזי ח"ו לא יהי' מצוה כלל והי' נחשב לעבירה שחשב שלא לשמה ועוד שמלבד שהש"י ב"ה אינו חושב זאת לעבירה כמו הפשט הפשוט שמחשבה רעה אין הקב"ה מצרף למעשה עוד יש תועלת כפי שפירשנו שהמצוה הוא מצוה כיון שהמחשבה שלא לשמה הקב"ה אין מצרפה להמצוה נמצא המצוה הוא טובה וצריך לעיין שנדע הטעם על מה הוא כך שגבי העבירה לשמה הקב"ה מצרף להמחשבה וגבי המצוה שלא לשמה אין מצרף אך י"ל כך דהאמת המחשבה היא העיקר לכך גבי עבירה הקב"ה מצרף המחשבה כשהוא לשמה וגבי מצוה היינו הטעם כי ידוע שאיתא בגמ' שר' אלכסנדראי בתר צלותי הוה אמר הכי רבון העולמי' גלוי וידוע שרצוני לעשות רצונך ומי מעכב שאור שבעיסה וכו' וא"כ על מצוה שלא לשמה הוא תירוץ מספיק כנ"ל לכך הקב"ה יהי שמו הגדול מבורך לעולמי עולמים עושה כך שאין מצרף המחשבה שלא לשמה להמצוה וא"כ אזי נחשב המצוה למצוה והמחשבה עומדת בפני עצמה וכשאדם זוכה כי מצוה גוררת מצוה וזוכה לחזור בתשובה ומתקן המחשבה שלא לשמה שהי' לו והנה אם לא הי' שאור שבעיסה הי' בנקל לעשות הכל רק בלתי לה' לבדו ונוכל לומר הפירושקיום והעמדה אז תהא כמשפטו אשר הראת בהר הר גימט' אדר דאז קבלו התורה באהבה כנ"ל ובזה האופן ודאי יהי' למשכן קיום חזק פרשת תצוה ואתה תצוה וכו' נ"ל ע"ד דכתיב כי אתה אבינו וידוע מדרגת אהבה היא בן לאב ומדרגת יראה עבד לאדון ואמר הש"י ב"ה למשה שיכניס אהבת הבורא בלב ישראל והיינו ואתה הוא מדרגת אהבה תצוה את בני ישראל ומדרגת אהבה נפתח שערי חכמה ע"ד שמצינו באברהם אבינו שהיו כליותיו נובע' חכמה כמו שמצינו ואברהם זקן וכו' זה קנה חכמה ואי' בגמרא מתלמידי יותר מכולם דע"י תלמיד אדם זוכה לתורה יותר והיינו חכמה ואמר ויקחו אליך שמן דהיינו שהישראל יגרעו למשה שמן היינו חכמה ע"ד הרוצה ה להחכי' ידרים וסימנך מנורה בדרום זית זך ע"ד שאיתא בשם הא"ח דזית מרומז לשכחה ויש לומר זית זך שיהי' שכוח ענין גבהות היינו להיות בעינו זך הגם שמשה רבינו כתיב

בי' והאיש משה עניו מאוד וכו' ובלאו הכי לא הי' אצלו שום נדנוד גבהות זה רמז לכל מי שאומר תורת ה' ומכניס אהבת הבורא בלב השומעי' כתית למאור כתית מרומז על יסורין ר"ל ע"ד דבש כדי ליתן עפ"י הכתית ועוד איתא שבלול וכתית ע"ש וזה האיש יוכל לפעול שמי שמדוכא ביסורין ר"ל שיתרפא והיינו כתית למאור היינו שיאיר להעלות נר תמיד שיוכל לפעול להעלות העובדות מצות ומע"ט ע"ד כי נר מצוה להעלות לקשר בבורא ברוך הוא וב"ש לעד אמן ולקחת את שני אבני השהם ופתחת עליהם ב"י הנה צריך בתחלה להבין מה שאית' בזה"ק רעווא דרעווין ונ"ל ע"ד שאמרו עלה ברצון הבורא ית"ש לחדש ולברוא את העולם וכבר הקשו בזה כמה קדמונים איך שייך בהבורא ית"ש אין סוף חידוש הרצון ואמרו מה שאמרו ול"נ שכך הוא הדבר שהי' רצון הבורא ב"ה שיהי' רצון חידוש העולם טוב ורע להטיב לברואיו שהם יבררו הטוב מהרע וזה האמור בזה"ק רעווא דרעווין ר"ל שהי' רצון הבורא שיהי' רצון חידוש העולם דבר והפוכו כמ"ש את זה לעומת זה עשה אלקים ורצון ראשון הי' כולו טוב מזוקק בלי שמרים כמו שיהיה לעתיד לבוא כשתעביר ממשלות זדון כו' ואצל הבורא ב"ה הם שתי רצונות כולו חד בלי הפסק וזה רעווא דרעווין וזה שכתוב משה משה בלי פסוק טעמים כמו שנאמר אברהם אברהם יעקב יעקב וכתוב פסוק טעמים ואצל משה משה לא נכתב פ"ט כי משה עם הכולל גימ' רצון ור"ל משה משה רעווא דרעווין כאחד בלי הפסק וזהו שנאמר קודש ישראל לה' ראשית תבואתה ר"ל קודש ישראל לשון הזמנה שישראל מזומנים ראשית תבואתה לשון הבאה שישראל יבוא לרצון ראשון שהי' קודם בריאת העולם כולו טוב מזוקק בלי רע ובשביל כן הי' מלחמת עמלק מיד ביציאת מצרים כי גאולת מצרים לא היתה גאולה שלימה והגאולה זו לא היתה אלא לפי שעה כדי להכיר את בוראנו ית"ש להיות לנו לאלהים וזה שנאמר אני ה' אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלהים ר"ל הגאולה הזאת היתה להיות לכם לאלהים ואז היתה התחלת העבדות לברר הטוב מהרע כמו שהיתה קודם בריאת העולם כמו שנאמר קודש ישראל לה' ראשית תבואתה כנ"ל וע"כ נגד ראשית זה היה התחלת גוים עמלק וזה אברם אברם אב לשון רצון כמו אביון תאב לכל דבר כמו כן אב לשון רצון אם רם הוא רצון ראשון רעווא דרעווין רם הוא מר גימ' עמלק ומפני זהו הטעם נתנה מלחמת עמלק ליהושע כי פני יהושע כלבנה ופגם מלחמת עמלק הי' בבחי' לבנה בבחי' כנס"י ובזה מתורץ הפסוק כי יד על כס יה מלחמה לה' בעמלק מדור דור וקשה וכי צריך הש"י מכה"כ ללחום לעולם עם עמלק הלא ברגע אחד יכול לכלותו ולאבדו מן העולם אלא הפג לא היה אלא בכסא דוד כי עתיד הקב"ה לעשות שני כסאות אחד לו ואחד לדוד כי יד אל כס יה י"ד בגימ' דוד וזהו שנאמר אני ה' לא שניתי ואתם בני יעקב לא כליתם כדאיתא בגמ' מה איכפת להקב"ה לשחוט מן הצוואר או מן העורף אלא כדי לצרף את הבריות ר"ל ע"י מצות הש"י אנו נעשים צירוף וחיבור אליו וזהו שנאמר אני ה' לא שניתי אצלו אין שום השתנות לעולם בין שתעשו מצות בין שלא תעשו אלא אתם בני יעקב לא כליתם ר"ל כליתם לשון כלתה נפשי לשון תחיה וחיבור שאין אתם יכולים להתחבר אלי כשלא תקיימו מצות אבל בעצמותי אין שום השתנות ח"ו אלא ה' בחכמתו נתן עבדות לברר הטוב מן הרע להטיב לנו וז"ש ה' ילחם לכם ר"ל מה שהשי"ת נלחם עם עמלק הוא בשבילכם כי אצלו אין שום השתנות ח"ו ואתם תחרישון בתמי' למה

אתם תחרישון מלעשות תשובה ומע"ט וגם מזה הטעם נתנה מלחמת עמלק פעם ראשון ליהושע הבא משבט יוסף ולשאול הבא משבט בנימין פי' כי יוסף צדיק דלעילא ובנימין צדיק דלתתא וזה"ש בתוה"ק בארבע טורי אבן ישפה כנגד בנימין לשון יש פה זהו מלכות כי מלך ראשון היה מבנימין אבן שוהם כנגד יוסף כי שהם אותיות משה זהו בחי' כל צדיק הוא בבחי' משה כדאמרינן בגמרא משה שפיר קאמרת ויוסף הוא הצדיק וזהו שהם כנגד יוסף ואבן נופך כנגד יהודה ורומז כשיהי' מחיית עמלקמתן תורה אמרו המלאכים אשר תנה הודך על השמים וצוה הש"י למשה שיחזיר להם תשובה ואמר להם תורה מה כתיב בה אנכי וכו' אשר הוצאתיך מארץ מצרים וגו' למצרים ירדתם לפרעה נשתעבדתם וכו' והנה על בנין המשכן לא קטרגו המלאכים כלל והנה נפרש בעז"ה דאיתא הטעם שרצו המלאכים בתורה היינו סודות התורה רצו אך צריך לפרש לפי"ז מה היה תשובת מש"ר למצרים ירדתם וכו' הלא רצו רק סודות התורה והנראה בע"ה כך דהנה לפי דאיתא בזוה"ק על פסוק גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך דהתורה סודות הגדולים מלובשים בסיפורי מעשים כיון שצריך קנקן עיי"ש ונראה לי בע"ה כך דהנה אנחנו כיון שאנחנו בעולם הגס היינו זה העולם ששייך בו גשמיות כל כך אז נתרבה כבוד שמים כשיש לנו גם בזה העולם השפל והגס יש לנו סודות עליונים והיה משה רבינו משיב למלאכים כלום למצרים ירדתם כו' והיינו כי אתם במעלה גדולה וא"כ יש בזה יותר כבוד שמים שתנתן לנו התורה והודו המלאכים כי תשוקתם להאמת ויש לומר הפירוש רומה על שמים אלקים היינו הש"י נתרומם בשמים כשעל הארץ כבוד במה שנתרבה כבוד שמים בארץ בזה נתרומם כי ישראל מוסיפין כח בפמליא של מעלה כדאיתא ובאמת י"ל שהמלאכים מוסיפי' השגה בעבודת השם היינו שניתוסף להמלאכים השגה ע"י שיתרבה כבוד שמים ובזה י"ל הכונה בפסוק ויקחו לי תרומה שקאי על פמליא של מעלה שיתרומם השי"ת גם בשמי' ע"י זה היינו מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי לצורך המשכן שיהי' כבוד שמים נתרבה שישכון בתוכינו ואזי יתרומם כבוד שמים בכל העולמות כאשר שמענו כן נזכה שכינתך לחזה אמן ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם והנה היה לכתוב בתוכו ועפ"י פשוט נראה שאם היה כך כתוב הנה היה מוכרח שיהי' המשכן קיום לעולמים כי דבר אלקינו יקום לעולם ובאמת מצינו שאפי' בבית שני לא הי' שכינה לכך נכתב בתוכם וי"ל שקאי על ישראל שהש"י ישכון בתוך ישראל וזה באמת יהיה לעולמים כדאיתא גלו לבבל שכינה עמהם גלו כו' שכינה עמהם ועפ"י"ז נראה לי בעז"ה לתרץ קושיא בגמ' עירובין בריש מסכתא משכן דאיקרי מקדש מנ"ל אלימא מדכתיב ונסעו הקהתים נושאי המקדש והקימו את המשכן וכו' שהוא בארון כתיב אלא מהכא ועשו לי מקדש ושכנתי וכו' עכ"ל והנה קשה הלא זה פסוק מוקדם בתורה והיה תיכף להביא זה הפסוק ולמה הביא קודם זה הפסוק ונסעו הקהתים וכו' אך לפי הנ"ל ניחא דמזה הפסוק ועשו לי מקדש אינו מוכח דהא לא כתיב ושכנתי בתוכו וכתוב ושכנתי בתוכם וכפי הפי' שאמרנו דקאי על ישראל א"כ לא מוכח לכך מייתי הגמרא מקודם הראיה ונסעו וכו' המקדש רק ע"ז דחי הגמרא דהמקדש קאי על הארון כיון שהוא מקודש והביא הגמ' שפיר ראי' ועשו לי מקדש וכו' והיינו כיון שמצינו בתורה מקדש והיינו בפשוט שלא קאי על הארון א"כ מה שכתוב נושאי המקדש ודאי ג"כ היינו על המקדש יכתוב והקימו את המשכן וא"כ מוכח דמשכן איקרי מקדש יה"ר

שיבנה במהרה בימינו אמן ככל אשר אני מראה אותך וכו' וכן תעשו הנה תיבת וכן קשה כי היה לכתוב כן עיין ברש"י ז"ל ואפשר בע"ה לתרץ בפשוט דהנה הראה הש"י למשה תבנית של אש ואי אפשר לשום בן אדם לעשות כן והאיך אפשר לכתוב כן תעשו דהי' משמע כמו התבנית ממש לכך כתיב וכן תעשו לרמז כמו שאפשר לעשות והקימות את המשכן כמשפטו אשר הראת בהר עפ"י שארז"ל אין שמחה אלא בבשר היינו עכ"י מה שפירשתי הפסו' יהי כבוד ה' לעול' ישמח ה' במעשיו דהנה ארז"ל בראשית בשביל ישראל שנקראו ראשית היינו שנכה הקב"ה שיקבל התענוג והשעשועים מישראל שהם משוקעים בכל התאוות ומגושמים בגוף וחומר ואעפ"כ עובדי' אותו באהבה אעפ"י שיש לו שרפים ומלאכי' ואופנים אין לו מזה תענוג שאין להם יצה"ר ואינם בעלי בחירה אבל מישראל יש לו תענוג עצום וזה יהי כבוד ה' לעולם כי לעולם לפעמי' הוא לשון העלמה והסתר כמו שאמרו לעלם כתיב וזה פי' באם יתגלה כבוד ה' מאנשים החומרי' שהשכל הוא נעלם ונסתר מחמת שהם מלובשי' בגוף גשמי' ואעפ"כ עובדי' אותו באהבה בוודאי ישמח ה' במעשיו כי יש לו שמחה גדולה כנ"ל וזה אין שמחה אלא בבשר ר"ל שאין שמחה לפניו אלא מעבדות הבא ממה שהוא מלובש בבשר הגשמי והנה בימי אחשורוש אמרו ז"ל הדר קבלוה מאהבה והי' להש"י תענוג גדול אך באמת כשאדם רוצה להיות עובד ה' באמת צריך להיות תמיד דבוק בו יתברך כי אף שלפעמים יבוא לאדם איזה בהירות בלבו ואח"כ נפסק ממנו זה אינו שוה כלום רק העבדות צריך שיהי' בתמידות ועי"ז תתקיים העבודה על נכון והיינו דכתיב קימו וקבלו שהי' אצלם תקומה מה שקבלו והנה ר"ח אדר יש לפרש שיקרא אדר א' דור שאז קבלו התורה באהבה שנתנה לאלף דור וגה והקמות את המשכן דהנה באדם כשמקדש א"ע נקרא משכן כמ"ש ושכנתי בתוכו לא נאמר אלא בתוכם מכאן שהקב"ה משרה שכינתו בתוך ישראל וזה והקמות את המשכן כשתרצה שיהיה למשכן שלך ואין צריך אתה לטפול את עצמך עמו אעפ"כ עזוב תעזוב עמו אם הוא רוצה שתעזוב לו מצרתו אז תעזוב עמו וק"ל פרשת תרומה דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי הדיקדוקים בכל הדברים מבוארים ונ"ל בטוב טעם ודעת כי התורה הקדושה כשמה כן היא תורה לנו הדרך נלך בה ואת המעשה אשר נעשה בהיות כי יתלהב לבות בני אדם לעבודת הש"י לעבדו בלב שלם ובנפש חפצה זאת העצה היעוצה מהתורה אשר בה מלכים ימלוכו ועצתה תכון לעד זאת תהי תורת האדם והנהגתו הישרה לפרוש א"ע מבני אדם ולישב בהתבודדות כי אז ישכיל ויצליח לתקן את עותתו ולעבוד עבודתו כי בשבתו לבדו ברעיונים שקיטים ובסעיפים שבותים ומורגעים אז יפלס מעגל ישר ויישר אורחותיו בכל מדותיו אמנם כן יצר סוכן בו יפתהו להרחיק א"ע גם מחברת צדיקים אחר כי התבודדות טוב הוא להשכיל ונחמד הוא מאד לכן יאות להרחיק גם מחברת הצדיקים לישב סגור ומסוגר באין יוצא ובא בפתחי נדיבי עמינו המתנדבי' ומברכים הש"י בעבודת' העצומה והקדושה לזאת באתה התוה"ק להזהיר לכל מי אשר יראת ה' נוגע בלבבו ובא בכל אות נפשו לגשת אל הקודש עבודת משאוי בכסף ותשוקה הוא נושא שיהי' כל מגמתו וחפצו לקרב עצמו אל הצדיקי' נדיבי עם כי ע"י צוה ה' את הברכה וחיים עד העולם כי אז ישכיל ויתרומם ויתנשא בעבודתו כאשר יפקחו עיניו והמה ירוהו ודבריהם הקדושים בלבת אש יעוררוהו ויחזקוהו בעבודתו יהי' מתאבק

בעפר רגליהם וישתה בצמא דבריהם ובזה ישיג אורחות חיים וכל הפורש מהם כאילו פורש מן החיים הנצחיים וכל המקרב א"ע אליהם עליו נגה אור כי הם עיני העדה המדריכי' אותנו בדרך הישר ונתיב האמת וכבר גילו אזנינו והאירו עינינו רבותינו הקדושים על פסוק ולדבקה בו וכי אפשר כו' אלא הדבק בחכמים כו' לכן איש נבוב ילבב לפלס נתיבו ואז כל דרכיו יכונו להרחיק א"ע בהתבודדת כנ"ל אך לקרב א"ע לצדיקים להסתופף בצלם צל הקדש ובזה יתרומם ויתנשא עבודתו בעוז תמרו והנה ידוע כי מלת תרומה יש לו שני פירושים הפרשה גם התרוממת ובזה נבוא לפרש הפסוק אשר התחלנו דבר אל בני ישראל ויקחו לי היינו לי לשמי כי יקחם לבותם הטהורות לעבודת הקודש תרומה מאת כל איש היינו הפרשה והרחקה מאת כל בני אדם לישב בהתבודדת אך לא יהיה לבם נפתה להרחיק א"ע וחברת הצדקים לכן עצת תוה"ק תנחני אשר ידבנו לבו היינו הצדיק הקדוש נדיב לבו יביאך תקחו את תרומתי התנשאות והתרוממות לעבודת השי"ת כי בדבקך בו באמת ובתמי' ממנו תלמוד להבין ולהורות דרכך בקודש או יאמר ויקחו לי תרומה מאת כל איש כו' ר"ל כפלי כפלים לתושי' וכאופן תסובב במלים הקדושים להורות נתנה בלבבות בני אדם הבאים בכרית החפצים בעבודת השי"ת ובתורתו הוגים כי יסתער לבכם בקרבם במה אכף ובמה נקדם לאלוקי מרום ובמה נתעורר לתקן את עותתינו ובמה יכופר עונותינו לכן תורתנו הק' במועצותי' תוליכם לעוררם בתשובה שלימה שאז יפרשו וינזרו א"ע מתאוות הגשמית הצטרכות כל מין אנושי לכל דבר אשר יעבור עליהם מאכל ומשתה וכדומה מתאוות הגופנית לקדש א"ע אף במותר לו להזהר מן המותרת אך אשר יאכל לכל נפש דברים ההכרחיים הוא לבדו יעשה לכם חלילה וחלילה אל יהרסו א"ע ממצבם ומעמדם הלז פן ח"ו יבולע דרכם הקודש אשר המה הולכים עלי' ככה יתנהגו זמן זמנים טובא עד אשר ירגיש בנפשו הטהורה אשר היא יותר אינה מגואלה מלומד' ומורגלת ביראת ה' כל היום וכל חפצה ותשוקתה בהתלהבות גדול לאהבת השם אז בנדיבת לבבו לכל אשר תאוה נפשו לדברים הגשמיים והגופניים הורשה לו ליהנות מהם כי מהם ג"כ נקח לעבודת הקודש כי ירום וישא כל הנצוצות הקדושים המתנוצצים בכל מיני נבראים וכן גבוהים דרכי הצדיקים אשר שולחנם שולחן מכפר ותיטב לה' משור פר העובדים באמת ובתמים באכילתם ושיתתם ובכל דברים הגשמיים המעלים הכל לשרשם ומקורם כיז ה' הטובה עליהם והוא הנרצה בפסוק הזה ויקחו לי כנ"ל לי לשמי יבואו לעבוד בקודש תרומה מאת כל איש היינו להפריש א"ע מהצטרכות גופני כל מין אנושי כנ"ל ויהי' כל עשיותיו ומאכליו ומשקיו במדה ובמשקל בלי שום יתרון זאת תהי' מנהגו כל ימי אשר נגעי לבבו בו ואחרי תיקון מעשיו כנ"ל אז אשר ידבנו לבו ככל אות נפשו ונדבת לבבו הורשה לו ליהנות תקחו את תרומתי כנ"ל כי מכל תאות הנ"ל יקח התרוממת והעלאת הניצוצות ואז ילך לבטח דרכו ועליו יתקומם דבר עבדו והאור נוגה לו ויקחו לי תרומה וכו' תקחו את תרומתי יש לדקדק ויקחו הוא נסתר ותקחו הוא נוכח והנראה בעזה"ש ונפרש הפסוק רומה על שמים ה' על כל הארץ כבודך דהנה מצינו בשעתתעלה במעלות וכו' וסמך ואלה המשפטים ונ"ל כך דהנה התור' נוהג בכל עת וי"ל כך דהנה ידוע דלית פולחנא קמי קוב"ה כרחימו וידוע שהוא בחי' מעלות היינו עליות ע"ד שלהובין דרחימו ושלהבת עולה למעלה והנה ידוע בחי' והחיות רצוא ושוב הוא אצל כל אדם רצוא בחי' אהבה

ושוב הוא בחי' יראה גם בחינת מצות עשה הוא בחי' אהבה ומצות ל"ת הוא בחי' יראה נמצא אם (" יש יראה שלא יבוא לידי עבירה ונ"ל רמז כך ולא תעלה במעלות על מזבחי על הוא לשון הסתלקות (" הענין מזבחי רומז ליראה כידוע אשר לא תגלה ערותך עליו שלא תבוא לידי עבירה, (" ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם היינו לפני המשפטים תשים בחי' מזבח היינו בחי' (" לאהבה ולהתשובה ולחכמה כנ"ל.

ואלה המשפטים וכו' נ"ל דאיתא בגמרא על פסוק גם אלה תשכחנה זה מעשה עגל ואנכי לא אשכחך זה מעשה סיני ושאמרו ישראל נעשה ונשמע ואיתא בספר תניא שאפי' בלימוד פסקי דינים אשר באפשרי שלא יבוא המעש' בשום פעם גם לימוד זה הוא ענין גדול כי זה הוא רצון הבורא כשיטעון ראובן כך ושמעון כך יהיה הפסק כך ע"ש והנה יש לומר כך ואלה המשפטים וכו' דהיינו ע"י המשפטים שאדם לומד פועל ואלה דהיינו שמאלה נעשה ואלה בתוספת וא"ו על דרך ואלקי יעקב עוד י"ל דע"י המשפטים שאדם לומד יוכל לפעול להעלות כל העובדות וכל התורות והתפלות לעלות למעל' וזה מרומז בתיבת ואלה בגימ' שם של מ"ב עוד נ"ל שאדם יראה ללמוד באהבה וירא' שזה הוא גדין לפרחא לעילא וזה מרומז בתיבת ואלה הוא שם של מ"ב המשפטים אשר וכו' שיהי' באהבה ויראה.

ואנשי קודש תהיון לי ובשר בשדה טרפה לא תאכלו לכלב תשליכון וכו' נראה לי ע"ד דאי' בגמ' גבי מעשה דתאנים שנתאכלו בטבל' ומעש' שהביא ע"ז מחמורו של ר' פנחס בן יאיר ופי' תוספות דגנאי לצדיק שיאכל מאכל אסור אפי' בשוגג והש"י ב"ה וב"ש שומר את הצדיק שלא יבוא מאכל איסור לתוך פיו והנה נראה לומר הפסוק ואנשי קודש תהיון לי ואשמור ממאכל איסור ובשר בשדה טרפה היינו מה שלא נודע שהוא טרפה כי נטרף הבהמ' בשדה לא תאכלו לכלב תשליכון אותו והיינו דבאמת מצינו בתור' לגר אשר בשעריך וכו' ובכאן כתוב לכלב וכו' ונ"ל לפרש ע"ד יראו את ה' קדושיו כי אין מחסור וכו' ולפ"ז אמר הכתוב ואנשי קודש וכו' ובשר וכו' לכלב תשליכון וכו' היינו שיתן הש"י פרנסה וכל הצטרכות בריווח גדול ע"ד אין כסף נחשב בימי שלמה ולא יצטרך למכור הנבילה רק לכלב תשליכון מאחר שיהי' עושר שיתן הש"י ב"ה עושר גדול לא תשא שמע שוא וכו' בהמשך ע"ד שפירשתי לעיל דאיתא שמאכל איסור אפי' לתינוק לא ליתן שלא יהיה מטומטם לבו ומכ"ש גדול אפי' ספק מאכל איסור ובאמת על מאכל איסור שורה קליפה וטומא' ושלא יזיק לאדם ח"ו ובאמת בפשוט אנחנו מוזהרים בתוה"ק על מאכלות אסורות ומי שאינו נזהר ח"ו אזי ח"ו גם לענין אחדות השם אזי העבירה הנ"ל מניעה ואמר הכתוב ואנשי קודש וכו' ובשר וכו' והיינו שאשמור אתכם ממאכל איסור כנ"ל וגם בפשוט שהוא אזהרה ובשר בשדה טרפה היינו ספק לא תאכלו היינו שתראו לשמור ממאכל איסור ואזי לא תשא שמע שוא היינו שלא תאמר בשקר הענין שמע ישראל רק באמת כי לא יטמטם הלב אל תשת ירך עם רשע היינו עם הקליפה ששורה בתוך המאכל להיות ח"ו עי"ז עד חמס היינו כי בשמע הוא ע' רבתי ובאחד הוא ד' רבתי ואיתא בספרים שהוא עד כי אנחנו עדים על יחוד הבורא ב"ה וב"ש והנה ח"ו ע"י מאכל איסור ר"ל הוא ח"ו מניעה להאחדות ושלא יהי' עד חמס שלא יחמוס הקליפה ענין האחדות חמס היינו כי חמסן דיהיב דמי ונוטל החפץ בע"כ והיינו ע"י שנהנה מן הקליפה שלא ימנע מאתו האחדות השם יצילנו מחסרון האמונה ובכן ישוב אדם בתשובה

שלימה על שלא הי' נזהר עד עכשיו ממאכלות אסורות והשם הטוב ב"ה וב"ש יכפר ואדם יקבל על עצמו ויעיין לשמור ממאכלות אסורות ומן השמי' יסייע לטובה כי תראה חמור שונאך רובץ תחת משאו וחדלת מעזוב לו עזוב תעזוב עמו ובגמרא דרשו שונאך שאתה רשאי לשנא אותו ברשע מיירי וחדל' פעמי' שאתה רשאי כו' עזוב תעזוב עמו אם הוא רוצה לעזוב אז תעזוב עמו עכ"ל וי"ל דהנה שונאך משמע שהוא שונא אותך כענין שאמרו אתה ארור והוא ברוך ואין ארור מתדבק בברוך ומקשין העולם דהול"ל איפכא אין ברוך מתדבק בארור ותירצו דודאי הצדיק רוצה לדבק עצמו כי לא ידח ממנו נדח ורוצה להחזירו למוטב רק באמת הרשע אינו רוצה לדבק עצמו אל הצדיק וזה כי תראה חמור שונאך היינו החומרית של השונא שלך ר"ל שהוא שונא אותך רובץ תחת משאו ר"ל שיש לו התלהבות גדול בתפל' ומשאו פי' כמו מאימתי משיאין משואות וכיון שאתה רואה שהחומרות של השונא אותך רובץ ומונח כארי תחת התלהבות שלו אז וחדלת מעזוב לו הנח לו צרכיכם היינו השפעות טובות ופרנסה ורפואה כדי שיוכלו לקיים את התורה וזהו שנאמר אם בחקותי תלכו כו' ונתתי גשמיכם בעתם פי' אתן לכם לכל צרכיכם ולא יחסר לכם כל טוב ותוכלו לקיים את התורה וזהו וידבר אלקים שנתיחד מי עם אלקים כנ"ל את כל הדברים האלה לאמר פי' שהכל נאמר בשעת מ"ת אפילו שהוא עולם הנגלה הכל נאמר שיהי' כל צרכינו ולא יחסר לנו כל טוב כדי שנוכל לקיים את התורה ודו"ק וכל העם רואים את הקולות ואת הלפידים ואת ההר עשן וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק וכו' ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלקים כאן הי' כאן נמצא דבר נפלא לבעלי שכל להשכיל לבותם בטוב טעם ודעת העיקר הדבר שצריך ללמד לעצמו לעת בואו לשכינת הצדיק העובד את ה' באמת בגודל פחדו ויראתו העיקר הלימוד מהצדיק להביט לפנימיות עבודתו בקודש ולגודל ענותנותו לא כאותן האנשים מחוסרי ההבנה אשר לא ידעו כלום ועושים הטפל להעיקר וצופים בהכנת הצדיק להמצוה איך שהצדיק מתרעש ומתפחד לפני עשותו המצוה ומחמת זה נדמה להם כי נשבר לבבם בקרבם והמה מתנענעים ג"כ ונמשל כבהמות נדמו כי עבודתם הבל ולריק יגיעו ומי האיש החכם יבין את זאת כי העיקר להביט בפנימיות העבודה של הצדיק ליקח לעצמו מוסר השכל לכל ענין ולכל דבר כאשר אירע לי בעצמי פ"א חגגתי את חג הסוכות בק"ק לובלין אצל איש האלקים וכו' רבינו יעקב יצחק זצ"ל והלך קודם הלל לסוכה לברך על נטילת לולב על הד' מינים והלכו אחריו כל הבאים וגם אני הלכתי בתוכם להסוכה והי' הצדיק מתרעש ומתפחד קודם הברכה בבהלות עצומות ותנועות גדולות לערך שעה והעם שהיו שמה הי' מסתכלים בזה כי נדמה זאת להם להעיקר והיה דומה להם שמשיגים יראה גדולה והיו מתנענעים ג"כ ברתת ובזיעה כאשר נדמה להם אבל אני ישבתי על הספסל ולא עשיתי את הטפל להעיקר רק המתנתי אחרי כלות הבהלות והפחדים ואז עמדתי להביט היטב לברכתו אשר בירך ואין לשער מדרגתו הגדולה בשעת הברכה וזה הענין נלמד מהפסוק שלפנינו וכל העם רואים את הקולות ואת הלפידים ואת ההר עשן וירא העם וינועו ג"כ אבל ויעמדו מרחוק ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלקים כי לא השגיח לקולות וברקים רק לפנימיות של עשרת הדברות וזו הוא התפארות של משה אשר התורה מפאר בו בזה וכן נזכה אנחנו ב"י המתאספים בקהלות הקוד' לקדושי עליון לבוא לתכלית האמת בכל דבר ואם מזבח

אבנים וכו' נ"ל לרמז שיהי' נוהג בכל עת כי אבנים מרומז לאותיות כמד"א בספר יצירה והנה ידוע כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה גם בשאר תורה ידוע מאמרם כל העוסק בת"ת אינו צריך לא עולה וכו' וידוע דהתורה מכפרת כקרבן נמצא י"ל מזבח אבנים מרומז לתורה שמכפרת רק שלא יהי' גיאות כי ידוע שהקב"ה בנה עולמות והקריבן כידוע מבחי' עולם התוהו נמצא בתורה יוכל האדם לתקן שרשו מבחי' עולם התוהו רק שלא יאמר אנא אמלוך היינו בחי' גיאות והנה גזית עם הנקודה עולה גיאות עם הנקודות וקאמר קרא לא תבנה אתהן גזית שלא תלמוד בגיאות כי חרבך היינו שורשך בעולם החורבן הנפת עלי' אתה מניף בתורה ותחלל' בשביל גיאות לכך תלמוד בענוה ויהי' כמו מזבח כנ"ל לקרב אותך לשורש כמו קרבן שהיא קירוב לשורש.

פרשת משפטים ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם ידוע מאמרם ז"ל אלה פוסל הראשונים ואלה מוסיף על הראשונים נ"ל כי אות ואו מרומז ליסוד ויסוד הוא בחי' יוסף והיינו לרמז מוסיף על הראשונים עוד נ"ל בעז"ה דכתיב בראשית ברא אלקים וכו' וכתוב ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים וידוע מאמרם ז"ל מתחילה עלה במחשבה לברוא במדה"ד ראה שאין העולם מתקיים ושיתף מדה"ר עכ"ל ונ"ל ביום היינו ב' יום גימ' הוי' אלקים והפשט בכתוב כך אלה תולדת השמים וארץ הבחי' אלה פוסל התולדת כי ח"ו לא היה קיום והיינו כי אלה עם הנקודות בגי' אלקים ביום גימ' הוי' אלקים אזי עשה שמים וארץ עשה לשון תיקון ע"ד ויעש אלקי' את הרקיע ופירש"י ז"ל תקנו וי"ל במאמרם רמזו להמאמר שבתחילה בנה הש"י עולמות והחריבן ואח"כ עולם התיקון וי"ל ע"ד הנ"ל וי"ל הטעם ואלה מוסיף על הראשונים כי ואלה עם הנקודות גימ' הוי' אלקי' וכו"ל עוד נ"ל שכבר פירשנו ואלה המשפטי' וכו' לרמז שקודם המשפטים צריך לשום אשר מרומז על התשובה ומבואר בכתבים שצריך קודם לימוד לחזור בתשובה שלא ליתן כח להקליפות עוד נ"ל הטעם כי ידוע מאמרם ז"ל אורייתא מחכמה עילאה נפקת ולזה י"ל שצריך כל אדם לחזור בתשובה עכ"פ תשובה תתאה כי תשובה עילאה קשה לאחוז תיכף ואח"כ בא לבחי' אהבה ולבחי' תשובה עילאה ולבחי' חכמה ע"ד הבן בחכמה וחכם בבינה ויודע בלבבו יבין ושב וי"ל סמיכות סוף פרשה יתרו מסיים ולאשלחני אליכם שלא יהיה אחריו שעבוד נחזור לענינו שבמצרים היה במ"ט ש"ט היינו שבעה פעמים שבעה והנה שבעה חדשים עולה מאתים ועשר כמנין שהיו במצרים וזה יולדת לשבעה יולדת למקוטעין היינו גאולת מצרים שלא היתה רק לשבעה במ"ט שע"ט כו' ע"כ היתה למוקטעין שלא היתה גאולה שלימה אבל לעתיד הי' יולדת לט' כי ט' פעמים ל' עולה ער היינו אף שיהיו משוקעים בשער החמשים נוכל לצאת משם מחמת תורה ומצות שבידנו וזה יולדת לתשעה אינה יולדת למקוטעין שיהי' גאולה שלימה במהרה בימינו וי"ל כוונת הכתוב שלפנינו וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר דהנה לאמר גימ' רע"א והנה על תיבת תחת תרגומו מלרע וזה כוונת הכתוב את כל הדברים האלה יפעל אף שיהיה בבחי' רע הוא סוף היינו שער החמשים מ"מ ע"י התורה יבואו לאלופו של עולם ר"ע א' גמ' לאמר שמכלל רע יגיעו לאלוף ועפי"ז אפשר לפרש מה שאנו אומרים תשעה מי יודע תשעה אני יודע תשעה ירחי לידה לכאורה זה הכל יודעים לא אנחנו לבד ולדרכנו ניחא מאחר שיש לנו תורה עי"ז יהי' לנו גאולה שלימה להוציא אותנו גם משער החמשים כנ"ל וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר וי"ל

דתיבת לאמר הוא כמיותר ונ"ל ע"ד הפסוק וביום הבכורים בהקריבכם מנחה חדשה כו' והנה ידוע כי ביום חג השבועות הזמן גורם שהכל נתקן ונתיחד כל ענפי הקדושה וזה הטעם שהספירה שאנו סופרין מט' יום מעילא לתתא סו' חסד ג"ת נהי"מ כי ביציאת מצרים ג"כ הכל נתקן ונתיחד וזה הטעם שפסח נקרא שבת כמ"ש ממחרת השבת כי בפסח הכל נתיחד בלא אתערותא דלתתא כמו בשבת וגאולת מצרים הי' מחמשים ש"ב כנודע ובשביל זה אנו סופרין מעילא לתתא כדי שאנו בעבדותינו ע"י אתערותא שלנו נמשיך עלינו הקדושה עד שנבוא על מדרגה שהיינו כמקודם ביציאת מצרים כי נעוץ סופו בתחילתו כי כשאנו באין לסוף היינו מלכות מיד אנו באים להבינה ובחג השבועות אנו באי' למדרגת מ"ת וז"ש אנכי ה' אנכי בגי' כסא הוא העולם הבריאה חמשים ש"ב וכל ענפי הקדושה נתקן ונתיחד ביום חג השבועות ואינו צריך להיות שבעה ימים כמו פסח וסכות אלא ביום אחד הכל נתיחד ונקרא עצרת שהכל נאסף ונתיחד וז"ש וביום הביכורים פי' שהכל נתקן ונתבשל ביום זה בהקריבכם מנחה חדשה לה' שהכל בא אל התחדשות בשבועותיכם פי' זאת הקדושה תפעלו ותמשכו עליכם, בשבעה שבועות שאתם סופרים מקרא קודש פי' זאת שאתם קרוין קודש כמ"ש קודש ישראל לה' תהיו לכם שתהיו קרוין באמת קודש כי ביום הזה הכל נתקן ונתיחד כל מלאכת עבודה לא תעשו פי' בלא עבודה שלכם כי נתקן ונתיחד ע"י מסכירה ולהבין במעשה בראשית בכל מאמרות נאמר שם אלקים כי אלקים בגי' הטבע פי' שהקב"ה ברא את העולם שיתנהג העולם עפ"י הטבע שאם לא הי' העולם נברא שיתנהג עפ"י טבע אלא לפי מעשה בני האדם לא היה קיים העולם מפני חטא האדם ומעשיו הרעים ולכך נאמר שם אלהים במע"ב כי שם אלהים בגי' הטבע כי שה' ברא את העולם שיתנהג עפ"י הטבע שלא יזיק כ"כ מעשה בני אדם כדאיתא במדרש בפסוק כי יודע ה' דרך צדיקים כי משעת בריאת עולם היה יודע שיהיה צדיקים ובשבילם ברא את העולם ודרך רשעים תאבד פי' לא הי' רוצה לידע מן הרשעים ולכך ברא את העולם וזהו קודש ישראל לה' ראשית תבואתה פי' תבואתה לשון ביאה שהכל בא בשעת בריאת העולם בשביל ראשית דהיינו ישראל שיקראו ראשית כי דרך רשעים תאבד מכנגד פניו ולהבין שאיתא בעשרה מאמרו' נברא העולם והלא במאמר אחד יכול להבראות ולהבין אצל בריאת עולם נקרא מאמרות ואצל מ"ת נקראו דברות עשרת הדברות והטעם כי מאמר הוא לשון קדושין כמו עשה בה מאמר פי' בריאת העולם היתה כמו קדושין שעדיין לא נגמר הדבר והא ראי' שאין אנו מברכין שבע ברכות בשעת קדושין שעדיין לא נגמר הדבר עד שעת חופה שנגמר ונתיחד ביחוד ובחיבור גמור לכך נאמר אצל בריאת עולם ויאמר לשון מאמר וקדושין כדאיתא יום הששי כולם תלויים ועומדים עד ששי בסיון שקבלו ישראל את התורה שם נאמר וידבר עשרת הדברות כי דיבור הוא לשון יחוד כמו ראוה מדברת עמה בשוק חיישינן שמא נבעלה ואמרינן מה מדברת נבעלה פי' בשעת מ"ת נעשה היחוד גמור כמו שאיתא ביום חתונתו וביום שמחת לבו ביום חתונתו זהו מ"ת ולהבין שאיתא עולם הבא עולם הנסתר נקרא מי כי עולמות עליונים הם רוחני' וצריך לישאל מי הוא ועולם הזה נקרא אלה כי עוה"ז הזה גשמי' ויוכל לומר אלה הדברים שתראה בעיניך ובשעת מ"ת הרכין השמים ושמי השמים על הר סיני זה סוד שנתחבר ונתיחד עולם הנסתר עם עולם הנגלה ונתיחד מי עם אלה וזהו שם אלקים וזהו רומז הכתוב וירא ישראל את בני יוסף פי' וירא

ישראל זה ישראל סבא את בני יוסף זהו כל ישראל כ"ש בני יעקב יוסף ועוד נאמר ועמך כולם צדיקים ויוסף הוא הצדיק לכך נקראו ישראל בני יוסף כמובן וזהו וירא ישראל סבא את בני יוסף ויאמר מי אלה שיתיחד מי עם אלה ואיתא בעצרת הכל מודים דבעינן נמי לכם פי' עצרת הוא מ"ת ובעינן נמי לכם לכלולעשות כל המצות שיש באפשרי לעשות והצדיק יורה דרכו איך להתנהג ושיעשה לשמה באהבה וביראה ולא יסמוך על זה לבד כשמדבק בהצדיק ולא יעשה כלום לעצמו זה אינו וזהו אם אין אני לי מי לי פי' כשאין אני בעצמי עושה מעשים טובים ולעבוד את הבורא ית"ש מי לי פי' מי יעשה מ"ט בשבילי וכיון שכן תאמר לא אלך אל הצדיק אלא אהיה בביתי ואלמוד תורה ואעשה מעשים טובים בעצמי לכך אמר וכשאני לעצמי מה אני פי' כשתעשה בפני עצמך ולא תדבק עצמך בצדיקים מה אני פי' אתה בבחי' מה שאין אתה יודע מה לעשות ואיך לעשות המעשים טובים ולהבין שכל אחד יש לו עבודת ודרך אשר הולך בה איש לפי שכלו ולפי ערכו דהיינו שלומד תורה ועושה מעשים טובים אבל כל זמן שאינו מדבק עצמו בצדיקים אינו יודע מאומה ואינו מכיר את הדרך אשר הולך בו איך שיתנהג עצמו בדרכי ה' שיעשה כל המעשים באהבה וביראה ובדביקת רב וזהו והודעת להם את הדרך ילכו בה פי' בדרך שהם תלמוד ותודיע להם איך שילכו בדרכם לה' באמת והמעשה אשר יעשון פי' אז ידעו איך להתנהג ולעשות כל המעשים לש"ש באהבה וביראה אמן וישמע משה לקול חותנו ויעש כל וכו' בעז"ה נראה לי דהנה יתרו כיון לטובת משה כמו שאמר נבול תבול וכו' והנה משה רבינו לא כיון לתועלת עצמו רק כיון שאמר יתרו כך ומצוה בכבוד חמיו וקיים דיבורו ולכך אמר הכתוב וישמע משה לקול חותנו וכו' ולא כתב בפשוט ויעש משה כן ללמדנו ענין הנ"ל בחודש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום זה באו מדבר סיני.

נ"ל עפ"י הפסוק למוליך עמו במדבר כי לעולם חסדו כי הכלל שיש בארץ ארבעה מינים והם דומם צומח חי מדבר וגדול שבכולם הוא מדבר והוא אם הדיבור הוא בדבר טוב אבל ח"ו אם הדיבור רע אזי הוא גרוע יותר מחי ואיתא בעץ חיים שהמלכות נקרא פה והיינו כי המלכות נוהג כל המלוכה ע"י הדיבור והיינו שהדיבור טוב עולה לשמים ומשפיע לתתא חסדים וזהו למוליך לשון מלוכה שממליך את עצמו במדבר ר"ל בדיבור דהיינו כמלך שנוהג כל המלוכה ע"י פה שיהי' עמו כמלך בכל אשר יאמרו כן יהי' כי ע"י דיבורים טובים יפעלו שמשפיע מלמעלה כל טוב כסולם אשר יכול לעלות ולהוריד וזה בחודש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני סיני בגימטריא סולם שבמתן תורה באו לבחינת סולם שבאו להם דיבורים שיכול לעלות ולהוריד השפע ודו"ק: משה ידבר והאלהים יעננו בקול נ"ל כי עיקר הוא ההתחלה של תפלה ואח"כ כשהכין באלקות אזי הש"י מדבק בו וממילא הולכים הדיבורים רק שצריך לצמצם את היראה שלא יהיה בטל במציאות וזהו משה ידבר כי היה צריך לכתוב דיבר רק שהי' רוצה לדבר וצמצם את הדיבור ואז אלקים יעננו בקול כי הש"י מדבק עצמו בו ודו"ק.

הגבל את ההר וכו' נ"ל כי הר הוא יצה"ר כשאחז"ל לצדיקים נדמה להם כהר וזהו פירוש שיעשה יצה"ר ויבוא בגבול רק מה שצריך לעבודות הש"י וקדשתו את היצה"ר לעבוד עמו ג"כ עבודתה בורא כשאחז"ל בכל לבבך בשני יצריך וד"ל או יאמר כי הר

נקרא המחשבה מלשון הרהור שיבוא המחשבה אל הגבול שלא יתפשט כי המחשבה אינו עומד במקום אחד ותביא אותו בגבול וקדשתו שיהי' המחשבות טהורות וד"ל וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר דהנה בפ' וישב בבני יהודה בבן הראשון כתיב ויקרא שמו ער כו' ובשני האחרונים כתיב ותקרא ויתבאר עפ"י מה ששמעתי מאמו"ר בוצינא קדישא הרב מ' אלימלך זצ"ל פי' על מה שאחז"ל עתיד הקב"ה להתיז ראשו של נחש היינו שלעתיד גם כל הקליפות יטוהרו ויבואו לכלל הקדושה והיינו שיתיז ראשו של נחש היינו שיתיז קוץ העליון של הנון הוא היוד ויעשה מ"ם מן הנו"ן ויהי' מן נחש משיח ובזה נתבאר דהנה הקליפה נקראת עקב כמו ואתה תשופנו עקב והקדושה נקראת ראש וזה היה מחשבת יהודה כי ידע שמאתו יצא משיח בן דוד ע"כ קרא שם בנו הנולד לו ער ר"ת עקב ראש וזה סוד בקע לגולגולת בקע אותיות עקב דמעקב יבוא לראש דהוא גלגולת ר"ל שגם הקליפות יבואו לכלל הקדושה וזה ויהי ער בכור יהודה היינו בכור נקרא המחשבה ואמר הכתוב שמחשבתו לא עלתה לו אבל היה להיפך שהוא קרא אותו ער עקב ראש כו' והוא השחית זרעו ועשה רע ראש עקב שהמשיך מהקדושה אל הטומאה והנה הבית שמואל הקשה אהא דאאז"ל יולדת לשבעה יולדת למקוטעין יולדת לתשעה אינה יולדת למקוטעין והלא ראינו שאינו כן וי"ל דהנה במצרים היו ישראל במ"ט שערי טומאה ואילו היו בשער החמשים לא היה לשונאיהם תקומה ח"ו מחמת שאז היה הדעת בגלות ולא היה להם תורה ע"כ לא היה גאולה שלימה כי בתחילה כתיב אהיה אשר אהיה והדר כתיב כה תאמר אהיה שלחני היינו שגלות מצרים אינה שלימה וזה אהיה ושוב שנית אהי' אתם אבל לעתיד כתיב רק אהי' פרשת יתרו וישמע יתרו כהן מדין חותן משה את כל אשר עשה אלקים למשה ולישראל עמו כי הוציא את ישראל ממצרים נ"ל עד"ז בהקדים הפ' וה' פקד את שרה כאשר אמר ויעש ה' לשרה כאשר דבר והנה ידוע בעשרה מאמרות נברא העול' בכל מאמר שם אלהי' השי"ת ויתעלה כשעלה ברצונו הטהור לברוא את העולם היתה בבחי' פקידה לפניו כי הכל היה תלוי ועומד עד יום הששי הוא ששי בסיון קבלת תורתנו הקדושה אז נתבסם העולם ומלואו בל תמוט לעולם ועד אותו היום לא היה בבחי' עשי' כלל ועד"ז פירשנו הפסוק וידבר אלקים את כל הדברים היינו עשרת הדברים במעמד הר הקדוש לאמור דייקא שיהי' קיום עולם ועמידה לתבל ולכל יושבי הנברא במאמר ה' כי אז נתחזק עשיית העול' ידוע כי כ"י נקראת בשם שר"ה ע"ד שרה לכל העול' והוא הנרצה בדברינו הנ"ל וה' פקד את שרה כאשר אמר בחי' הוי' ב"ה לכנס"י היה בחי' פקידה לשרה כאשר אמר עשרה מאמרות בבריאת העול' ויעש ה' לשרה כאשר דבר היינו בחי' עשי' וקיום היה לשרה כ"י כנ"ל כאשר דיבר עשרת הדברים והכל נבראו בשביל ישראל עד בראשית בשביל ישראל שנקראו ראשית ואז נתקיי' במעמד קבלת התורה קיום עולם ומלואו בשביל ישראל המקבלים עליהם אלהותו יתברך וידוע ממדרשי רז"ל התווכחות האומו' וישראל ע"ד משל המוץ והבר מדיינין זה עם זה בשבילי נזרעת הארץ כו' והוכרחו האומות להודות שבשביל ישראל נברא העול' בראות' יציאת מצרים בניסים ובנפלאות לעין כל מה נשתנו אומה הישראלית מכל אומה ולשון לנסותם ולרוממ' בניכם הנ"ל אין זאת כי המה עיקר הנבראי אשר בעבור' נבראו כל העולמות ובע"כ העידו והגידו על יקר ומעלת אומה הישראלית הנתעלת' על כולם והוא פירוש הפסוק אשר התחלנו וישמע יתרו כו'

יתרו הבין את כל אשר עשה אלקי היינו ובריאת כל העולמות כנ"ל היה הכל למשה ולישראל עמו רק עבור משה וישראל העולי' במחשבתו אך מאין הבין זאת כי הוציא ה' את ישראל ממצרים דייקא כי רק את ישראל אומה הנבחרת הוציא ממצרי' בנסים ובנפלאות מה שלא עשה כן לכל גוי ואומה ולשון בזה הבין כי הכל היה בשביל ישראל כנ"ל ובהבינו זאת מאס ברע ובחר בטוב ובקדושה ויאמר אל משה אני חותנך יתרו בא וכו' ופירש"י ע"י שליח כי בפשוט אי אפשר לפרש לכך פירש"י ז"ל ע"י שליח ואפשר עוד לפרש ויאמר אל משה אני היינו הש"י ב"ה שנקרא אני כמו שכתוב כי אני אני הוא אמר למשה חותנך יתרו בא אליך: ויחד יתרו על כל הטובה וכו' אשר הצילו מיד מצרים ויש לדקדק דהו"ל למיכתב אשר הצילם וכו' והנראה לומר כך עפ"י מאחז"ל גלו למצרים שכינה עמהם וכו' ואם כן יש לומר דקאי אשר הצילו על השכינה כביכול עוד נראה עפ"י מאחז"ל ג' היה באותה עצה יתרו איוב ובלעם וכו' יתרו שברח זכה וישבו בניו בלשכת הגזית וא"כ י"ל הפשט דקאי אשר הצילו על יתרו שהש"י הציל אותו שברח מהם.

עוד י"ל יתרו על שם מותרות היינו משים עצמו כשרים וזה משמח א"ע תמיד בטובת ישראל עתה ידעתי כי גדול וכו' כי בדבר אשר זדו עליהם ופירש"י עתה ידעתי מכירו הייתי לשעבר ועכשיו ביותר ע"כ והנה מאין יצא לרש"י זה והנראה דקשה דהוה למיכתב עתה יודע אני כי גדול וכו' מה ידעתי דמשמע לשעבר והנה איתא במדרש ועתה פן ישלח ידו וכו' מלמד שפתח פתח של תשובה ושמעתי ממורי היינו שהלשון ועתה מרומז על תשובה היינו אף שעד הנה לא הייתי כהוגן רק מעתה והנה י"ל כך דידוע שיתרו לא הניח עבודה זרה שלא עבדה והיינו שעבד עד שבא על האמת שאין בה ממש וכן הי' בכל ע"ז שעבדה ואח"כ נודע לו בבירור ששקר הוא והניחה והנה כשבא יתרו אצל משה רבינו ונקשר במדת אמת וביותר שנתוודע לו מאלקות אזי התחרט על העבר שלא עבד את הבורא וביותר שנתחרט ונתקשר במדת אמת נתוודע לו שמה שהי' מכירו לשעבר הוא אמת ונמצא הפי' כך עתה היינו ע"י התשובה ידעתי כי גדול ה' וכו' היינו אני רואה שידעתי מקדם ושוב לא יהי' סתירה על הידיעה שמקדם אדרבא נתוסף האמונה ע"י הנסים ונפלאות שראה יתרו ונתקשר במשה והודעת להם את הדרך ילכו בה והמעשה אשר יעשון ויש לדקדק למה לא נאמר הדרך אשר ילכו בה כמו שנאמר והמעשה אשר יעשון ונ"ל עפ"י שאיתא אם אין אני לי מי לי וכשאני לעצמי מה אני ולהבין כשאדם רוצה לעבוד הבורא ב"ה צריך לילך לצדיק והוא יורה לו את הדרך אשר ילך בו איך שילמוד לשמה ויתפלל ויעשה כל המעשי' בדחילו ורחימו אבל כשאינו הולך להצדיק אז אינו יודע מאומה אעפ"י שלומד תמיד ומתפלל ועושה כל המצות אבל אינו יודע לעשותם באהבה וביראה ולא פרחת לעילא כנודע אמנם אעפ"י כשמדבק בצדיק מחויב הוא בעצמו ללמוד בהתמדה ולהתפלל בכוונה גדולה בהקב"ה אין שום דאגה כי הכל בא בזכות האמונה שאנו מאמיני' שה' מלך ה' מלך ה' ימלוך לעולם ועד וזהו שרומז לנו הכתוב ה' ילחם לכם ר"ל שיהי' לכם אמונה לחם כי לחם בגימ' ג' הויות היינו שמונה ושבעי' כלומר שתאמינו שה' מלך ה' מלך ה' ימלוך לעולם ועד ואתם תחרישון מכל יגון ואנחה כי בזכות האמונה יהי' לכם כל טוב כי אם הוא מאמין באמת שהש"י בודאי יושיע אין צריך לדאוג עכשיו על רגע אחת מה שאין לו עכשיו מה

שיצטרך לו להבא ודו"ק הנני עומד לפניך על הצור והכית בצור ויצאו ממנו מים ושתה העם הקושיא הוא מפורסמת דהאיך שייך אצל הבורא יתברך לומר דעומד שם הלא מכה"כ ולית אתר פנוי מני' ואיך יתכן לומר שיעמוד אצל הצור דמשמע דלא היה עומד רק במקום זה חלילה אך דהשורש הדבר הוא כך דהנה ידוע דברי חז"ל דאין עמידה אלא תפלה שנאמר ויעמוד פנחס ויפלל דלכאורה אינו מובן דכי לא מצינו זולת זה שום עמידה באדם רק בתפלה דווקא ובוודאי כיוונו לאיזה דבר שכל ולא כפי פשטות הענין אבל שורש הדבר הוא דבאמת חז"ל לא דברו מן האנשים פחותי ערך רק מן אנשי השלימים ביראת ה' ובתורתו ובאלו אמרו חז"ל דאצלם לא שייך עמידה כלל דכל ימיהם הם הולכים בשכלם ומחשבתם ממדרגה למדרגה ומעולם לעולם עליון כי כשאדם רוצה לבקש את הבורא כל עולמים ולבוא לעבדות האמיתי ולהיות דבוק אליו יתברך צריך האדם לחפש יומם ולילה ע"י תורה ומצות וע"י צירופי אותיות ותיבות הקדושי' וע"י המלאכי' הקדושי' שבכל עולם ועול' ובכל מיד' הקדושה וא"א להיו' כלל במעמד אחד ולזה הצדיקי' נקראו מהלכי' ולא יצוייר כלל עבודה זולת בתפלה דהוא הדביקות וחיבור אל הבורא יתברך דהאדם עד שמגיע לתפלת העמידה אז הוא הולך דרך השתלשלות העולמות ע"י שירות ותשבחות שאומרי' ופסוקי דזמרה אז בכל פעם משיג האדם שכל יותר דרך המידות הקדושי' אבל עדיין לא הגיע לדבר אל המלך בעצמו להיות דבוק אצלו ממש בלי הפסק ומסך וחלל אפי' של קדושה עליון' זולת אורו של אין סוף הפשוט לבד ולכך נקרא עולם א' אצילות שהוא מלשון אצלו שהאדם עומד אצלו יתברך ממש כביכול וזהו בתפילת י"ח שאז האדם עומד בעול' אצילות ואין שום מסך וחלל הקדוש מפסיק בין אדם לקונו רק אור הא"ס המקיף את האדם מכל צדדיו ולפני ה' ישפוך שיחו משא"כ מקודם הגיע לתפלת י"ח אינו דבוק עם המלך אע"ג דבחי'.

אצילות הוא בכל עולם ועול' מכ"מ אינו נגלה עצמותו יתברך זולת ע"י לבושים שבכל עולם למשל כשהאד' הוא בפסוקי דעשי' בקרבנות אזי הוא דבוק באצילות דעשי' וכן בפסוקי דזמרה הוא נתקרב יותר אל עולם המלאכי' ואז הוא באצילות דיצירה וכן בברכת יוצר הוא בעולם השרפי' באצילות דבריאה עד אשר מגיע האדם אל שמונה עשרה אז הוא דבוק באצילות דאצילות האיך הוא עומד לפניו יתברך לבדו ומקיף אותו והוא מתחנן אליו כבן המתגעגע לפני אביו ומסדר בקשותיו ושם לא יציור הליכה ולכך נקראת תפלת הש"ע תפלת העמידה כי שם האדם עומד.

והנה בוודאי כפי מה שאנו עושים ומקדשין א"ע למטה כמו כן אנו מעוררים את הדוגמ' למעל' וא"כ כשאנו באים למדרגה של עמידה לפניו יתברך לבד אז גם הוא יתברך מתיצב כביכול לפנינו ור"ל כמו שאנו לפניו עומדים ומדבקי' מחשבותינו אל נקודה אמצעי' שהוא אלקותו יתברך שהוא שורש כל והוא הנקודה פנימיות המחי' את כל כן הקב"ה מצמצם א"ע ועומד א"ע כביכול על נקודת ישראל שהם נקודת מחשבתו אשר בשבילם עלה ברצונו לברוא כל העולמות והכל הוא כדי להיטב לזרע ישראל והם עיקר המחשבה ואבן הראשה שממנה הושתת העול' שכנס"י הם יסוד לכל העולמות ועבורם נבראו הכל כדי לשמשם ויהי' צרכי ישראל ומשעבדי' כל הנבראי' תחתיהם לעשות רצונם ולכך נקרא הוא צור ישראל שהוא צורה של ישראל החקוקה בכסא אצלו כי הם עיקר הצורה ומחשבה שלו בתחילה ובזה תבין מה שאמר הכתוב הנני עומד שם לפניך

ר"ל בשבילך אני עומד שם ר"ל כמו שאתה עומד במחשבתך דבוקה אצלי ממש כך אני עומד שם על הצור ר"ל הצור של ישראל ר"ל שהי' המחשבה להטיב לישראל ועבורם נבראו כל הדברים וכל החסדים טובים וכל מיני השפעות טובים וכל העולמות צריכים ליתן שפע לכנס"י וז"ש והכית בצור ר"ל שתכה בזה הצור כלומר שתעורר זה המחשבה עליונ' ודביקות אלקות בכנס"י ואז ויצאו מים משם תמשוך כל השפעות וחסדים טובים לישראל ובזה יתפרש הכתוב אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם ר"ל שמשה רבינו הסתכל בישראל וראה שהם בבחי' נצבים עומדי' ואמר אל תתמה על מה שאתם נצבי' היום הוא מחמת שאתם במדרגה גדולה לפני ה' אלקיכ' שאתם קשורים בדביקות עליון פנים בפני' עם ה' אלהיכם ואין שום מסך ומבדיל ביניכם ואתם קרובים אל המלך ושם לא יצוייר הליכה כי אם עמידה כנ"ל והיו נופלים ממדרגתם ע"ש והנה באמת הגם שלא היו נופלים מקדושתם עכ"פ היה קשה להם להתגבר בכל יום לילך במדרגה יותר גדולה וקדושה מחמת רשעת מצרים ושעבוד וכן"ל והנה אח"כ כשיצאו ישראל ממצרים ובאו למדרגה גדולה ואם היו הולכים בדרך ישר' לארץ ישראל דרך ארץ פלשתים ושם קרוב הוא לא' ויש התפשטות הקדושה מן ארץ ישראל והיה ג"כ סיוע גדולה לבוא למדרגה יותר עליונה וביותר כשהיו רואים מלחמה והיו באים ליותר מדרגה גדולה עד אין שיעור והראי' כשראו מצרים נוסע תיכף היו אווזים הענין היותר גדול היינו ויצעקו ב"י כנ"ל והנה האמוריים החריבו את א"י כששמעו שישראל הולכים ממצרים ורוצים ללכת לא"י (חסר תשלום המאמר) ויאמר ה' אל משה דבר אל בני ישראל וישבו ויחנו לפני פי החירות ר"ל שיחנו בני ישראל לשוב לדרך הנכונה ויהי' להם חני' לפני פי החירות ר"ל שיהי' דיבורם דבוק בעולם עליון אשר משם יוצאים כל החירות לכנס"י והוא נקרא עלמא דיובלא בין המגדול ובין הים דתפלה נקרא מגדול עד"ה מגדול עוז שם ה' בו ירוץ צדיק ונשגב דתפלה הוא דברים העומדים ברומו של עולם ובין הים הוא התורה המכונה בשם הים ור"ל דדיבורם בין בתורה ובין בתפלה יהיו דבוקים בעלמא דחירות לפני בעל צפון ר"ל הבעל והשורש לכל הצפוניות נכחו תחנו על הים ועי"ז כשאדם הוא דבוק בעולם העליון הוא נפשט מן הארציות והוא נבוך בה וכמתעסק בעלמא בזה העולם הגשמים וז"ש ואמר פרעה שהיא היצה"ר נבוכים הם בארץ ועי"ז אף שחזקתי את לב פרעה ורדף אחריהם ואכבדה בחילו ובפרשיו כי יטבע בים התורה והמצות (חסר תשלום המאמר) ופרעה הקריב כו' וישאו בני ישראל כו' ויראו מאוד כו' ויאמרו אל משה המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר מה זאת עשית לנו להוציאנו ממצרים הלא זה הדבר כו' חזל ממנו ונעבדה את מצרים כו' לכאורה הם דברים זרים מאד וחלילה שמפי בני ישראל יצאו דברים זרים ומוגשמים כאלה ונראה דכיוונו לדבר אחר והוא דהנה ב"י כשראו שהם במיצר גדול וצריכים לרחמים ונסים גדולים לעשות להם א' שינצלו וילכו בתוך הים בשלום וגם שיעשה הש"י נקמה בשונאיהם והנה זה הבינו בעצמם שאינם כדאי לנסים כאלו ואין להם במה לעבוד את ה' על כל הטוב אשר יעשה להם כי אהבה ויראה זותרתא הוא לגבי הטובות הללו והשיגו בשכלם שלא יצוייר להם שום עבודה זולת מסירת נפשם עבור אהבת שמו וזה שיערו בעצמם שעדיין אין להם מדרגה זו ואין בהם כח לעבוד במסירת הנפש ולכך ויראו מאוד כי סברו בלבם שח"ו בין כך ובין כך אבדה תקוותם והם בסכנה ולכך היה קשה עליהם

פרידתם ממצרים מחמת שבמצרים היה קל להם לעבוד את ה' בעבודה לפי ערכם וכוחם ולא הוכרחו למות נפשם כי לא הוצרכו לנסים גדולים משא"כ לעת הזאת שהם בדחקות גדול וצריכים לתפוס עבודה גדולה וז"ש מה זאת עשית לנו להוציאנו פי' הלא זה הדבר אשר דברנו לך חדל ממנו ונעבדה את מצרים ר"ל שנעבוד את הש"י במצרי' כי שם היה קל לעבו' וז"ש כי טוב לנו עבוד את ה' במצרי' עבודה פשוטה וקלה לפי ערכינו ממותנו במדבר משנהי' במדבר במקום שצריכי' להפקיר נפשינו ולעבוד במסירת נפש וז"ש משה אל העם אל תיראו התיצבו וראו את ישועת ה' אשר יעשה לכם וכו' ה' ילחם לכם ואתם תחרישון ר"ל שפייס אותם ורמז להם שבוודאי יעזור להם ה' לבוא למדרגה זו של מסירת הנפש כמו שהי' באמת לבסוף שרדפו מצרים אחריהם ומה עשו קפץ נחשון בן עמינדב לתוך הים תחילה והיתה יהודה לקדשו והי' להם מסירת נפש ועי"ז ניצולו והבן ה' ילחם לכם ואתם תחרישון על דרך הפסוק והיה אם שכח תשכח את ה' אלקיך וקשה למה כפל הכתוב שכח תשכח ונ"ל בפשיטות כמו ששמעתי בשם הקדוש והטהורא בוצינא דנהור ר"ש כב"ה מ' דוב בער מ"מ דק' מעזריטש בפסוק אשרי אדם לא יחשוב ה' לו עון ר"ל אשרי האדם אשר הוא משגיח על עצמו בכל רגע ורגע אם לא יחשוב ה' כלומר ששכח בהש"י ב"ה לו עון הוא בעיניו חטא גדול ונ"ל שכן פי' זה הפסוק והי' אם שכח תשכח ר"ל שגם זאת תשכח ששכח' ועוד נ"ל שכך פי' זאת הוא ידוע לכל שצריך להאמין שהי' היה הוה ויהי' כמו שהי' קודם בריאת עולם כן יהיה אחריו וכן הוה עכשיו בשעת שעולם קיים כי הקב"ה אין צריך לעולם כלום אבל אם ח"ו שאינו מאמין שהקב"ה היה קודם בריאות ויהי' אחריו דהיינו בזמן שעולם חרוב אזי אפי' במה שמאמין שהקב"ה הוה בשעת שהעולם קיים אין זו אמונה כי המשמעות שהקב"ה ח"ו צריך להעולם אלא צריכין אנו להאמין באמונה שלימה שהקב"ה היה הוה ויהי' ולהבין שהשם הויה ב"ה מורה על הוה כי אותיות היה לשון היה משמע הי' ויהי' כי היה בלא ואו הוא מורה על שהי' כבר אלא הוא מהפכו להבא שיהי' וזה רימז לנו הכתוב והיה אם שכח ר"ל אם תשכח שהי' הי' ויהיה תשכח את ה' אלקיך ר"ל תשכח אפילו ההוה והנה שמענו שצריכין אנו להאמין באמונה שלימה שהקב"ה היה הוה ויהי' והושיענו תמיד בכל עת והוא יושיענו תמיד וכשאנו מאמינים באמונה שלימהלהם המדרגה לראות השר שנוסע מסתמא היינו להודיע שהמצרים אין להם שום כח להרע לישראל רק שהשר נוסע לעזור להם ולא יהי' יוכל להזיק לישראל כלל שאפילו שום תחבולה אין צריכים לעשות נגדו ועוד שהש"י יתן כח שמשא יכניע את השר ועוד בפשוט כיון שהמצרים נסע אצלם השר לעזור להם והנה חלק ה' עמו אזי בוודאי יעזור הש"י לעמו ובזה הראה ה' רחמיו שנתן מדרגה לראות השר של מצרים שנוסע והנה הישראל כשראו השר היו מתיראים שלא יקטרג עליהם השר ונוכל לומר לכך צעקו אל ה' כי תפילה אפשר לקטרג עליו ר"ל כי יש מלאכים שמריחים בתפלות כדאיתא בספרים אמנם צעקה בלב הוא עוד יש לומר כיון שצעקה גדולה משאר תפלה כנ"ל לכך כתיב ויצעקו כי תפסו המדרגה שהוא יותר עליונה היינו צעקה ואמר להם משה אל תיראו היינו שאל ימשכו על עצמם יראה רעה ואמר להם התיצבו וכו' והנה משה רבינו הגם שהחזיק את לב ישראל כאשר הוא האמת עם כל זה לא מנע א"ע מלהתפלל רק שלא יהי' שום קטרוג על התפלה עשה בהצנע והי' עושה כמדבר עם ישראל ומבשר להם בשורות טובות ובתוכו הי' התפלה לה' שהתפלל

והיינו התיצבו וראו את ישועת ה' והיה כמבשר ובתוכו תפלה לה' שהשם יושיע ואמר אשר יעשה לכם היינו עהר וועט טיהן ובתוכו כוונתו הי' עהר זאל טיהן וכן ה' ילחם וכו' עהר וועט שטרייטין וכוונתו הי' עהר זאל שטרייטען היינו תפלה וא"כ לא הי' באפשר להיות קטרוג כי הי' בהצנע והנה זה הענין היינו צעקה כי אינו אומר בשעת צעקה הגם שאמר בשורה טובה לישראל בכ"כ ענין תפלה לא הי' אומר רק בלב הי' כוונתו ולזאת אמר הש"י מה תצעק אלי וכו' והיינו דבדרך משל לבקש ממלך בשר ודם טובה על בנו של מלך אף אם המבקש אינו חשוב כל כך ג"כ פועל מכ"ש אם המבקש הוא רחימא דמלכא הגם שמדבר עבורו דבר טוב ג"כ פועל ואמר הש"י מה תצעק אלי והיינו דבר אל בני ישראל כי עבור בני ישראל לטובה יכול אתה לפעול בדבור פשוט ואין צריך צעקה רק בפשוט דבר אל בני ישראל וכו' ומשה שהי' עניו מאד הי' נראה בעיניו שצריך צעקה על ענין זה כי הי' מחזיק א"ע לפשוט ויסעו היינו שיסעו כדרכם וגם על הים ומתורץ קושית האוה"ח וגם רש"י ז"ל מה שאומר למדנו שהי' משה עומד ומאריך בתפילה ואתה הרם את מטך וכו' נוכל לפרש כפי מה שאי' בס' נועם אלימלך של אמו"ר על פסוק מה זה בידך ויאמר מטה היינו שהש"י שאל מה ענין עסק שעוסק משה יותר ואמר מטה היינו הכנעה ע"ש והנה הים אמר בדעתו שהו' נברא קודם משה רבינו ואמר הש"י הרם את מטך היינו לזה צריך רת ברות נגד הים ולא הכנעה נגד הים וכמאמר חז"ל נחזור לעניננו ונוכל לפרש הפסוק ויהי בשלח פרעה וכו' כי מצינו בפ' בא שאמר הש"י בא אל פרעה כי אני וכו' למען שתי אותותי אלה וכו' ולמען תספר באזני בנך וכו' וידעתם כי אני ה' וטוב לפרש כי הש"י ב"ה עשה באמת וביושר ושלא יהי' קשה וכי בשביל לספר באזני וכו' הכה את פרעה והאמת הוא כך כי פרעה היה רשע גמור ומה שלא רצה לשלח את ישראל לכך היה מחויב ללקות ואח"כ מה שהשם הכביד את לב פרעה מסתמא מדברים מפרשי התורה מזה ובעז"ה אפרש ג"כ כי ה' הטובה עלי כי כשיבא משיח צדקינו ב"ב יתוקן אויר העולם כדאי' בספרי' ויהי' התפשטות הקדושה עד אין שיעור והנה אם לא בשביל רשעת פרעה ועמו יכולים היו ישראל במצרים לפעול כל כך התגברות קדושה עד אין שיעור והי' תיכף גאולה שלימה רק בשביל רשעת מצרים פרעה ועמו לא הניחו שיתגברו קדושת ישראל כל כך וא"כ היה על ידי זה שעבוד מלכיות אח"כ עד כי יבוא משיח צדקינו ב"ב ויתרבה הדעת כמו שכתוב כי מלאה הארץ דעה את ה' כו' ויתרבה האמונה בבורא ב"ה ועד שיבוא משיח צדקינו ב"ב צריך לספר יציאת מצרים שיתרבה הידיעה כמ"ש ולמען תספר באזני בנך וכו' אשר התעללתי ואת אותותי וכו' וידעתם כי אני ה' וא"כ שפיר נלקה פרעה בכל האותות הידועי' כדי שנספר באזני בנינו וכו' כמו שכתוב כי פרעה גרם ברשעתו שלא היה כל כך התפשטות הקדושה בעת הזאת שיתרבה ממילא הידיעה ואמונה שלימה בבורא ב"ה על כל העולם ונמצא לפ"ז יתורף ג"כ דיקדוק מה שכתבנו בפ' בא שאמר הש"י שלח ולא שלח כי כך הוא כי אם היה השי"ת אמר בדרך ציווי שלח והנה היה פרעה מוכרח לשלוח תיכף כי בדבר ה' שמים נעשו וכו' מכ"ש שפרעה היה מוכרח לשלח תיכף רק בשביל רשעת פרעה כנ"ל היה צריך לאותות ומופתים והיה הקב"ה מפרסם רשעת פרעה בכמה אותות ומופתים ואח"כ במה שהכביד לבו היה ג"כ כדי שיהיה במה לספר כדי שידעו ידיעת הבורא כמ"ש וידעתם וכו' לכך אמר הש"י ב"ה שלח היינו שיתגלגל הדבר שישלח ובודאי

הבורא ב"ה עושה באמת וביושר הכל יהא שמו הגדול מבורך לעולם ולעולמי עולמים והנה איתא בזה"ק שאמר ר' אלעזר ב"ר שמעון הטעם על מה הגלה הקב"ה את ישראל ולענין מה למצרים כמו שכתבנו בפ' בא כדי שלא יתקלקלו ישראל מקדושתם כי המצרים לגודל רשעתם היו שונאים לישראל הן אנשי מצרים והן נשי מצרים ולא היו ישראל מקורבים להם ולאטעם ודעת הוא מכונה בשם אדם להיות זאת מעו' לאדם ע"ד אדם אתם כו' אתם קרוי' אדם ועתה נבוא לפרש הפסוק אשר התחלנו קדש לי כל בכור היינו ע"ד הנ"ל לקדש ולטהר כל המחשבות לי לשמי בכוונה הרצוי' כנ"ל תפעול בזה פטר כל רחם בבני ישראל תפתח ותתעורר כל מיני רחמנות הנצרכים לבני ישראל לתת לכל איש די פרנסתו ולכל גוי' וגוי' די מחסורה באדם ובבהמה לי הוא בעסקך בעסקי' שונות הן בחי' אדם והן בחי' בהמה כנ"ל הכל לי לשמי הוא ובהיותך כלי מוכשר בזה תוכל לפעול כל הצורך הנאות וישועות בקרב הארץ לכללות אחב"י ובהמשך זה פירשנו הפסוק והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ אחרי כי גבהו דרכי בני ישראל בטוב מעללם וקדושת מחשבותיהם בדרך הנ"ל חבה יתירה נודעת להם מאתו יתברך וייעד להם שכרם חלף עבודתם הקדושה בהיות כל מעבדיהם ומחשבותיה' לשמו יתברך גם בעסקיהם במיני ארצות ודברים הגשמי' לכן יהיו כאוצר חביב וכלי חמדה להבורא ית"ב ובהם בחר מכל העמים אשר על פני האדמה ונועם אמרותיו והייתם לי סגולה מכל העמים בעבור זה כל תשוקתי וחפצי בכם מכל העמים כי לי כל הארץ כל ארציות וגשמיות אשר אתם עוסקים הכל לי לשמי לכן בחרתי בכם לסגולה ושמרת את החוקה הזאת למועדה מימים ימימה והנה ארבע תיבות האלו הזאת למועדה מימי' ימימה ר"ת מילה והענין הוא כך כי גאולת מצרים לא היתה גאולה שלימה כי הגאולת מצרים הזאת לא הי' מחמת אתערותא דלתתא כמ"ש ואת ערום וערי' בלא מצות ונאמר או הנסה אלהי' לבוא לקחת לו גוי מקרב גוי אלא הגאולה היתה מכח אתערותא דלעילא כאשר ה' נשבע לאבותינו ואתערותא דלעילא בלא אתערותא דלתתא דהיינו תשובה ומע"ט הוא בבחי' נוקבא ואין הדבר יוכל להיותו בשלימות וגם אין בחי' זו גאולה שלימה להעביר ממשלת זדון מן הארץ כבחי' דכורא כידוע אשה מזרעת תחלה וזהו אתערותא דלתתא ע"י התורה יולדת בבחי' זכר איש מזריע תחלה אתערותא דלעילא יולדת בחי' נקבה וזאת אמר פרעה למשה כשאמר לו משה בנערינו ובזקנינו נלך בבנינו וכו' אמר לו פרעה למה אתם יוצאים כולכם ממצרים שאתם סוברים שיהי' גאולה שלימה אני אומר לכם שעכשיו לא יהי' גאולה שלימה להעביר ממשלת זדון מן הארץ ראו כי רעה נגד פניכם ר"ל שעוד יש רעה נגד הטוב כידוע את זה לעומת זה עשה אלהים ובשביל כן שבמצרים לא היתה גאולה שלימה שלא הי' אתערותא דלתתא נקרא חג הפסח בשם שבת כמ"ש ממחרת השבת כמו שבת הוא בלא אתערותא דלתתא ולא תלוי' בנו אבל כל המועדים תלויים בנו כמו שאנו קובעי' זמן שלהם והנה ידוע ישראל מפרנסין אביהם שבשמים ע"י תורה ומע"ט וזהו שרימז לנו התוה"ק בפסוק ושמרת את החוקה וחק לשון פרנסה כידוע ואכלו את חקם אשר נתן להם פרעה היינו שתשמור הפרנס' שתראה שיהי' ישראל מפרנס' לאביהן שבשמי' ע"י תורה ומע"ט שיהי' אתערותא דלתתא וזה שנאמר הזאת למועד' מימים ימימה ר"ת מילה היינו כשיהי' אתערותא דלתתא ע"י תורה ומע"ט אז יהי' בחי' זכר ויהי' גאולה שלימה להעביר ממשלת זדון מן הארץ פרשת בשלח ויהי

בשלח פרעה וכו' ולא נחם וכו' כי קרוב הוא כי אמר כו' הנה אי תיבת כי היא נתינת טעם בלשון דהא כי קרוב ונח לשוב למצרים ה' לכתוב כי קרוב הוא ואמר אלקים וכו' מה כי אמר אלקים ועוד קשה מה ענין הסמיכות לזה בשלח פרעה וכן ולא נחם כו' הלא בפרשת בא כתיב שיצאו ישראל ממצרים ובאו לסכות והנה בעזרת הבורא ב"ה נוכל לפרש כך דהנה יש לדקדק עוד לקמן ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ופירש"י ז"ל למדנו שהי' משה מאריך בתפלה ומה נועם למצוא הרמז בתורה שהי' משה מאריך בתפילה אפשר בפשוט ג"כ נוכל לפרש כי מצינו שאמר משה ה' ילחם כו' ואתם תחרישון המשמעות אתם תחרישון ואני אתפלל עוד נוכל לפרש בע"ה דהנה האוה"ח הקשה ג"כ על פסוק זה מה תצעק אלי כי אל מי יצעק אם לא לה' יתברך עיי"ש והנראה בעז"ה דהנה בזוהר שמות על פסוק ויזעקו בני ישראל וכו' אמר ר' יצחק זעקה וצעקה ענין אחד והיינו שצועק בלב ואינו אומר כלום ואמר ר' יהודה הילכך צעקה גדולה מהכל והנה בעת שראו ישראל והנה מצרים נוסע וכו' היו מתיראים מאד ומה גם לדברי רז"ל מצרים נוסע בלשון יחיד קאי על שר של מצרים והנה נוכל לומר שהי' מתיראים לבל יפול במחשבתם שום ענין מחשבת פסול והנה באמת שמשה אמר להם אל תיראו וכו' והנה אם ה' אמר לו כך הי' לו לומר כה אמר ה' אך י"ל כי הי' מובטח כי הש"י אמר לו בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה א"כ הי' מובטח בוודאי שהשם יצילם ויקיים הבטחתו ונעבוד אותו על הר סיני הגם שהי' שר של מצרים נוסע אחריהם לעזור למצרים הי' למשה רבינו יותר התאמצות כי ודאי כיון שה' נתנידכם ראשון הוא לכם לחדשי השנה לעורר עליהם ממקור הנסים התחדשות רחמים גמורים וחסדים גדולים בכל עת בכל חדשי השנה כנ"ל.

החודש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה דהנה כתיב כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות והקשה בזוה"ק הלא בחד יומא נפקי ומה כימי עוד דיקדוק דהול"ל אראך אך הענין דהנה באברהם אברהם וכן ביצחק ויבטחם כתיב פסיק טעמא אבל במשה לא כתיב פסיק טעמא והענין הוא דהנה ארז"ל ביצ"מ בכל יום יהי' בעינך כחדשים כאילו היום יציאת מצרים דהנה העובד השם צריך בכל פעם לבוא לידי התחדשות דאל"כ העבודות אצלו כרגילות והרגל נעשה טבע וזה מה שפירשתי וישא יעקב רגליו היינו שיעקב הרים והגביה הרגליות שלו ונדמה לו כאילו היום הוא מתחיל לעבוד הבורא ית"ש ונמצא שהוא אצלו שפל ונבזה תמיד שלא התחיל בשום פעם לעבוד את ה' וגם משרע"ה הי' בבחי' זו שהי' עני' מאד ומשה גי' רצון ובכל פעם הי' לו התחדשות ורצון חדש לעבודת ה' וזה משה משה שלא נכתב פסיק טעמא כי בכל עת הי' מוסיף אומץ והתחדשות בהרצון והנה בכל עת וזמן יש באדם בחי' יצי"מ כמ"ש שלח אותו ומופתים בתוככי מצרים בתוך לא נאמר אלא בתוככי לומר לך שבכ"א יש בחי' יצ"מ וכן בחי' ירושלים ג"כ יש בכ"מ כמ"ש בתוככי ירושלים וזכ"ה כימי צאתך ממצרים כשיעור הימים שאתה יוצא בכ"פ ממצרים שנדמה לו כאילו היום יצאת ממצרים ויש לך התחדש.

בכל פעם ובאם יהי' לך מדרגה זו אראנו נפלאות ע"כ לא כתיב אראך כי מי שהוא במדרגה זו הוא אצלו בשפלות גדול וכאין הוא נחשב אצלו בחי' מה ולא שייך לומר דבר שהוא אין בלשון נוכח אראך רק אראנו וזה שארז"ל ע"כ זה אלי ראתה שפחה על

הים מה שלא ראה יחזקאל כי אז הי' להם התחדשות ראשונה בלי שום רגילות כלל ע"כ ראו מה שראו והבן כי מי שמסתכל בענין אחד הראי' נחלשת אצלו כידוע וזה פי' החודש הזה לכם ראש חדשים ההתחדשות של זה אלי ואנוהו הוא עבודת הבורא הוא ראשי' וחשיבות של כל התחדשות וכיון שיהי' לכם התחדשות הזה אזי ראשון הוא לכם לחדשי השנה ויתחדש עליכם גזירות טובות לכל השנה וינצלו את מצרים' פליגי בה אמוראי בגמרא ר"א ור"ל ח"א עשאהו כמצולה שאין בה דגים וח"א כמצודה שאין בה דגן להבין במה פליגי דהנה ארבע יסודות יש מים אש רוח עפר ויסוד המים היא היותר רוחני מכל היסודות שהד' יסודות הן כנגד ד' אותיות שם הוי' ב"ה ויסוד המים כנגד היוד הוא חכמה ויסוד אש נגד ה"א ראשו, ויסוד רוח נגד הוא"ו ויסוד עפר נגד ה' אחרונה ע"כ נצטוינו שחיטה בכל בהמה וחי' חוץ מדגים שאין טעונים שחיטה שהשחיטה הוא לפשוט נפש הבהמיות שבו שלולא זאת הי' האדם נגרר אחריהם באכול אותם והי' הוא כאחד מהם והדגי' שהם רק ביסוד המים והוא רוחני מאד לא טעון תיקון כלל ע"כ העופות די בסימן אחד שנבראו מן הרקק היינו מיסוד המים ויסוד עפר ואותו חלק מיסוד מים אין טעון שחיטה כדגים וי"ל שזהו הפלוגתא דמאן דאמר כמצולה שאין בה דגי' היינו שהוציאו משם נפש הרוחנית הם ניצוצים הקדושים שהיו שם וזה כמצולה שאין בה דגים שמשכו מה' הדבר היותר רוחני והם נ"ק ומאן דאמר כמצודה שאין בה דגן היינו שהוציאו משם גם נפש החומרית שלהם שגם ערב רב עלה אתם וזה כמצודה שאין בה דגן דדגן הוא מאכל גשמים הבא מהיסוד עפר והבן קדש לי כל בכור פטר כל רחם בבני ישראל באדם ובבהמה לי הוא נ"ל לפרש בדרך זה בהקדי' מה שדברנו מזה במקום אחר על פסו' ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי להיות לגודל תשוקת הבורא יתברך ויתעלה לקדש אומה הישראלית קדשם והבדילם מכל האומות במעלות יתרונו לא זו בלבד הופיע אור יפעת יקרת קדושתם בהיותם עוסקים בתורה ובמצות המיוחדות להם לבדם שואף זורח קדושתם בכל העולמות אף זו בעשותם דברים גשמים השווה לכל מין האנושי אכילה ושתיה וכדומה מתאות הגשמים ככל הגוים אשר סביבותם להב קדושתם עולה ג"כ לרום מפאת מחשבותם הטהורות וכוונתם הרצויות המה המעלים ניצוצות הנפזרים למקורן ושורשן מחשבותם הנ"ל עושים פרי הטוב לשם שמים יתעלה ויתרומם בכל עסקיהם הגשמי' הנ"ל והוא מדויק בפסוק הנ"ל מן העמים להיות לי דייקא בעשות דברים הגשמיים כשאר העמי' ואתם לי הכל פרי מחשבותם לי לשמי ואחרי הודיע לנו את כל זאת קדושת וטהרת מחשבות ישראל מדריכי' בדרך זה שכר' אתם על פרי מחשבותם לפתוח שערי רחמי' ולעורר כל מיני רחמנות ישועות ונחמות על אהב"י הצריכי' לזה בהיותם נותנים תענוגים ושעשועים למעלה בכל עסקיהם ומחשבותם בוקעת לרום ומורידי' עי"ז שפע רב ממקור העליון וידוע כי המחשבו' מכונ' בשם בכור כי המחשב' בכור וראשי' לכל המעש' ע"ד סוף מעשה במחשב' תחילה ופטר הוא פתיח' ע"ד יפטירו בשפה כו' גם זאת מודעת כי דברים הגשמיים מכונים בשם בהמה ע"ד מאז"ל שלשה כב"א ושלשה כבהמה אוכלים ושותים וכו' ועסק התורה והמצות בטוביציאה בהיפך ר"ל ונוכל לפרש כך דמשה הי' מתיירא שלא יזיק לקדושתו במה שילך אל פרעה כי אחרי כל האותות שהי' עד עכשיו ולא נשבר לב פרעה כי הי' רשע גדול ושלא יזיק לקדושת משה כמו שמצינו שאלישע לא רצה להסתכל ביור' לכך אמר

השם ב"ה למשה בא אל פרעה היינו שזה יהי' ביאה לא יציאה שלא יזיק לקדושתך כי אני הכבדתי את לבו א"כ הוא כח שלי ואתה תכוון לכח שלי וא"כ הגם שהי' רשע גדול פרעה לא יזיק למשה כי הי' כח הש"י שכיבד את לב פרעה ואת לב וכו' ולמען תספר באזני בנך ובן בנך וכו' וידעת היינו עפ"י דאיתא בגמרא תורה חוזרת על אכסני' היינו וידעת עד סוף כל הדורות ויבא משה ואהרן וכו' עד מתי מאנ' היינו שהגם שידעו שהשם כיבד את לב פרעה אמרו לפרעה עכ"פ עד מתי אינך רוצה להיות נכנע מפני הש"י כי על זה לא כיבד הש"י את לב פרעה שלא יהי' נכנע רק שלא ישלח את ישראל עד גמר העשרה מופתים לכך אמר עד מתי מאנת לענות מפני היינו הכנעה שלח עמי והיינו דע"י הכנעה הי' נתגלגל הדבר שישלח עמי ויעבדוני החודש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה הכפל הוא מבואר לכל וי"ל עד"ז בהיות ראוי לתת טעם בצירופי הוי' חודש ניסן הצירוף כסדר יוצא מהפסוק ישמחו השמים ותגל הארץ ובחודש תשרי הצירוף בהיפך אותיות הוי' יוצא מפסוק והי' אם כו' רק שורש הדבר צירוף חודש ניסן הוא בסוד אור ישר וצירוף חודש תשרי הוא בסוד אור חוזר כידוע והובא בספרים כי גאולתינו ופדות נפשינו ממצרים בחודש המעותד לעשיית הנסים הוא חודש ניסן כשמו כן הוא מקור הניסים הי' באותו פעם באתערותא דלעילא לבד כאשר מעיד הכתוב כי לא הי' אתערותא דלתתא באמרו ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך ואומר מקודם ואת ערום וערי' ומחמת שתי דמי' דם פסח ודם מילה נגאלו בהתעוררת יחוד עליון כנודע ומזה נתפשט גאולתנו מעילא לתתא לכך נכתב הצירוף הנ"ל ישמחו השמים ותגל הארץ ישמחו השמים היינו יחוד וזיווג עליון ותגל הארץ גילת אף רנן קהילת יעקב כנס"י וחודש ניסן הגאולה אשר בו נקרא' בלשון נוקבא שירה חדשה מחמת היותה מסיטרא דנוקבא ע"י התעוררת דלעילא ע"ד אשה כי תזריע כו' איש מזריע תחלה כו' אמנם בהגיע עת דודים פדות נפשנו מגלות האחרון המורה ע"ז צירוף חודש תשרי כנ"ל יהי' באתערותא דלתתא בחמלת ה' עלינו יעורר את לבבינו בתשובה שלימה ובבקשה שטוחה לפדות אותנו פדות הגוף והנפש מכל מיני שעבודי' וביותר משעבוד יצה"ר שאור שבעיסה המחמץ אותנו יקשב ה' וישמע ויקים את סכת דוד הנופלת לכן הצירוף בהיפך אותיות כנ"ל והגאולה אשר בו נקרא בלשון זכר שיר חדש תשמע ותבין כי מאיש לוקחה זאת מסיטרא דזכורא בהתעוררת דלתתא ע"ד הנ"ל ובדברינו אלה נוכל בעזה"ש לפרש דרז"ל ר"א ור"י במחלוקתם במס' ר"ה ר"א אומר בניסן נגאלו ובתשרי עתידין לגאול ור"י אומר בניסן נגאלו ובניסן עתידין לגאול ואלו דברי אלקים חיים ושניהם לדבר א' נתכוונו בדיוק בדברי ר"א באמרו בתשרי עתידין לגאול תוכן כוונתו לאו דווקא בחודש תשרי ויהי' הגאולה בניסן התחדשות גאול' לעולמים אך יהי' בבחי' חודש תשרי יהי' באתערותא דלתתא כנ"ל ור"י גילה לנו כי יהי' בחודש ניסן דוקא ואינו מחולק עם ר"א בענין התעוררת ומא"ח ומא"ח ול"כ והנה כן דרכי הצדיקים המתהלכים לפני אלקים זה דרכם בקודש עוסקים בעבודתם ופעולתם בכשרון לטובת הכלל וחפצים בתקוני דורם שיופיע ה' עליה' לעיני כל חי לקרב פזורנו מבין הגוים ונפוצותינו יכנס מירכתי ארץ המה מדריכי יושר בכל דור ודור לעורר את לבבינו כנ"ל בתשובה שלימה ושתהיה הגאולה כנ"ל ונאמר לפניו שיר חדש על גאולתינו ועל פדות נפשינו שיר בלשון זכר כנ"ל ומה נכבדו ואמתי' דברי רז"ל ע"פ החודש הזה בדרשתם ז"ל תהי' מסורה

בידכם דייקא כי צדיקים בכל דו"ד יש לאל ידם לעשות זאת הן בהתעוררות הנ"ל והן בתכילתם הזכה הבוקעים למעלה אך בראותם כי עדיין אינו מגיע עת דודים הנ"ל לעורר גאולה שלימה בחודש ניסן ומושבעים המה בדחיקת הקץ מזה לא ינוחו ידם לעורר, עכ"פ חדושי ניסים ממקור הניסים הוא חודש הזה שיהי' בכל חדשי השנה התחדשות ניסים בכל עת שיהי' צריכים ומעוררים רחמים גמורים וחסדים גדולים על כללות ישראל ע"ד כימי צאתך מאר"מ אראנו נפלאות וכבר דברנו מזה במ"א נפלאות נו"ן פלאות משאר החמישים שבמצרים לא הי' כ"א במ"ט שערים כידוע וע"ד הוסיף משה יום א' מדעתו כאשר הארכנו מזה במ"א למביני מדע להבין את זאת בטוב טעם ודעת ובהתעוררת רחמים הנ"ל מצב ומעמד אהב"י בגלות המר להגן עליהם מכל רע ולהשפיע עליה' כ"ט ועתה נבוא לפרש הפסוק הנ"ל החודש הזה לכם ראש חדשים היינו חודש מכונה בלשון נקבה הזה יהי' נקרא בלשון זכר זה היינו יהי' הגאולה שלימ' מסיטרא דדכורא כנ"ל לכם בידכ' הוא מסורה לפעול כל זאת בחודש הזה ראש חדשים ראשון לכל התחדשו' ניסים בעול' את' תעוררו את לבבי ב"י להחיש להם פדות נפשם ואם עדיין לא הגיע הקץ מזה אל תנחפרשת בא ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה וכו' ולמען תספר באזני וכו' וידעת וכו' ויבוא משה ואהרן וכו' עד מתי מאנת לענות מפני שלח עמי ויעבדוני הנה רבו בכאן הדקדוקי' א' מה שמקשה בזוהר לכתוב לך אל פרעה עוד יש דיקדוק ששמעתי למען תספר וכו' וידעת הלא המספר יודע ולכתוב וידעו עוד קשה לי דיקדוק עד מתי מאנת לענות מפני הלא השם כיבד את לב פרעה ובעז"ה נ"ל כך דהנה בפרשה זו כתיב דבר נא באזני העם וישאלו איש כו' ויתן ד' את חן כו' ובפרשה דלקמן כתיב והי' נתן את חן העם בעיני מצרים וכו' וינצלו את מצרים לכאורה צריך להבין למה נשתנה הלשון דכאן כתיב ויתן ולקמן כתיב וד' נתן וגם תיבת וינצלו את מצרים צריך ביאור אמת בגמרא דרשו חז"ל עשאום כמצודה כו' כמצולה וכו' והנראה כך דבזה"ק מביא שהקשה ר' אלעזר את ר' שמעון לענין מה הביא הקב"ה את ישראל בגלות מצרים והיינו לענין מה גלות ולענין מה במצרים והשיב ר' שמעון שר' אלעזר ידרוש על זה ודרש סודות וכפי הנגלה הוא כך שהי' ישראל במדרגה גדולה עליונה תיכף מאת שבא א"א והוליד את יצחק ויצחק הוליד את יעקב ויעקב הוליד י"ב שבטים וכו' ונתפשט הקדושה עליה' ורצה השי"ת שלא יפלו ישראל ממדרגת' לכך הביאם למצרים שהיו שונאים המצרים את ישראל מאוד הן אנשי מצרים הן נשי מצריים והיו ישראל מרוחקים מהם בלתי שום קרבות ולא היו מזיקים לישראל כי לא נפלו מקדושתם כלל ובתוך כך שלם עון האמורי ועלו ממצרים ובאו לארץ ישראל עיי"ש והנה לכאורה קשה שישראל שאלו ממצרים כלי כסף וכו' הלא שאלה הדרא ובאמת לא החזירו להם אך לא קשה כיון שהשי"ת צוה שישאלו הנה השי"ת אומר לי הכסף ולי הזהב והאמת שהכל שלו וכרצונו כן הוא ומצינו לומר עוד בעה"ש שעשו ישראל כדין כי איתא בחושן משפט שהשואל כלי בטובתו היינו שאומר השאילני כנדבת לבך שלא כדרך המשאילין כי אם כפי נדבת לבך ורצונך אזי אינו צריך להחזיר החפץ ומשתמש בו לעול' והנה באמת שהמצרים היו שונאים לישראל יותר מכל האומות כפי דברי ר' אלעזר ב"ר שמעון הנ"ל וא"כ לא הוה שום הוה אמינא שישאלו להם ואפי' שוה פרוטה ומה ששאלו הי' כי השי"ת נתן חן לישראל בעיני המצרים ונדב לבם שישאלו והי' שלא כדרך המשאילין כי לפי

דרך המשאילין לא הי' משאילים כלל רק שהשם נתן בלבם שישאלו ברוב נדבת לבם וכפי מאחז"ל כשהיו ישראל מבקש כלי א' היו מצרי אומר עול שנים כי הש"י נתן כל כך נדבת לב בלבם ולפ"ז שפיר עשו ישראל שלא החזירו להם וה' משתמשי' בהם לעולם ולפ"ז נראה לומר הפשט כך וד' נתן את חן העם וכו' וישאילום והיינו שהשם נדב לבם שישאלו והי' שלא כדרך המשאילין וכנ"ל ולכך וינצלו את מצרים שריקו אותם כמו שמפרש התרגום והיינו שלא החזירו להם מה ששאלו כלי כסף וכו' עוד נראה לומר כי על תיבת וישאילום שהוא לכאורה מיותר דרשו בגמרא שהשאלו בעל כרחם א"ד בעל כרחם דמצרים וא"ד בע"כ דישראל משום משוי ואפשר לומר דמצינו שכלי שנשתמש בו גוי צריך טבילה כדאיתא גבי כלי מדין והנה ישראל לא רצו להשאל מהם כ"כ כי הי' קשה להם כי רוח טומאה ששור' על כלי של גוי זה הי' לישראל משוי ובאמת זה הי' אם הי' משאילים בפשוט אבל האמת שהמצרי' לא היו משאילים בפשוט רק שהש"י נתן חן א"כ הי' זה הקדושה שורה על כל הכלים ג"כ וינצלו את מצרים היינו שהפשיטו כח הטומאה בנקל והנה לכאור' צריך לעיין על מה שכתוב שלח עמי ויעבדוני הנה תיבת שלח נקוד בפתח תחת השין והלמד ועל מה לא כתוב שלח בשבא תחת השין כמו ציווי אחר ומצינו כמה פעמים בתורה הקדושה בענין זה שלח עמי הכל בנקוד פתח תחת השין והנראה בעה"י דהנה בדבר ה' שמים נעשו וכו' ואם הי' אומר הש"י בדרך צווי שלח היינו בניקוד שב"א תחת השין אזי תיכף הי' פרעה מוכרח לשלח והנה הבורא ב"ה רצה להתעולל במצרים ולעשות אותות ומופתים והכל באמת וביושר לכך אמר הש"י ב"ה לשון שלח בניקוד פתח תחת השין שהוא מקור שהמשמעות שיתגלגל הדבר שישלח את ישראל כמו בשלח פרעה והנה בעזרת השם נראה לי שמה שאמר הש"י ב"ה וישאלו ממצרים כלי כסף וכו' זה הדיבור עשה חן להעם בעיני מצרים כי הש"י יהיה שמו הגדול מבורך לעול' ולעולמי עולמי' הכל יכול והנה מצינו בגמרא גבי ד' עלו לפרדס וכו' שאחר שמע שובו בנים שובבים חוץ מאחר והי' סבור שאין לו תקוה ר"ל ובאמת אם הי' נכנע לפני הבורא ב"ה והש"י אוהב הכנעת האד' כמו שמצינו גבי אחאב יען כי נכנע אחאב וכו' ונתבטל הגזירה על אחאב כי ע"י הכנעה נדבק בהבורא ב"ה ואף אם נגזר איזה ענין רע נתבטל נמצא נוכל לפרש הפסוקי' כך ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה ופירש"י ז"ל והתרה בו ולכאור' מנין לרש"י זה רק שרש"י הי' קשה לו ג"כ הול"ל לך אל פרעה ותיבת בא מרמז בא אתרה או בו אתר' עוד נראה לתרץ דלכך כתיב תיבת בא כי ביאה מרמז על הקדוש' וגם שמעתי כמו בפסוק וגם הקימותי וכו' וגם אשר מצרי' מעבידי' אותם הוא מיותר כי בפ' שמות כתיב בפשוט וישמע אלקים את נאקתם ויזכור אלקים וגומר והי' לכתוב שמעתי את נאקת בני ישראל ואזכור וכו' והנראה בעזהש"י דהנה איתא בזה"ק רשב"י אמר אנא סימנא בעלמא ונראה לי בעז"ה דתכלית עבדות השם הוא בכל דבר לעשות נחת רוח ליוצרנו לא בשביל תשלום גמול אפי' עולם הבא וזה ענין יקר והנה איתא בגמרא ברכות פרק שני ר' אלכסנדראי בתר צלותי' הוה מצלי ואמר רבון העולמים גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך ומי מעכב שאור שבעיסה ושעבוד מלכיות יה"ר מלפניך שתצילני מידם ונשוב לעשות חקי רצונך בלבב שלם והנה כשאדם עובד להשם וחושב להנאת עצמו הוי כעובד את עצמו ג"כ וי"ל הפשט גלוי וידוע שרצוננו לעשות רצונך היינו כל מעשינו ותנועתינו הכל רק לשם שמים ומי

מעכב שאור וכו' יהי רצון וכו' ולפי"ז יש לומר הפשט וגם אני שמעתי היינו כי במצרים מחמת השעבוד לא הי' יכולי' לעבוד להשם לבד בכל לב בלי שום הנאת עצמו והיינו וגם אני שעובדים אותי ג"כ שמעתי את נאקת וכו' אשר מצרי' מעבידי' אותם היינו שגורמי' להם שעובדי' את עצמם ג"כ וזה נרמז בתיבת אותם ואזכור את בריתי כדי להציל מידם וידבר משה אל ה' הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה, והקושיא מפורסמת הלא כתיב למעלה טעם למה בני ישראל לא שמעו מחמת קוצר רוח ועבודה קשה אבל פרעה ישמע אליו אך הנראה כי שמעתי מאמו"ר על פ' הן אני ערל שפתים ואיך ישמע אלי פרעה כי משה רבינו הי' במדרגה אשר מגודל ההתלהבות הי' כמעט מגמגם ולזה לא שמע פרעה לשונו כי הוא הי' מס"א וזה כוונת הכתוב ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ר"ל מקוצר דעתם כי הי' משוקעים ר"ל בגודל הגשמיות ולזה ניחא הק"ו הן בני ישראל לא שמעו אלי אשר זרע קודש בני אבות הקדושים ומחמת גשמותם אינם מבינים ואיך ישמע אלי פרעה שהוא מס"א גמירא ולזה השיבו השי"ת אתה תדבר וכו' ואהרן אחיך אשר הוא במדרגה נמוכה ממך ויכול להקטין ולהשפיל עצמו כפי הבנתם יהי' נביאך ודו"ק ויאמר ה' אל משה ראה נתתיך אלהים לפרעה ואהרן אחיך כו' איתא במדרש הה"ד שאו שערי' ראשיכם ושאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד למה נקרא שמו מלך הכבוד שחלק מכבודו ליראיו מלך בשר ודם אינם נקראים בשמו אבל הקב"ה קרא למשה אלקי' כשמו כמ"ש ראה נתתיך אלהים כו' דהשורש הדבר דהשערים ופתחים של האהל המה הצדיקים שבדור זבדאי אין אנו משיגים הבורא יתברך לא מחסידותו וגדלותו וידו הגדולה והתקיפה וגבורותיו הק' וכל צרכי כנס"י עי"ז ניכר גדולת הבורא כל אשר יש משגיח ושופט בארץ והמה הפותחים שערים ופתחים עליונים להריק שפע וברכה וכנס"י ושערים נקראו הצדיקים גדולים והקטנים נקראו פתחי עולם והקב"ה נותן כחו לצדיקים וחלק מכבודו להם מי זה מלך הכבוד ה' צבאות ר"ל אות הוא בצבא דילי' ר"ל שאף הקב"ה נותן כחו וגדולה להצדיקים אעפ"כ הם מיחסים הכח לשמו יתברך ויודעים שאין זה כחם רק של השי"ת אבל א"ה כשנותן להם איזה כבוד אז מכחישיין כחו וגבורה של מעלה אבל בצבא דילי' הוא צבאות ישראל הוא אות שהוא מלך הכבוד אף שחלק להם מכבודו (חסר תשלום המאמר) ויאמר משה לפרעה התפאר אלי למתי אעתיר לך ויאמר למחר פירש"י התפלל היום שיכרתו למחר כו' לכאורה מנ"ל לרש"י זה אף דלשון הפסוק מורה על זה קשה על פרעה גופי' שקיבל על עצמו להיות מעונה ביסורים עוד יום אחד על לא דבר אך י"ל באמת פרעה לא האמין בנבואת משה רבינו והי' חושב בדעתו שמה מפיו עצמו אומר כל הדברים לכך רצה משה להראות לו שהוא נביאו נאמן ביתו ככל היוצא מפיו כן מקיים הוא יתברך כחפצו ורצונו של משה וז"ש משה לפרעה התפאר עלי ר"ל תן לי איזה נסיון והתפארות שתבחן אם כנים דברי וזה שהתחכם פרעה ובחר לעצמו על הזמן שיסורו על מחר ובאמת זהו התפארות גדול שיתפלל היו' שיכרתו למחר דהנה באמת כל איש ישראל אשר הוא בצרה ח"ו כשמתפלל אליו ית"ש ומעורר רחמיו אז תיכף נחלץ מצרה כיון שהרחמים גוברים והדינים נמתקים אז ממילא מיד נסתלק הצער ואי אפשר להתעכב יותר וזהו שהראה לו משה שמה שיסיר ה' מעם פרעה מכת הצפרדעי' לא הוא בשביל שנתמלא רחמי' על פרעה ובאמת כתיב באבוד רשעי' רנה אלא שהקב"ה עושה חפצו ורצונו של משה שהתפלל עבורם כדי

שימולא ויקוי' תפלתו ולא יהי' תפלתו ודיבורו ריקם וז"ש משה כדברך שאתפלל היום ואקבע זמן על מחר ומזה תראה שהקב"ה עושה רצוני ויכבוש את ישועתו עד יום מחר עבורי כאשר אקבע הזמן ומזה תדע שאני נאמן ביתו והוא באמת התפארות גדול שמתוך זה הנסיון ניכר חשיבות משה ועיין בספר אור החיים שדיבר קצת מזהאני מצוה להוציאם בדרך העלמה הוא לקיי' הבטחה ואחרי כן יצאו ברכוש וגדול וזה א"א רק באופן הזה דו"ק ויקח משה את אשתו כו' וישב ארצה מצרים ויקח את מטה האלקים בידו פירש"י אין מוקדם ומאוחר בתורה ובפ' שאח"כ ויאמר ה' כו' ראה כל המופתים אשר שמתי בידך כתב רש"י ואל תתמה על אשר כתיב שמתי לשון עבר שכן משמעו כשתדבר עמו כבר שמתי בידך ויש לפרש דהנה למעלה כתב ואת המטה הזה תקח בידך כו' והמטה הזה ניתן לו מן השמים אך המטה שעשה אהרן המופתים לפני פרעה והכה בו את היאור הוא מטה של משה שהי' לו מכבר ונתנו לאהרן ועל המטה אלקים הי' נכתב דצ"ך עד"ש כו' והנה כשאמר לו הש"י והמטה הזה תקח בידך אשר תעשה בו את האותות הניח אותו מטה אצל הר האלקים והדר כתיב וישב משה אל יתר חותנו ולפ"ז אין צריך לפרש אין מוקדם ומאוחר בתורה כפירש"י רק וישב ארצה מצרי' וכשבא להר האלקים לקח מטה האלקים שהניח אותו שם כנ"ל ולפ"ז יתכן שפיר שאמר לו הש"י ראה כל המופתים אשר שמתי בידך כי במטה האלקים הפעיל הקב"ה שיעשה בו כל האותות והמכות ודו"ק היטיב למה הרעותה לעם הזה וכו' ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך וכו' ויאמר ה' אל משה עתה תראה וכו' כי ביד חזקה ישלחם וכו' כבר נתקשו כל מפרשי התורה היתכן אשר משה עבד ד' ידבר כן להשי"ת ועוד מה זה דיקדק בשמך והלא הי' די באמרו ומאז באתי לדבר אל פרעה גם מה זה כפל הלשון ביד חזקה ישלחם וביד חזקה יגרשם אך נראה כוונת הכתוב באמרו ומאז באתי לדבר בשמך דיקדק בשמך אשר כל הכעס של הרשע הזה בעבור הזכרת שמך הרע לעם הזה ועל זה השיב השי"ת למשה עתה תראה כי ביד חזקה ישלחם מארצו הכוונה כי דרך הס"א והקליפה קודם שברת היא מתגברת עד למאוד כמאמר הכתוב לפני שבר גאון וזהו כוונת שמירת הכ"ג למאוד בליל י"כ מחמת כי ביום זה הכ"ג במדרגה גדולה מאוד והרשעה כלה כעשן תכלה ואזי היא מתגברת מאוד ולזה צריך שמירה יתירה וזהו כוונת הכתוב עתה תראה כי ביד חזקה ישלחם ר"ל כאשר יהי' פרעה ביד חזקה ויעז פנים מאוד זה הסימן כי ישלחם ויגרשם מארצו ככתוב לפני שבר גאון ודו"ק פרשת וארא וארא אל אברהם כו' באל שדי ושמי ה' לא נודעתי להם עיין במפרשים שנתחבטו בביאור הכתוב וי"ל דבר זה מבואר שתכלית הטוב בזה העולם הוא השלום כמאמרם ל"מ כו' מחזיק ברכה אלא השלום וכן פירש"י בפ' בחקותי אם אין שלום אין כלום וכן רבים והנה מצינו שאבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב אף שהש"י השפיע להם כל הטוב מ"מ השלום הי' חסר מהם כי כל ימיהם היו בגרות וכן פירש"י ביקש יעקב לישב בשלוה כו' ובזה י"ל מקרא קודש שלפנינו וארא אל אברהם ואל יצחק ואל יעקב באל שדי ר"ל שיש די באלהותי להשפיע כל הטוב לכל ברי' ואעפ"כ ושמי ה' לא נודעתי להם ר"ל שמי הוי' גימטריא שלום כי השלום הי' נעדר מהם ואעפ"כ לא הרהרו אחרי מדותי וכמו שפירש"י על פסוק וגם הקימותי את בריתי אתם כו' לתת להם את ארץ מגוריהם אשר גרו בה כל ימיהם הי' בירות ולא הרהרו כלום ואתה אמרת תיכף למה הרעות וגם אני שמעתי את נאקת

בני ישראל אשר מצרים מעבידים אותם האי וגם אינו מובן דודאי מי ישמע אלא הוא יתברך לבדו בכל קראנו אליו אך י"ל דהנה כתיב בפ' שמות ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו ותעל שועתם אל האלקים מן העבודה דהנה באמת בני ישראל הי' במצרים במדרגה פחותה ובאמת תחילת צעקתם הי' רק מחמת צער ושעבוד גופם בחומר ובלבני' אך בתוך זעקתם התיישבו בשכלם למה זה צועקים על עבודת וקושי השעבוד של גופם הלא גם הנשמות הם בשיעבוד גדול ויותר יש לזעוק על רוחניות השעבוד והגלות של הקדושה ואז התחילו לזעוק בלבם על שעבוד הנשמות ועל ביטול עבודת השם וז"ש ויזעקו ותעל שועתם מן העבודה ושוב התחכמו יותר והבינו בשכלם שגם זה לא טובה שע"י שיעבוד וגלות של פרעה יתעוררו א"ע לשוב בתשובה גם זה לא נאה לזרע ישראל שהתעוררת תשובתם לבוא ע"י הרשע כמו פרעה שהוא יקריב את לבם לאביהם שבשמים והתחילו לצעוק ולהתחרט על הצעקה הקודמת וזה לא הי' גלוי מחשבתם ולבם הנשבר כ"א לפניו יתברך שהוא בוחן לבבות ויודע מחשבות אדם וז"ש וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל לפני גלוי אנקת ישראל אשר צועקים על זה אשר מצרי' מעבידי' אותם ר"ל שמצרים יהי' הגורמי' לקרב ולעורר את ישראל לעבודתו ית"ש ועי"ז יחזרו בתשובה וזה מאד הי' צר להם לכן אזכור את בריתי ר"ל ראוי להם שאזכור זכרון הברית הדביקות הגדולה שהי' ביני לאבותיהם הק' ואותו הברית אזכור ואשפיע להם ואגאל אותם וגם אני שמעתי את כו' אשר מצרים מעבידים אותם כו' הנה יש לדקדק דהוי לי' לכתובוכו' אהי' שלחני אליכם וכו' ונ"ל כי אנו מברכין ברכה אחת על תפילין להניח וראי' מתורתנו הקדושה מפסוק הנ"ל כי איתא כל המתעטף בציצית ותפילין זה קבלת מלכות שמים שלימה וזהו שאמר משה רבינו ע"ה במה יודע להם להיות אחדים בעבודתך ואמר הש"י שנתתי להם תפילין אחד על יד ואחד על ראש שיש בכל אחד מהם כ"א הזכרות בגימטריא אהי' שהוא קבלת עול מלכות שמים שלימה כ"ש רש"י ז"ל שהוא כמו חותם שתולין בעבדים על יד או על ראש ואם תאמר שיש ב' מצות לזה אמר כה תאמר אהי' שלחני אליכם פעם אחד כי הב' מצות הם אחד וד"ל לך ואספת כו' ואמרת אליה' ה' אלקי אבותיכ' נראה אלי אלהי אברהם יצחק ויעקב לאמר פקדתי אתכם כו' יש לדקדק דבפסוק הקודם לזה נאמר ויאמר עוד אלקים אל משה כה תאמר לבני ישראל ה' אלקי אבותיכם אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב שלחני אליכם כו' נאמר בכל אחד אלקי וכאן לא הפסיק ביניהם כלל רק אמר אברה' יצחק ויעקב בפ"א שוב ראינו שבס' מגלה עמוקות עמד על זה ונראה דהנה אמרו ז"ל שיעקב מסר להם סימן זה כשיבוא איזה גואל ויאמר להם בזה"ל פקדתי יאמינו לו לכאורה מה הכונה בלשון זה דייקא אך יתבאר דהנה בזוהר כתיב וה' פקד את שרה וברחל נאמר ויזכור ה' את רחל כי יצחק הי' מסיטרא דנוקבא נאמר בו פקידה ויוסף הי' מסיטרא דזכורא כתיב בו זכירה וידוע מאמרם ז"ל שגאולת מצרים הי' מסיטרא דנוקבא מחמת שלא הי' גאולה שלימה רק שירה חדשה אבל לעתיד תהי' הגאולה מצד ימין עליון מסיטרא דזכורא נאמר לפניו שיר חדש גם בבנין בית שני נאמר פקידה מחמת שהי' אחרי' שיעבוד ולא היתה גאולה שלימה וסיטרא דנוקבא הוא מצד שמאל בחי' דין הוא צמצום שאין לו התפשטות אבל סיטרא דזכורא ימין הוא התפשטות כאדם שמתפשט א"ע ואינו דואג וחושש לכלום רק יהי' תמיד במדרגה עליונה ולפ"ז יבוארו הכתובים

כמין חומר כי למעלה אמר ויאמר אלקים אל משה אהי אשר אהיה ויאמר כה תאמר לבני ישראל אהי שלחני אליכם ר"ל אהי אשר אהי רמז לו גאולה זו וגם גאולת בבל ויאמר כה תאמר לבני ישראל אהי שלחני כ' היינו גאולה העתידה לבוא בשלימות מסיטרא דדכורא דהוא ימינא ולכך ב' שאחריו אמר כה תאמר אל בני ישראל ה' אלקי אבותיכם אלקי אברהם אלקי יצחק כו' על גאולה העתידה לבוא ב"ב לאמר שתהי' מסיטרא דימין בהתפשטות אבל כאן אמר לו הש"י לך ואספת את זקני ישראל ואמרת אליהם ה' אלקי אבותיכם נראה אלי אלקי אברהם יצחק ויעקב לאמר פקדתי ר"ל מה שאני אומר אברהם יצחק ויעקב בפ"א בלי שום התפשטות רק בבחי' צמצום הוא לאמר פקדתי אתכם ר', מחמת שאני צריך לאמר להם פקדתי בזה"ל דוקא ופקידה הוא מסיטרא דשמאלא הוא צימצום לכך אני אומר בפ"א אברהם יצחק ויעקב דוקא וגם במדרש הביא לכך נאמר משה משה בלי פסוק טעמים כמו שנושא משא על כתפו והדיבור קשה עליו ומדבר במהירות מחמת שאין לו התפשטות ע"ש והבן והוא לדברינו שתפילין של ראש הארבע פרשיות מונחים בארבעה בתים שהוא בחי' דכורא התפשטות אבל תפילין של יד בחד ביתא שהוא בחי' נוקבא ידכה בחי' צימצום כנ"ל ואני ידעתי כי לא יתן אתכם מלך מצרים להלוך ולא ביד חזקה עיין במפרשים שנדחקו בתיבת ולא ביד כו' ונראה דהנה המפרשים העלו בענין חקירת הידיעה והבחירה והעלו דהידיעה אינה מכרחת אבל האמירה היא מכרחת כמ"ש ואילו צדיק ורשע לא קאמר ובזה יתפרש שפיר הפ' כי הוא ית' אמר למשה ואני ידעתי כי לא יתן אתכם מלך כו' והנה יקשה כיון שאמר הקב"ה בפ' שהוא יודע שכן יהי' והאמירה הוא מכרחת וא"כ מדוע ענש יענש אח"כ לכך תיכף חזר ואמר הש"י אח"כ ולא ביד חזקה ר"ל אעפ"י שאמרתי שאני יודע הוא לא ביד חזקה בלי הכרחה והברירה עדיין ביד פרעה ואם ימאן ושלחתי את ידי והכיתי כו' עוד יש לפרש דהנה לכאורה יקשה למה היה צריך הש"י להוציא ישראל בערמה ובהעלמה שצוה לאמר לפרעה דרך שלשת ימים וכי אין ביד הש"י הכח והממשלה להוציאם כרצונו בלי שום מוחה אך צ"ל דהנה ית"ש הבטיח לאברהם ואחרי כן יצאו ברכוש גדול וזה לא הי' באפשר רק באופן הנ"ל כי אם יצאו מעצמם והיו צריכים לגזול הממון ובאמת גזל עכו"ם אסור ע"כ צוה הש"י שיעשו בערמ' שיאמרו שלא ילכו רק דרך שלשת ימים וישאלו איש מאת רעהו כו' וכיון שיבוא לידו בהיתר תו לא צריכים להחזיר דהוה כמו הפקעת הלואתו אבל גזל הוא כמו ויגזול את החנית כו' ולפ"ז יתכן ויתפרש היטיב קישור הכתובים והי' לאחזים כי למעלה אמר ושמעו לקולך כו' ואמרת אליו כו' נלכה נא דרך שלשת ימים ונזבחה כו' ואני ידעתי כו' ולא ביד חזקה ר"ל אבל איני רוצה להוציאם ביד חזקה באין מוחה כנ"ל ואמר הטעם ושלחתי את ידי כו' ונתתי את חן העם הזה כו' ושאלה אשה משכנתה כו' וע"כעמם בגלותא כי ידעתי את מכאוביו ר"ל ידיעה לשון חיבור כמו והאדם ידע ר"ל ע"ז צועקים מה שאני מחובר עם מכאוביו ועמו א כי בצרה ולכך דיבר מתוך הסנה כמבואר במדרש גלגל כן וארד להצילו צריך אני לירד להם להציל אותם ולהפרידם מן השיעבוד והגלות והנה שלשה כתות בישראל צדיקים, בינונים ורשעים ונגדם מחשב הכתוב שלש' עליות בשלשה בחי' נגד הכת החשובים אמר להעלות' מן המקו' אל ארץ טובה ורחבה שהוא ארץ העליונה רחובות הנהר נחלי אמונה ונגד הכת השני אמר אל ארץ זבת חלב ודבש

שהוא ג"כ ארץ הרוחני' מלא טובות והשפעות המכונים בשם חלב ודבש אך לא כארץ עליונה ונגד הפחותים שבהם אל מקום הכנעני כו' עכ"פ יעלו אל ארץ ישראל התחתון אשר שם מקום הכנעני ועתה ר"ל הנה בתוך הדברים אשר נשא ונתן הקב"ה עם משה אמר הקב"ה הנה צעקת כו' בא אלי כידוע מהזהר ואלה שמות בני ישראל כל מקום שנזכר בני ישראל מרומז על רתיכא קדישא ופמליא של מעלה שירדו עם יעקב למצרים וגם להם היה קשה מאד גלות מצרים וז"ש צעקת כו' בא אלי מאותן הצבא מרים אשר עם ישראל בגלותא וגם ראיתי את הלחץ אשר מצרים לוחצים אותם זה קאי ג"כ על מלאכים הקדושים אשר הטו שמה וזה שאמר הש"י ועתה לכה ואשלחך הוזכר שני ענינים הליכה ושליחות כי מש"ר היה צריך לפעול בשליחותו שני דברי' א' גאול' נגלי' להוציא זרע ישראל' מכור הברזל מעבודה קשה וזה שיעבוד עבוד גלות הנגלה וגם גאולה נסתרת הוא הוצאה שני' להוציא חיילות הקדושה אשר היה ג"כ בשעבוד נעלם וז"ש לכה מצד גלות הנסתר ואשלחך אל פרעה היא התגלות מלשון פרוע ר"ל שאני משלחך אל הגלות התגלות והאמת כונתי עוד להוציא את עמי בני ישראל ממצרים כנ"ל שתראה להוציא את צבאותי ג"כ וזה שנתירא משה מאד מסבת שני דברים אחד מגודל איכות הפעולה הגבוהה היוצא ע"י שלשחות זו שצריך להוציא המלאכים מן הגלות וגם חשב את פחיתות ערכו לשליחות כזה וזה שאמר מי אנכי כי אלך אל פרעה ר"ל אל גאולה אשר הוא בהתגלות היא קשה עלי לפי פחיתות ערכי ואף גם וכי אוציא את בני ישראל ממצרים מכ"ש לעשות שליחות כזו להוציא הקדושה מתוקף הגלות וזה שהשיב לו ה' אף שהוא שליחות גדול הערך ועבדות כזה להוציא גוי ואלהיו מן הגלות כביכול אעפ"כ אל תירא כי יש בחי' גבוה וכח גדול הנעלם והנסתר המסייע לך וז"ש כי אהי' עמך ר"ל השם אהי' והוא שם נסתר כנודע ומפלא עליון אעשה להם פלאות ויאמר משה וכו' ואמרו לי כו' מה אומר עליהם.

ויאמר אלקים וגו' אהי' וגו' ויאמר כה תאמר וגו' ופירש"י ז"ל שאמר משה וכו' די לצרה בשעתה ואמר הש"י שתאמר רק אהי' שלחני וכו' והנה לכאורה קשה האיך הגיד הש"י למשה זאת השיעבוד מלכיות הלא די לצרה וכו' עוד דקדוק ויאמר כה תאמר וכו' תיבת ויאמר מיותר והפשט פשוט הוא כך ויאמר כו' אל משה אהי' אשר אהי' ויאמר כה תאמר אל ב"י אהי' וגו' והנה נוכל בע"ה לבאר הענין עכ"י דאיתא בא חבוקוק והעמידן על אחת וצדיק באמונתו יחי' נמצא העיקר הוא האמונה והנה במצרים על האותות והמופתים שעשה הש"י ב"ה נתרבה האמונה וההגאולה האחרונה שאנו מצפי' יהי' ג"כ התרבות האמונה הקדושה ע"י נסים ונפלאות שיעשה הש"י ב"ה וב"ש כמ"ש כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות ולבוא לידי האמונה הקדושה צריך להיות צדיק כמ"ש וצדיק באמונתו יחי' וידוע שאין אדם צדיק בארץ אשר יעש' טוב וגו' רק ע"ז נתקנה תשובה כידוע ע"מ שאני צדיק גמור אפי' אם הי' רשע וכו' שמא הרהר תשובה וגו' והנה הנביא אמר שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה וגו' וזה תועלת לבוא לידי האמונה ומ"ש וראו הגם שכתוב בתורה כי לא יראני האדם וגו' הפשט וראו היינו רא' שכלית ע"ד שאמר שלמה המלך ולבי ראה הרבה חכמה ואיתא בספר שאו מרום עיניכם וגו' ר"ת שמע כי שמע ישראל וכו' וברוך שם כבוד וכו' הוא כללא דכל אורייתא כדאיתא בזה"ק וכשאדם נושא עיניו לשמים הוא כבא לטהר ומסייעין לו ונפתח שערי חכמה ונתחזק

האמונה והנה כשהיו ישראל במצרים אם לא היה שואלין מה שמו והי' התרבות אמונה לאין שיעור ולא הי' צריך לשיעבוד מלכיות כי הי' תיכף התגברות קדושה כמו שאנחנו מצפים לעת הגאולה שיהי' ' בקרוב ב"ב ואויר העולם לא הי' עדיין מתוקן בעת הזאת ובפרט טומאת ערות מצרים ושבעים אומות והנה לפי זה לא היה באפשר שיהיה בעת הזאת גאולה שלימה עד שיבא משיח במהרה בימינו ולפי זה הפשט כך אמר משה רבינו הנה אנכי בא וכו' ואמרו לי וכו' מה אומר וכו' וע"ז אמר הש"י ב"ה אם ישאלו ולא יהי' התגברות אמונה כל כך אזי תאמר להם אהיה אשר וגו' היינו שיעבוד מלכיות ואם כן לא קשה קושיא הנ"ל האיך גלה למשה והלא די לצרה וכו' כי אמר לו אם ישאלו תאמר להם כך ויאמר משה אל האלקים הנה אנכי בא וכו' ואמרו לי מה שמו מה אומר אליהם ויאמר אלקים אל משה אהי' אשר אהי' ויאמר כה תאמראותנו לעשותן והואיל שאנו קיימנו וקבלנו עלינו דרך כלל לעשות כל אשר דבר ה' יש לנו לאמת דברינו ולהוציא מן הכלל אל הפרט ולקיים התורה והמצוות מאז נפתחו לנו שערי' הגנוזים בפלא עליון ויתמשך עלינו ממחשבה ונקודה סתימ' דרך כל העולמות כל מיני ההטבה וכל מיני חסדים ושפע חיים וישועה וברכה ושלוש על כל זרע ישראל בכלל ופרט אכיה"ר ויאמר משה אסורה נא ואראה את המראה וגומר הנה לכאורה צריך להבין הלא כתיב בהפסוק הקודם וירא והנה הסנה וגו' א"כ מה קאמר אח"כ ואראה כו' וצריך לומר דהיינו שאראה מלשון הבנה וכמו אצל אברהם וירא וירא ב' פעמים עיי"ש ברש"י פרשת וירא ואבין מדוע לא יבער הסנה ומה שאמר אסורה נא היינו שאתקרב שאהיה קרוב כדי שאדע ורש"י פי' אסורה נא אסורה מכאן להתקרב שם עכ"ל ולי נראה כך שמרע"ה ראה ענין פלא שהוא למעלה מן השכל והי' חושב בדעתו כך שלא אחשוב כלל מזה הענין כי הוא למעלה מן השכל והסיח דעתו מזה ובאמת גם זה הוא ענין סייעתא דשמיא והוא ג"כ שכל גדול ונוכל לומר נא היינו מרומז על בינה וחכמה כי נון מרומז על חמשים שערי בינה ואלף מרומז על חכמה כמו שאיתא בגמ' אלף חכמה ואמר כך אסורה נא היינו שלא אעיין לזה המראה בבינה וחכמה כי הוא למעלה מן השכל ואראה את המראה וכו' והיינו כיון שהשי"ת נותן לי שכל שאסור דעתי מסתמא ודאי יסייע לי שאבין את המראה שאדע לנכון ויאמר משה משה ויאמר הנני נ"ל שכתוב משה משה כי איתא מאח"ז על בת קול והיא שאמר הן הן והנה להבין מה שהשי"ת קרא לו מקודם יש לומר כדי לעשות הכנה לקבל הנבואה ובזה שאמר הנני הי' הכנה לקבל הנבואה והנה הי' זה כמו ענין בת קול לכך כפל משה משה כמו הן הן הנ"ל ואח"כ היה הנבואה כמו שכתוב ויאמר משה משה וקשה למה לא כתוב פסוק בין משה למשה כמו באברהם אברהם ע"ל שכתוב ואהבת בשני יצריך ביצ"ט וביצה"ר פירוש היינו בכעס יכעוס על עוברי רצונו יתברך ובתאוות ג"כ יהיה הכונה רק לש"ש ובאדם יש שני חסרונות אחד (כאן חסר) והיצ"ט מתאוה להש"י והיצה"ר להיפך וצדיקים שוברים את היצה"ר ועושים באכילה מצוה כמו בתפילין דהיינו להוציא נצוצות הקדושים רק המצוה הזו אינו יכול לעשות רק שיהי' בתחילה היצה"ר קצת כי אם לא יהיה תאב לאכול אזי לא יקיים המצוה אבל מש"ר ע"ה היה מקיים באכילה מצוה כמו תפילין כי לא הי' לו שום תאוה אפילו בהתחלה רק היה אוכל לקיים המצוה ולכן לא כתיב פסוק בין משה למשה כי לא היה שום הפסק במצות אבל באברהם כתיב פסוק שהי' קצת הנ"ל וזהו רק לצדיקים אבל

אנשים פשוטים צריכים תיכף לשבור את התאוה וד"ל ויאמר ה' ראה ראיתי את עמי אשר במצרים ואת צעקתם שמעתי מפני נגשיו כי ידעתי את מכאוביו וארד להצילו מיד מצרים ולהעלותו מן הארץ שהוא אל ארץ טובה ורחבה אל ארץ זבת חלב ודבש כו' אל מקום כו' עד סוף הפרשה הדיקדוקים רבו בפסוקים אלו ראה ראיתי ראיה כפולה ל"ל וגם את עמי אשר במצרים האי סיומא ל"ל וגם את צעקתו שמעתי מפני נוגשיו אינו מובן ואין רצוני להאריך בדיקדוקים וכבר עמדו עליהם מפרשי התורה אבל תוכן הענין הוא דהנה באמת זרע ישראל כשהיו במצרים היו במדרגה תחתונה מאד כי לא היו בני תורה ולא היה להם במה להתקדש א"ע ואף שהיו בהם אנשים טובים וצדיקים זה היה מצד נשמתם שהיה להם והיו עובדים בשכלם כמו אבותינו הקדושים אברהם ויצחק ויעקב ומי שהיה לו נשמה קדושה הלך בעקבות אבותיו וכמו כן שבט לוי שהיו טובים מצד עצם קדושתם אבל שאר המון עם לא היה להם במה לעבוד ובאמת זה היה פלא אף שלא היה להם שום תורה ומצות מ"מ היה בהם כמה מדות טובות שהיו פרושים וגדורים מן העריות כמשאח"ז אחת היתה ופרסמה הכתוב וכן שלא שינו את שמם ולשונם אבל לכל זה היו ערומים בלא תורה ומצות כמש"ה ואת ערום ועריה כו' וע"ז הסתכל משה רבינו בשפלות של ישראל שאינם כדאי לעשות להם ניסים ולגאל אותם ע"ז אמר לו השם ראה ראיתי את עמי כל מקום שנזכר עני בתורה הכונה אמתיות הוא על מי שהיא עני בדעת ה' בתורה ובמצות וזה שאמר לו השם אתה רואה בדלת וחסרון של ישראל אבל עדיין לא השגחת עליהם בשלימות ואני ראה ראיתי ראיה כפולה בעניות של עמי וראיתי שזה עניות של עמי כל זה בא להם אשר במצרים שזה גורם להם אשר הם מעורבים בין אומה מצרית הללו אשר הם שורש הרע ואין זה חידוש על חסרונם להיותם משוקעים בתוך גילוליו תועבת מצרים אבל ואת צעקתם שמעתי מפני נוגשיו ר"ל אף שיש להם שיעבוד גופן ושיעבוד הנשמות אעפ"כ עיקר צעקתם הוא מפני נוגשיו נוגשיו דייקא כביכול שהשכינה טובות וכל מיני חסדים טובים כי הם עיקר ושורש כל הבריאה והם כלולים ברצונו הפשוט במחשבה קדומה לכל קדומי' וראשון לכל הסיבות ותחילה לכל הויות והנמצאים שבעולם שבשביל מחשבה זו שעלה ברצונו הפשוט ולהטיב לברואיו ברא וסדר כל מעשה בראשית ועבורם נאצלו כל העולמות כדי להוציא המחשבה מכח אל הפועל וזה שמצינו בתיקוני זה"ק על פסוק ותרב חכמת שלמה מכל חכמת בני קדם דהנה עיקר העבודות של זרע ישראל בקיום התורה והמצות צריך להיות כדי להוציא מן הנקודה טמירא ומן הרצון הקדום מכח אל הפועל לבא הדבר אל התגלות ולהתעורר הרצון של הטבה עליונה ולהמשיך משם דרך כל העולמות שפע רצון ממקור החכמה עילאה להשפיע אל חכמה תתאה ומשם בא לנו שפע ברכה וכל טוב כל מיני חסדים טובים וכל מיני ישועות של חיים ושלוש בעולם וכל מיני גבורות קדושות להיות כח ביד כ"א מישראל להתגבר על יצרו ולהכניע כל חלקי הרע תחת הטוב וכשישראל זוכים לזה הבחי' והשיגה ידם לפתוח את הנקודה ומושכין מן הראשית החכמה מן הסתום אל הגילוי ואז יש תענוג גדול להבורא ועי"ז נתגדל מחשבתו אשר חשב על היהודים להטיב להם דכל זמן שהיא עדיין בהעלם כמוסה במחשבה אז הוא בחי' קטנות שאין אנו יכולין להשיג הרצון עליון ולא נשלם התענוג של הבורא שרוצה להשפיע רק צריך אתערותא דלתתא ואז מכונה בשם גדלות המוחין היינו שחכמה

ומחשבה סתומה נתרבה ונתגדל וזהו ותרב חכמת שלמה מחשבה של המלך שהשלום שלו נתגדל ונתרבה מההוא שקייה וזה בא מחכמת בני קדם ממחשבה קדומה ובזה תבין מה שמצינו במקום אחר בתיקונים על פסוק פתחי לי אחותי פתחי לי באות ב' דהנה ב' דבראשית אית נקודה בהיכלין דהוא מרמז על המחשבה סתומה לומר דכל מעשה דבראשית אשר נבראו הכל הוא בשביל המחשבה ונקודה זו מהכל הוא כלול בראשית וגנוז וטמיר בתוך הנקודה פנימיות של ה' שהוא רצון הקודם אשר הוא שורש לכל מעשה בראשית וזה שאחז"ל בשביל ישראל שנקראו ראשית ר"ל שהם נכללו בבחי' הראשית ובנקודה זו שראשית המחשבה היה בשביל להטיב לישראל ובעבורם ברא כל העולמות האלה כדי להוציא הטבה זו מן הראשית ולפתוח זה הנקודה להביא זה הראשית אל הגילוי להשפיע לזרע ישראל כל צרכם וזהו שהבורא יתברך מבקש דרך חיבה ואהבה לכנס"י פתחי לי ר"ל פתחו ליו"ד ר"ל שהיוד הוא הנקודה והא מרמז לחכמה סתימה וזהו שאמר באות [ב'] ר"ל את כנס"י תראה לפתוח הכל ולהוציא מן הנקודה הפנימית כל הטובות הגנוזים שמה ולהוציא אותו מן הכלל מנקודה טמירא מן פלא עליון אל המעשה להתגלות הדבר וזהו שנרמז בראשי תיבות של הפסוק והנה בתיבת בראשית יש בו ששה אותיות נגד ששת ימי המעשה והנקודה של תוך הבית הוא מכוון נגד יום השבת שהוא הפנימיות והשורש של הששת ימי המעשה דמשבת בא חיות מזון לכל הו' ימים וכל הו' ימים הם כלולים ביום השבת שהוא הנקודה שלהם וזהו שמצינו בתיקונים פעם אחד פתחי לי ביומא קדמאי כו' שראשי נמלא טל זהו יומא שביעאי והכל הולך אל כונה אחד כמש"ל באריכות מזה וז"ש המדרש וירא מלאך ה' אליו בלבת אש כי קב"ה וכנס"י הם בבחי' ודוגמא של איש ואשה שבהם שני א"ש ושם י"ה מחבר אותם והנה היו"ד הוא דכר והוא המחבר והוא נקרא לב שהוא שורש כל העולמות כמו הלב הוא שורש לכל האברי' כמו כן היו"ד הוא נקודה ומזה הנקודה מתהו' כל האותיות כל אות שתרצה לצייר צריך אתה להתחיל בנקודה היוד ולהמשיך מן הנקודה שהיא היוד כל אות שתרצה וא"כ כמו שהוא שורש לכל האותיות והוא הראשית בבחי' לב ולכך מצינו בקרא שמכנה להקב"ה בשם לב ע"ד שאמר דוד לך אמר לבי כו' וזהו שהשם הראה א"ע אל משה בתוך לבת אש ר"ל מתוך לב של האש מן המחשבה והנקודה סתימא אשר משם בא הטבה לזרע ישראל וזה הי' צריך משה לפתוח זה הבחי' מרצון עליון אשר הי' בשביל ישראל להטיב להם ועי"ז גאל אותם משה ע"י שהמשיך עליהם שפע רחמים מנקודה ומחשבה עליונה מפלא עליון כמו שיתבאר בסמוך על פסוק כי אהי' עמך ע"ש וזה שאמר המדרש אני ישינה מן המצות אע"פ שכנס"י הם בבחי' שינה שאינם עושין מצוה לעורר השורש עליון אבל מ"מ ולבי הוא הקב"ה שהוא חמדת לבי ער לעשותן מעורר אותי מן השינה שאראה לעשותן שחפצו ורצונו מאד שכנס"י יפתחו את הנקודה ולפתוח הלב ולהמשיך מן ראשית המחשבה אל המעשה וידוע דהכל נברא בדיבור כמ"ש בדבר ה' שמים נעשו ואנו צריכים לקיים דיבורו של הקב"ה שיוצא מפיו כביכול להביאו אל המעשה בפרטות לקיים התורה והמצות ולעורר הרצון עליון והנה באמת ע"י שאנו קבלנו בכללות ישראל התורה מפי הגבורה והסכמנו יחד לומר כל אשר דבר ה' נעשה ע"י שקיבלו עליהם שיקיימו דבר השם ויביאו את הדיבור אל המעשה עי"ז הי' תענוג גדול להבורא שנשלם רצונו ומחשבתו וז"ש במדרש פתחו לי כו' תמתי שנתממו עמי

בסיני ר"ל שנשלמו עמי בסיני כלומר שבהר סיני נשלם ונגמר הרצון של הבורא במה שהבטיחו להביא הדיבור של השורש אל המעשה וזהו דבר ה' ר"ל שלבו מעוררתעשו דיוסף צוה להם שימולו בשר ערלתם ע"ש וכאן בא הרמז ואת העם העביר אותו לערים אותיות ערלים מקצה גבול מצרים ועד קצהו ס"ת גימ' מילה היינו שהעבירם בברית מילה וזה מקצה גבול מצרים ר"ל שהוציאם משורש הטומאה לכלל הקדושה עד קצהו היינו קץ היי' ודו"ק פרשת ויחי ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה ויהי ימי יעקב כו' שבע שנים וארבעים ומאת שנה וקשה למה לא כתיב אצל ארבעים גם כן שנה כמו שכתוב בשאר צדיקים ונ"ל שכתוב כי שבע יפול צדיק וקם דהיינו בכל פעם הוא נופל ממדריגתו ועולה וקם בגמטריא ארבעים ומאה וזהו שכל ימיו היה נופל ממדריגתו ועולה במעלה העליונה וזהו ימי יעקב שני חייו שבע דהיינו שבע יפול וארבעים ומאת הוא מספר של קם וד"ל ויברך את יוסף ויאמר האלקים הרועה אותי מעודי כו' המלאך הגואל כו' איתא בילקוט סמוך גאולה לפרנסה ופרנסה לגאולה לומר לך מה פרנסה בכל יום אף גאולה בכל יום ומה גאולה הוא פלא אף פרנסה הוא פלא ר' שמואל בר"נ אמר הפרנסה גדולה מן הגאולה דאילו גבי גאולה כתוב המלאך הגואל כו' ואילו גבי פרנסה כתיב פותח את ידך כו' הכוונה דהתחיל בברכת יוסף ולא סיים כלום מה שבירך אותו רק מה שבירך את בניו אך דהאמת הוא דזהו ברכת הצדיק המכונה בשם יוסף בחי' המשביר ומשפיע כשהצדיק רואה שנשפע לישראל שפע טוב פרנסה וישועה וכל הצטרכותם מזה נהנה הצדיק וזה ברכתו שבירך יעקב לבניו אשר הם שורש לכל כנס"י והתפלל עליהם שני דברים וזה שרמז אותם במה שסמך גאולה לפרנסה לומר מה פרנסה בכל יום ר"ל שאנו רואין שכנס"י צריכין השפעות בכל יום והקב"ה זן ומפרנס כל הברואים מקרני ראמים ואלולא יסתם השפעתו מאתנו אפי' יום אחד לא היה קיום לנבראים בעולם כן צריך האדם לקרב את הגאולה בכל יום אף שהגאולה אמיתית עדיין נעלם ומכוסה מאתנו אעפ"כ צריך האדם לצאת בכל יום מן הגלות ומן השעבוד יצה"ר ולהשליך מעליו כל חלקי הרע ולקשר את נפשו ולהשליך בכל חלקי הטוב ולהדביקם בשורש האמת כש"ה קרבה אל נפשי גאלה שצריך לקרב אל נפשו הגאולה ולהתקרב אליו יתברך בתורה ובתפלה ומע"ט ולהעלות כל הנ"ק שנפלו ולהעלותם אל הקדושה מדי יום ביומו ואין עליות יום אחד דומה לחברו וזה גאולה בכל יום עד שכ"א יתקן חלקו ואז יתקרב אחד אל אחד ואז יהיה גאולה שלימה ב"ב עוד התפלל יעקב ובירך להם בבחי' השני' וסמך פרנסה לגאולה לומר לך מה גאולה הוא פלא ר"ל דתיבת גאולה מורה כשהקב"ה מעורר רחמיו עלינו וגואל אותנו אף שאין אנו ראוין מצד נפשנו ומעשינו הטובים כמו שסידרו אנשי שי כנה"ג בשמנה עשרה ומביא גואל לבני בניהם למען שמו באהבה ר"ל אף שאין זה מזכותינו הקב"ה מעורר רחמיו העליונים ועולמים הגנוזים והמופלאים פלא עליון אשר שם החרות מכלו ואין שם שום רמז דין וקטרוג כלל לשקול הדבר במאזני צדק אם ראוי לרחם על יחיד זה או על הכלל כלו רק מצד החסד והרחמים הפשוטים אשר טבעם להטיב לכל בלי שום טעם דבוודאי כשאנו ראוין מצד מעשינו לא שייך גאולה רק דכמו שהיה בשעת יציאת מצרים דכתיב הנסה אלקים לבא לקחת לו גוי מקרב גוי ר"ל אף שהי' ישראל אז בבחי' השתוות גאל אותם ונסה אותם לשון הרימו נס והתפלל יעקב שאף הפרנסה שכנס"י צריכים יהי' ג"כ על דרך

הזה להיות ע"י פלא העליון שלא להשגיח עלינו אם ראוינו אנו מצד מעשינו להשפיע לנו שפע פרנסה והצטרפות בני ישראל ע"י רחמים הפשוטים שהקב"ה פתח לנו את אוצרו הטוב ולהוריק לנו ברכה עד בלי די ע"י חסדיו הגדולים מעולמות הגבוהים והקדושים שלא יהיה שום קטרוג ושלא להשגיח על מעשינו ור"ש בר נחמני הוסיף והוא דהפרנסה צריכה רחמים יותר מן הגאולה כי הגאולה הוא ע"י שליח אבל הפרנסה צריך הקב"ה בעצמו לחתור חתירה מתחת כסא כבודו ולהשפיע לנו מעולמות עליונים הגנוזים ורחמיו הגדולים אשר מפתח של פרנסה אינו אלא בידו של הקב"ה בעצמו כמ"ש פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון אכי"ר נפתלי אילה שלוחה כו'.

דהנה יעקב היה מדת תפארת וגם מצינו דהיה מדתו אמת אך הענין הוא דאז"ל שופרי' דיעקב כו' לכאורה מה מעלה ויחוס יש במדת תפארת ויתבאר עפ"י הכתוב ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בכך אתפאר בראשית בשביל ישראל שנקראו ראשית היינו שצפה הש"י שיקבל התענוג והשעשועים מישראל עם קרובו כי יש לו מלאכים ושרפים ואין לו תענוג מחמת שהם עומדים כמו מישראל נמצא שמי שעובד הש"י באמת כמו יעקב ע"ה הוא גורם שהוא ית"ש מתפאר א"ע וזה הוא עיקר היחוד וזה ענין שופרי' דיעקב וק"ל כמ"ש וה' האמירך היום ר"ל שהוא יתברך מתפאר א"ע עמך במה שאתה עובד יאורו באמת וזה פי' נפתלי היינו הצדיק נקרא נפתלי לשוןלהם לתקן ששה מדות התלויים במדת צדיק שהוא בחי' הוא וז"ש ואל שדי זה השם יתן לכם רחמים הזכיר שם שדי שרומז על שאמר לעולמו די שהוא בחי' הסתפקות מדת הצדיק יתן לכם רחמים אמן כן יהי רצון דרוש לחנוכה הרב ב"י הקשה למה אנו עושין ח' ימים חנוכה הא הנס לא היה רק על ז' ימים ולתרץ קושיית הב"י הנ"ל דהנה נחקור מה הוא ענין שמחה שאנו עושים על הנסים הנה עיקר השמחה הוא שע"י הנס ניכר גדולת הבורא ואהבת ישראל אליו דהנה אוה"ע אומרים דהעולם מתנהג עפ"י טבע ולית משגיח כלל ועוד שאומרים שהאומות וישראל הם שוים לפניו ח"ו וע"י הנס שעושה הקב"ה לנו ניכר גדולתו וחשובות ישראל שהוא משגיח על העולם וישראל הם אהובים לפניו ית"ש יותר מכל האומות ועיקר הנס בשביל זה וזהו פי' נס לשון התרוממות כי הרמה כתיב בי' ואל עמי ארים נסי וזהו הנס של יציאת מצרים שפרעה אמר שהעולם מתנהג עפ"י טבע וע"י הנסים שעשה לנו יוצרנו ובוראנו ית"ש ויתעלה ע"ז נתגלה שהקב"ה משדד המערכות ואינו עכ"י הטבע וזהו פי' הזוה"ק שאמר דפרעה האמין בשם אלקים לא בשם הוי"ה מה זאת שבשם אלקים האמין ובשם הוי' לא האמין דהנה אלקים גימטריא הטבע ובזאת האמין פרעה והשם הוי' מורה על השגחה שאין עולם מתנהג עפ"י הטבע וזאת לא האמין וע"י הנס נתגלה שם הוי' ב"ה וזהו פי' הפסוק ואכבדה בפרעה וכו' וידעו מצרים כי אני ה' השם הוי' דייקא והנה קשה עוד קושיא אחרת למה היה הנס של חנוכה בכ"ה בכסליו דוקא הרי המלחמה היה זמן מקודם למה נצחו אותה בזה היום דוקא דהנה הקדמונים הקשו על הכתוב ואברהם בן חמש ושבעים שנה בצאתו מחרן הלא לא היה רק בן שבעים שנה כשנחשוב מן יציאת מצרים למפרע עד שנולד יצחק ומלידת יצחק למפרע עד ברית בין הבתרים היה שלשים שנה דהנה הק' המ' למאמר הכתוב לך לך כו' אל הארץ אשר אראך למה לא ייעד לו מקום הליכתו ועוד למה לאברהם צוה לילך למצרים וליצחק אמר גור בארץ הזאת דאיתא במדרש ע"פ וימת תרח בחרן נון הפוכה

דעד אברהם היה חרון אף בעולם ומשבא אברהם נסתלק החרון אף דאברהם הי' בחי' חסד מורה על התפשטות והגבורה הוא להיפך בחי' צימצום למשל מי שיש לו שמחה מתפשט א"ע ולהיפך מי שיש לו איזה פחד וצער ח"ו מצמצם ומחבא את עצמו וזהו אשר צוה הקב"ה לאברהם לילך ממקום למקום אף למצרים כדי שיתפשטו החסדים בעולם וליצחק אמר גור בארץ הזאת דיצחק היה בחי' גבורה בחי' צמצום והנה צדיקים מהפכין מדה"ד למדה"ר ונעשה מן אלקים חכ"ד ט"ם אותיות הקודמים דקודם א' לית אות כלל שהוא המקור וקודם מם סתומה מם פתוחה והוא חד ע"כ הוא אכ"ד ט"ם בגי' ע"ד וזהו שאמר הכתוב בטחו בה' עדי עד פ"י שיהיה מן אלהים ע"ד והנה חרן בגי' ג' פעמים אלקים וההיפוך ג' פעמים ע"ד וזהו ותבואי בעדי עדיים ג' פעמים עדי אחת עדיים ב' הרי ג' ובזה יתיישב קושית הקדמונים דאברהם היה רק בן שבעים שנה דעד אברהם היה חרון אף בעולם ואברהם הפך מדה"ד למדה"ר אלקים לאותיות אכ"ד ט"ם היינו ע"ד וזהו ואברהם בן חמש ושבעים שנה דעד עם הכולל גימטריא הכי הוי וזהו אל הארץ אשר אראך בגי' ג' פעמים עד ההיפוך של חרן ג' פעמים אלקי' ובזה יתיישב מפני מה היה הנס של חנוכה בכ"ה בכסליו דהנה ידוע דחנוכה הוא הגמר החתימה של יוה"כ ומיוה"כ עד חנוכה ע"ד ימים ובחנוכה גמר המתקה ובזה יתיישב ג"כ קושית הב"י הנ"ל דהנה ידוע דיוה"כ הוא בחי' אימא עילאה בחי' בינה הוא המקור לכל שבע ספירות ועל זה חנוכה ח' יום כנגד ז' ספירות שבעה ימי הבנין והמקור הבינה הרי ח' וזה בני בינה ימי שמונה קבעו שיר ורננים דעיקר היחוד כאשר נתהפך אלקים לרחמים הוא בבינה ולזה הוא ח' יום כדי שלא יהי' נפרד מן השורש ויהי' הנס לעולמי עולמים אנס"ו.

פרשת ויגש ובני דן חשים לכאורה הי"ל לכתוב שוחם כמ"ש לשוחם משפחת השוחמי אך יתבאר ע"ד אומרם אלמלא שמרו ישראל ב' שבתות כו' וזה מה שפ"י וחם הוא אבי כנען דשבת אחד כ"ד שעות ושני שבתות הוא מ"ח שעות וזה בא לרמז וחם היינו ב' שבתות כנ"ל הוא אבי כנען גימ' קץ הוא הגאולה כנ"ל ולפ"ז י"ל שבא ג"כ לרמז דהנה שבת גמטריא כ"ז הויות כנודע וב' שבתות הוא נ"ד הויות וזה ובני דן היינו נ"ד הויות הם ב' שבתות חשים אותיות משיח דאלמלא שמרו ב' שבתות מיד היו נגאלין לכן נכתב שפיר חשים לשון מהירות היינו אומרם ז"ל מיד היו נגאלין ואת העם העביר אותו לערים מקצה גבול מצרים ועד קצהו וי"ל דהכתוב בא לרמז דהנה רש"י פירש בפ' וישב על פסוק את כל אשר יאמר לכם שמחשבתו ומוחין שלו כביכול הוא על זרע ישראל להטיב להם ולהשגיח עליהם ולהשפיע להם כל מיני השפעות טובות וחסדים טובים זה הבחי' של דביקות הש"י נקרא בשם תפילין כי עיקר כונת מצות תפילין שאנו מניחים הוא ג"כ רמז ליחוד מחשבותינו ותאוות לבנו לעבודתו ית"ש ואנו משעבדין המוחין שלנו והיד והלב לזכרון הכל לשעבד תחת כוחות עליונים ולכך נקרא תפילין תשמישי קדושה כנ"ל דקדושה מורה על דביקות השם וז"ש קדושים תהיו ר"ל שתגיעו למדת הדביקות בשמו יתברך ליחוד כל איבריו אליו ית"ש וז"ש יכול כמוני ר"ל שדביקות של זרע ישראל יהיה כ"כ חזק כמו הדביקות של שמו יתב' לנו וקאמר המדרש ת"ל כי קדוש אני קדושתי למעלה מקדושת' ר"ל זה בודאי שאין שום נברא יכול להתדבק אליו יתברך כמו דביקות הרצון הטוב של שמו יתב' על הברואים ואי אפשר לנברא לבוא למדרגה של דביקות כזו: וכל הארץ באו מצרימה לשבור אל יוסף כי חזק הרעב בכל הארץ

הדיקדוק מבואר מהראוי לכתוב מן יוסף וכבר נתעורר מאור עינינו רש"י ז"ל עיין במקומו ואענה גם אני את חלקי בזה לתרץ הכתוב בהקדים דברי רבינו בחיי ז"ל מבואר בספרו על פ' ויעתר יצחק לד' לנוכח אשתו כי עקרה היא משפתיו הזכים ברורים אמרותיו שלא יתכן שיהיה עקרת אמנו רבקה לסיבה העיקרית והתפלה לטפל לה אך הוא להיפך כי התפילה הוא סיבה העיקרית להיות הקב"ה מתאוה לתפילתן של צדיקים והעקרת אמנו רבקה לטפל לתפלה עיי"ש הדברים במקומם ולדעתי כמו כן כאן הורינו הפסוק הלז שלא נדמה כדמות האנשי' המונים כי הרעב אשר נתהווה במצרים לא היא כפשוטו אך מפעלות ה' אשר לקיים הבטחתו אחרי אומרו וגם הגוי אשר יעבודו דן אנכי ואחרי כן יצאו ברכוש גדול סיבב הדבר להוריק כל כסף וזהב משאר ארצות לארץ מצרים אשר מזה יעניקו ישראל די חפצם בצאתם ממצרים וידוע כי ישראל מכונים בשם יוסף ע"ד נוהג כצאן יוסף וזה הורנו הפסוק הלז באמרו וכל הארץ באו מצרימה לשבור מגמת כונתו יתברך אל יוסף דייקא להכין הרכוש גדול עבור ישראל זאת היתה הסיבה העיקרית מאתו יתברך כי חזק הרעב בכל הארץ הוא רק לטפל לזה בעבור זאת תרבה הון רב עבור ישראל כנ"ל עוד יפורש הפסוק הזה באופן אחר בהיות כי מהידוע שהצדיק המכונה בשם יוסף צדיק יסוד עולם הוא הצנור הקדוש אשר על ידו השפעות ממעלה למטה כאשר דברנו מזה כמה פעמים בהיותו כסולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה עושה שורש ופרי למט' למעלה מקשר אנשי דורו במקור העליון ומאבה מקום הבורא יתברך לפעול ישועות בקרב הארץ בהשפעת רב טוב אך בזה לא כל העתים שוות כי יתרון הצדיק הנ"ל במעלתו הרמה אינה כי אם בתשוק' וחפץ אנשי דורו השואפים לשמוע בקול דברו אז הצדיק הנ"ל נעשה הכלי מוכשר לזה להיות הצנור כנ"ל אך באם לא יאבו אנשי דורו להיות דבקים וחרדים לדברי יראי ה' וחושבי שמו אזי ח"ו חזק הרעב בכל הארץ כי אין שפע והורדת החסדי' למטה על הצנור הנ"ל נמצא הצדיק הנ"ל נעשה בחי' מקבל ומשפיע בהיות אנשי הדור כראוי אז מקבל השפעה מהם בחי' מ"נ להעלות התענוגים ושעשועים למעלה למקור העליון והוא משפיע אליהם ממרומים בחי' מ"ד להוריק עליהם רב טוב מאתו יתברך ויתעלה והוא הנרצה בדברינו בפסוק הנ"ל וכל הארץ באו מצרימה היינו בכל חפצם לקרב עצמם ולהיו' חרדי' לירא' השם וחושבי שמו הוא לשבור אל יוסף היינו בחי' הצדיק יסוד עולם הנ"ל להיות הוא המעלה ומוריד כנ"ל ע"י הצנור ברוב התשיקות וחפצות נפשם הוא נעשה כלי מוכשר כנ"ל כי בהעדר הדבר ח"ו חזק הרעב כנ"ל ח"ו יופסק השפע ממקור העליון לא כן בהתנדב העם להיות כנ"ל המה מברכי' השם על כל רב טובו יתברך ויאמר להם ישראל אביהם א"כ איפוא זאת עשו קחו מזמרת הארץ בכליכם כו', ות"א סבו מדמשבח בארעא י"ל דרך רמז דהנה כתיב מכנף הארץ זמירות שמענו צבי לצדיק דגם הארץ נותנ' שירות ותשבחו' להש"י והשבח שלה שהיא מבקש' מהשי"ת שיתן צבי תפארה שיתפאר ויהי' לו שעשועים מצדיקו של עולם דהארץ יודעת האמת דכל השפעות אשר משפיעין לה מן השמים הכל בא ע"י מעשה הצדיק שהצדיק ממשיך שפע לכל העולמות והברואי' והדוממ' ' והצמחי' כולם מקבלים חיות ע"י השפעות הצדיק וע"י מעשיו אשר מעורר מתא לעילא בא השפע המכונ' בשם מטר וגשם והכל ע"י האדם כמ"ש ואדם אין כו' כי לא המטיר וא"כ כיון שהארץ מבינה שהמשכת שפעה בא לה ע"י הצדיק לכך השיר

והשבח שלה היא שיהי' צבי להצדיק ויעקב נצנצה בו רוח הקוד' והבין שמה שהקב"ה מגלגל יסורין על השבטי' הכל הוא בשביל שזילזלו בכבוד יוסף הצדיק שהי' יסודו של עולם והם פגמו בו ולכך נתן להם יעקב עצה זו שישומו לבם ומחשבתן לתקן מדה זו וזה שרימוז להם קחו מזמרת הארץ בכליכם ר"ל מה שהארץ מזמרת ונותנת שבח להקב"ה והשבח שלה הוא שיתרומם הצדיק בעולם וז"ש רמז להם שיתקנו מה שפגמו וקחו זאת בכליכם ר"ל במחשבותיכם כמו בנכליהם והורידו לאיש מנחה מעט צרי הוזכר בכתוב ששה מינים של מתנות לאיש הזה רמזלגדולתו ביתר שאת מלפנים ומקדם הוא האות כי ירידתו היתה לטובתו ממש לקבל שפע רב טוב המעותד לו ביתרון רב אשר עד בתה לא הי' ביכולתו לקבל ב' אם יפול הנופל מגדולתו וגם אחרי זה כאשר שב לגדולתו תשובתו הרמתה כמאז בלי שום השתנות ככחו אז כן כחו עתה זה לאות לטובת זולתו יהי' איזה צדיק להתעלות על ידו לכן על זה האיש נפל מגדולתו וירידה זו צורך עלי' לאיש זולתו וזה הכוונה בדברי יוסף הנבון בפתרונו ונתת כוס פרעה בידו כמשפט הראשון דייקא לא פחות ולא יותר רק תעלה במעלתך כאשר היית משקהו וירידתך לא היתה כי אם לטובתו כי אם זכרתני אתך ועל ידך אצא מהבור הזה ואחרי אשר יוסף ברוח בינתו הבין הדבר לאשורו סברו היתה על ה' כי הוא סיבת כל הסיבות המסבב כל זה לטובתו להקים מעפר דל להושיבו עם נדיבים אמנם הקב"ה מדקדק עם הצדיקים כחוט השערה ונחשב לו לחטא באמרו זאת לשר המשקים כי אחרי בואו אל אמיתת הענין היה לו להצפינו לבלתי לגלות לאיש זולתו ועבור זאת נתלה לו שתי שנים כי נראה כאילו תולה בטחונו בשר המשקים שיגמר הדבר על ידו שיזכירוהו לפני פרעה ויהי' זאת הסיבה להוציאו מן הבור ועתה בא נבוא לפרש דברי המדרש אשר הובא למעלה אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו זה יוסף כי באמת סברו על ה' בהיותו מבין כי מאת ה' היתה זאת ירידת שר המשקים היתה רק לטובתו ונופל אחרייו ולא פנה אל רהבים כי לא עליו תלה בטחונו האמיתי כמובן לעין הפשוט רק שאמר לשר המשקים כי אם זכרתני והזכרתני דייקא כי נענש רק על אמירתו לעשות שר המשקים כמסבב איזה סיבה בהזכרת, לפני פרעה לכך נתוסף לו שתי שנים ואחרי אשר רצה ה' להוציא ממסגר אסיר ולא תוסיף דאבון נפש הצדיק נתן בלב יוסף להשכיחו הראשונות ולא תזכרנה עוד ולא יוסיף שעון על משענת קנה הרצון אז נתעלה ברום המעלה ומבית אסורים יצא למלוך והוא ביאור הפסוק שהתחלנו ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחוהו מוסב אל יוסף הצדיק וסילק ידו ממנו ותלה את בטחונו מכל וכל בה' אלקיו ואז ויהי מקץ שנתים ימים כו' הכל יכול התחיל וגמר להאירו מאפלו והגביהו לרום ולשמים עלה שיאו ברוב התנשאות כראוי.

פרשת מקץ ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חולם. כבר הרגישו המפרשים דהל"ל ויחלום פרעה גם הקשו המפרשים מה דאמר יוסף ועתה ירא פרעה איש כו' מי שם אותו לשר ויועץ למלך גם הקשו מה דהוטב דבריו בעיני פרעה ובעיני עבדיו מה ראו בדבריו יתר שאת וענינים כנים ואמיתים יותר מפתרון חכמי צוען שפתרו לו שבע בנות כו' ושבע מדינות כמבואר במדרש אך אמנם יוסף בחכמתו הוכיח לו שחלומו הוא רק לפי פתרונו שלו באם היה כדברי חכמי מצרים על מה זה חלם לפרעה גם אם יבוא אליו החלום ע"כ הדבר ההוא שהורה עליו החלום מוכרח לבוא מאליו וממנה לא ינצל ואין חכמ' ואין

עצה לשנות הענין אך בפתרון יוסף הוכיח שעיקר הוראת החלום שרצון הקב"ה לקיים העולם ולזה חלם לפרעה כדי שיכין א"ע לתיקון העולם משא"כ אם לא יחלום לו והיה הדבר בא בפתע פתאום היה נחרב העולם בכבדות הרעב ולזה אמר לו יוסף ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם ר"ל שזהו ג"כ מענין הפתרון ר"ל ע"כ מוכח שפתרוני אמת שלזה חלם לך כדי שתוכל לאגור בקיץ לחמך בשבע שני השבע ולא תכרת הארץ ברעב וא"כ לפ"ז עיקר הוראת החלום הוא להשהות העולם וקיומו אך עדיין נשאר הספק אם העיקר הענין הוא לטובת הכלל וגדולת יוסף ממילא בא או להיפך כשארז"ל כל העולם לא נברא אלא בשביל זה היינו בשביל הצדיק לזה פתח לה האי פרשתא ופרעה חולם ולא אמר ויחלום פרעה רצונו שחוזר למעלה שלא זכר שר המשקים את יוסף בשביל שאמר כי אם זכרתני כו' ונתעכב עוד ב' שנים עד כי ופרעה חולם אז נצמח גדולתו וא"כ אדרבה מוכח שעיקר רצון הבורא ה' כדי שיתגדל יוסף וקיום העולם בא ממילא ודוק במדרש רבה פר' צ' על פסוק ויאמר פרעה אל יוסף אתה תהיה על ביתי ועל פיך ישק וכו' (רק הכסא אגדל ממך כו' שני פרשיות כת' משה בתורה כו' ואנו למדים אותה מפרעה הרשע אתה תהיה יכול כמוני ת"ל רק גדולתי למעלה מגדולתך והדין דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו יכול כמוני ת"ל כי קדוש אני ה' אלהיכם קדושתו למעלה מקדושתכ' כו' והיא תמו' להבין מה יכול כמוני וכי מה ה"א יש להדמות אליו ית' בקדוש' הלא כתיב אל מי תדמיוני כו' אך י"ל דהנה תיבת קדושה הוא מורה על דביקות האדם בהש"י שמואס ברע ועושה גדר לאבריו ומדבק א"ע בטוב האמיתי ועי"ז הוא ממשיך עליו קדושה מלמעלה והנה ידוע מאחז"ל דהקב"ה מניח תפילין ומה כתיב בהו ומי כעמך ישראל כו' דוודאי אין שייך לומר עליו ית"ש שמופשט מכל צורה ודמות דמניח תפילין רק שהוא דרך משל ומרמז על דביקות הש"י בכנס"ימכונה בשם מי וזה פירוש הפסוק הנ"ל ורעם גבורותיו היינו הדינים הנ"ל מי יתבונן בינה בעין שכלו להמתיקם בשרשם דדינין מתערים מינה זאת המתקה הוא מני' ובי' ובזה פועלים ישיבה בעולם בהשקט ובטח ושלוה ובנחת עוד יש המתקה לגבורות באופן אחר בידי הצדיקים הנ"ל בראותם כי ח"ו הדור אינם כראוי ומה יעשו גדולי הדור כו' חזי המה בצדקתם בוחרים דרך אחר לפניהם לעשות המתקה לגבורות הנ"ל בהכנעתם הגדולה ורוחם הנשברה הם מבטלים ג"כ הדינים הנ"ל ע"ד זבחי אלהים דייקא בחי' אלקים הוא רוח נשברה ונפשם כעפר לכל ומשם יעלו למדריגות הגבוהות גבוהים על גבוהים ונותנים תענוגי' ושעשועים ומעוררים רחמים גמורים ובזה חוזרים ורואים מפעלות ה' אשר משפל מעמדם ודכאות מצבתם עולים לרום לפעול ישועות בקרב הארץ בהשתלשלות המדות ע"ד מאמרם ז"ל לא זז מחבבה עד שקראה בתי לא זז מחבבה עד שקראה אחותי לא זז מחבבה עד שקראה אמי כו' כידוע למדריכים בדרך הכמוס בחי' אלו שונים זו מזו ואחר הצעת דברים אלו נביא לפרש הפסוק הנ"ל וישב יעקב אחרי רצות הצדיק המכונה בשם יעקב להיות ישיבה בעולם בביטול הדינים והמתקה הגבורות כנ"ל הוא א' משני אופנים הנ"ל אופן האחד בארץ מגורי אביו היינו לבוא בפחד ויראת הרוממת להפיל היראה חיצונית לעשות ההמתקה מני' ובי' אופן השני בארץ כנען לבוא בהכנעה גדולה לבוא ברוח נשברה להמתיק הגבורות כנ"ל באיזה דרך הנאות לצורך השעה ובזה מעוררים רחמים גמורים וחסדים גדולים לעשות ישיבה בהשקט ובטח וברב טוב בעולם

גם למביני מדע לדעת ברמז הראשי תיבות מתחילת פסוק זה המה תיבות ויב"ם המורים על ההמתקה השני ע"י הכנעה כאשר יבואר בדברי הסבא בזהר בפרשת היבום בתירצו על הקושי ששואל שם במקומו עיין שם ותרוה נחת אחרי הבנת הדברים בטוב טעם ודעת כראוי וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען ע"ד דאיתא בגמרא על פסוק ועתה מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה והקשו בגמרא אטו יראה מילתא זוטרת ומתרץ אין לגבי משה מילתא זוטרת ירצה בזה דהנה ארז"ל מה שעשתה חכמה עטרה לראשה עשת' ענוה עקב לסנדלה משום שע"י החכמה יוכל לבוא לידי גבהות ח"ו והנה החכמה הוא יראה כדכתיב ראשית חכמה יראת ה' וזה הוא שמקשה הגמרא אטו יראה מילתא זוטרת היא הלא בקל יכול לבוא מהיראה לידי גבהות וגאון ח"ו ומתרץ אין לגבי משה מילתא זוטרת כי הוא עניו מאוד כי התורה תעיד עליו והאיש משה עניו מאד וכו' ולזה הירא' הוא בעיניו דבר קטן למשל אדם שפל ונבזה עומד לפני שר נכבד ויש לו פחד ורעדה מהשר היה' לו גבהות מזה הלא הפחד מתגבר עליו ממילא אף בלא רצונו היוכל לערוך שיהו לו גיאות מזה וזה כוונת הפסוק וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען מגורי היא יראה כמו ויגר מואב או מגור מסביב וכנען הוא אותיות נכנע פירוש כשה' לו יראה גדולה ה' נכנע מאד ולא ה' לו שום גיאות כלל וכלל והנה וישב יעקב בארץ מגורי הוא ר"ת יבום והכוונה בזה דאיתא במדרש אמר ר' פנחס בן יאיר לא זו הקב"ה מחבבה עד שקראה בתי לא זו עד שקראה אחותי לא זו וכו' עד שקראה אמי דכתיב צאינה וראנה בנות ציון בעטרה שעטרה לו אמו וכו' הכוונה בזה ע"ד צדיק מושל ביראת אלקים מי מושל בי צדיק כדרך האם שמושלת על הבן וזהו סוד היבום כי מתחילה היה הוא האיש שמושל על אשתו ועכשיו כשמת ונעשה היבום להקים לאחיו שם בישראל ונעשה הוא הבן של האשה והאשה נעשית אמו ומושלת עליו וזה שמרומז בפסוק וישב יעקב בארץ מגורי וכו' ר"ת יבום פי' שע"י היראה בחי' פחד יצחק אביו והכנעה שה' לו הוא בבחי' צדיק מושל ביראת אלקים וכו' והיא בחי' יבום ודוק היטב והבן כי יש כאן סוד עמוק ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחוהו לבוא על המחקר בדקדוק הפסוקים האלו הנה רבו כמו רבו הן זאת ראשית דרכינו בפסוק הזה באומרו כפל ולא זכר וישכחוהו ואחר זה הפסוקים הקודמים בעוד שלשת ימים ישא פרעה את ראשך והשיבך על כנך ונתת כוס פרעה בידו כמשפט הראשון אשר היית משקהו מיותר אלו תיבות כמשפט הראשון כו' וכן בפסוק כי אם זכרתני כו' אין להם שום ביאור רצוף לזה דברי המדרש קשים להבין הובא במ"ר פ' פ"ט אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו זה יוסף ולא פנה אל רהבים ע"י שאמר לשר המשקים זכרתני והזכרתני נתוסף לו שתי שנים כל המעיין ישפוט בשכלו כי דברים הללו אי אפשר להולמם הלא נראה כסותר מרישא לסיפא אך לבאר כ"ז נבוא לבאר פתרון החלום אשר פתר יוסף הצדיק לשר המשקים בהיות סוד ה' ליראיו הירא את דבר ה' הוא יוסף הצדיק העומד בצדקו וירא ה' מנעוריו ירד אל עומק תכונת הדבר על מה ולמה קצף פרעה רב קצף על סריסיו להורידם מגדולתם ואחרי זאת כי נתעלה שר המשקים להשיבו על כנו בזה השכיל יוסף לעמוד על מהות הדבר כי הנה יש ירידה בשני בחי' א' כשהאדם הוא ברום המעלה ומשם יורידהו השם בתוכחות על איזה ענין ובחמלת ה' עליו להעלהו גדולתו מכוונים להם והעביר את כל אשר לו מעולם התחתון למקום גבוה וקדושה עליונה ושם ה' בטוח

שלא יוכל עשו ליגע לא בו ולא בכל אשר לו וז"ש ויקחם ויעבירם את מעבר יבק כידוע לי"ח שיבק הוא שם הקדוש העולה מספר ג' שמות אהי' הוי' אדני אהי' מרומז לעולם המחשבה הנעלם מכל הוי' מרמז לעולם האמת מדתו של יעקב והוא עומד בתוך בין עולם המחשבה לשם אדני שהוא עולם התחתון עולם המעש' וקשר שם יעקב א"ע בראשית המחשבה דרך השתלשלות העולמות עד סוף המדות וז"ש ויקחם ויעבר' את הנחל אל הנחל עליון ויעבר את כל אשר לו ושיעבד כל הכוחות התחתונים העביר אותם ממקום תחתון אל רוחניות הקדושה העליונה והנה ידוע דכמו שכנס"י נחלקה לשני בחי' יעקב וישראל כמו כן בצדיק גופא יש שתי בחי' הנ"ל כשהוא דבוק במחשבתו לקדושה עליונה ומוחין שלו דבוקים לעולמות עליונים אז מכונה בשם ישראל ר"ל לי ראש וכשהצדיק נופל ממחשבתו והוא בעולמות התחתונים אז מכונה בשם יעקב והנה ע"י שהי' יעקב מדבק מחשבתו למקום גבוה ועולמו' הרמים והגדולים ואז עולמות קטנים התחתונים נשארו בלי המשכת שפע כי סילק יעקב מוחין ומחשבתו מהם מחמת יראת שליטת החיצונים ואז הוצרך הקב"ה לסבב שיפול יעקב ממחשבתו וממקום הגבוה ואז בא לעולמות התחתונים והשפיע בהם שפע בחינת יעקב וז"ש ויותר יעקב לבדו ר"ל שמתחילה הי' מכונה בשם ישראל שהי' דבוק במוחין עליוני' הגדולים ועכשיו נשאר יעקב בבחי' יעקב לבדו לזה דרשו חז"ל סיבת הנפילה זו היתה מחמת ששכח יעקב פכים קטנים ר"ל עולמות התחתוני' המכונים בשם כלים קטנים שהי' יעקב מסלק השגחתו ודביקות שלו מהם לזה הוצרך ליפול למדרגה תחתונ' המכונ' בשם יעקב אך כיון שנדבק מחשבתו לעולם העשי' אז מיד התעורר עליו כחות עשו וז"ש ויאבק איש עמו הוא שרו של עשו אבל וירא כי לא יכול לו ר"ל שלא הי' יכול לעשות ליעקב שום דבר רע מחמת עצם קדושתו אך זאת פעל בהאבקו עמו ותקע כף ירך יעקב כו' דהנה באמת יעקב שהיה בו שורש וכללות כל העולמות והקדושה והוא היה שורש לכל הויות והנמצאים ובו היה נעלם כח של כל הנמצאות וא"כ גם כח של מציאות מן שורש הרע היה כמוס בו כיון שהי' קומה שלימה ברמ"ח אברים מכל עניני מציאות שבעולם אף שהוא היה עצם הטוב אך מכ"מ צריך למצוא בו כח אשר משם יתפשט הכל ואפילו הרע כגון שרו של עשו אך שהי' נכלל בקדושה כל זמן שהי' דבוק בקדושת יעקב והנה זה היה מכונה בשם גיד הנשה כי שם מקומו אבל הי' נכלל ביעקב מחמת דביקות בעצמות יעקב עצמות הקדושה ואז הי' כשר וטהור בכל הרמ"ח אברים ולכך לא נאסר גיד הנשה עד יעקב אבל כיון שהגיע יעקב למדרגה התחתונה ושם יש שליטה להחיצונים ואז תיכף התעורר שרו של עשו נגדו והתחיל לאבק עמו וירא כי לא יכול לעשות לו מאומה ליעקב אך זאת פעל שהפסיק א"ע מדביקות יעקב מחיבור הקדושה ויצא מן הכלל אל הפרט וכיון שנפסק ממקום חיבורו בקדושה ואז נשלט בו הרע ותיכף אסרה התורה לאכול אותו וז"ש ותקע כף ירך יעקב בהאבקו עמו ר"ל שנעתק ונפסק ממקום יעקב ממקור הקדושה בהאבקו עמו אבל יעקב נשאר בקדושה והבן יהי לך אשר לך פירש"י כאן הודה לו על הברכות והוא תמוה מנין לרש"י זה וי"ל כך דהנה התרגום מתרגם על יהי לך אשר לך אצלה בדילך והוא תמוה הלא יתכן התרגום לתרגם יהא דילך מה דילך וי"ל כך כי לכאורה אין להבין מה זה דחק עצמו יעקב שטמא זה יודה לו על הברכות אך צ"ל שיעקב לזה כיון שהצלחה היא נובע מס"א כדכתיב דרך רשעים צלחה והי' יעקב רוצה שיתן לו ג"כ

הצלחה כי לברכה צריכין ג"כ הצלחה וזה שתרגם אצלך בדילך שנתן לו ג"כ הצלחה וזה שפירש"י כאן הודה לו על הברכות.

פרשת וישב וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען. נ"ל לפרש עד"ז בהקדים דברי רז"ל לא נבראו רעמים אלא לפשט עקמימות שבלב בהיות כל הדינים והגבורות מכונים בשם רעמים והרעשת העולם באיזו גזירות ודינים ח"ו כל אלו לא נבראו בעולם כי אם לפשט עקמימות שבלב כי אז מכינים את לבם להשים פחד ה' לנגד עיניהם לירא מפניו כל הימים והיראה החיצונית ממילא נופלת ונמתקו הגבורות מני' ובי' ועד"ז נוכל לפרש הפסוק והאלקים עשה היינו בחי' אלקים דינא קשיא פעל ועשה שיראו מלפניו דייקא ויראה חיצונית נופלת ונמתקו הגבורות כנ"ל וגם בזה נוכל לפרש הפסוק ורעם גבורותיו מי יתבונן כי כל זאת דרכי הצדיקים אשר מתהלכים בעוצם צדקתם וכשרון פעולתם בראותם כי איזו דינים מתערים בעולם ח"ו הם עושים המתקה מני' ובי' ביראתם הרוממה והנשאה כראוי להיות הפחד מהדר גאון יתברך ובוזה יש להם כח לבטל הדינים קשים ומהפכים ממדת הדין למדת הרחמים והנה ידוע כי הצדיקכו' אף שמיל' ירעפו טל ודי שפע ממקור הטוב ואתה אמרת היטב כו' היינו לפי שיש דברים שנדמ' לאדם שהן רעות ובאמת הן טובות כמו כל מה דעביד רחמנא לטב עביד וכמעשה דנחום אג"ז אבל יעקב ביקש מכבודו יתברך שהבטיח אותו טובת שהן בתכלית הטוב מתחילה ועד סוף וזה היטב אטיב ודוק ויקח מן הבא בידו מנחה לעשו אחיו כו' הרבו בזה המפרשים לפרש תיבת בידו ובכללם מאור עינינו רש"י ז"ל ונ"ל לפרש ע"ד זה הנה ידוע מה שכתוב בשם רבינו חננאל כי מספר הבהמות הנשלחים למנחה עולה מספרם חמשה מאות וחמשי' וכנגד זה הקדים עשו במלכותו קודם ליעקב אבינו חמשה מאות וחמשים שנה במשך זמן הזה המליכו מלאכים במלכות אדום לפני מלך ישראל ולדעתי נרמז זה בפסוק וידו אוחזת בעקב עשו כי תיבות בעקב עשו עולים ג"כ במספר תק"ן והנה בעודם בבטן אמה היו מריבים בנחלתם כאשר הובא במדרש רז"ל וצופה הי' יעקב אבינו התנהגות הדורות אחריו וביקש לעכב על ידו לבל יקדימונו עשו וישלח את ידו לאחוז בעקבו הוא בעקב עשו המורה על הקדמת מלכותו תק"ן שנה זממו אל תפק ואל ירום במלכותו אך עתה עת צרה ליעקב בצאתו לקראתו הבין יעקב ברוח בינתו כי לא טוב לפניו לעכב עוד על ידו הרשה לו להקדים מלכותו כאמרו יעבר אדוני לפני עבדו כו' ומה שהרשה לו קדוש יעקב אבינו רמז לו במנחה אשר שלח לו הבהמות העולים כ"א לשנה מספר תק"ן הנ"ל והוא ביאור דברים ויקח מן הבא בידו מנחה כו' היינו מה שאחזה ידו בעקב עשו העולה מספר הנ"ל לכן עתה לקח מן הבא בידו מנחה לרמוז לו במספר הצאן על כל הנ"ל להקדימו דוגמת הקליפה הקודמת לפרי עד אשר אבוא אל אדני שעירה ואז יעלו מושיעים לשפוט את הר עשו והיתה לה' המלוכה או יאמר ויקח מן הבא בידו כו' עפ"י שמביא אוה"ח ששלח לו תק"כ בהמות גימטריא שעיר היינו שעיר לעזאזל.

והנה לכאורה איך ידע איזה מהבהמות ישלח לו וצריך לומר דעשה עפ"י הגורל כמו שעשה הכהן גדול וזהו ויקח מן הבא בידו עולה גימ' שלו הגורל ורצה לומר ששלח לו על פי הגורל מנחה לעשו אחיו או יאמר ויקח מן הבא בידו על פי מה שפירשתי הפסוק לא תירא לביתה משלג כי כל ביתה לבוש שנים דהנה במדרש מפרש כי כל ביתה לבוש

שנים היינו שהמצות שבתורה הן כפולות אפר פרה אפר סוטה ודרש שנים לשון שנים והנה ג' אלפין הן מורים על דין היינו אהי' אלקים אדני רק השם הוי' ב"ה הוא ממתיק אותם ברחמים והנה ג"פ אלף גי' שלג וזה לא תירא לביתה משלג היינו מהדינים הנ"ל כי כל ביתה לבוש שנים היינו הוי' אהי' הוי' אלקים הוי' אדני וזה פי' וידו אוחזת בעקב עשו דהנה עשו היה מסיטרא דדינא הוא אדמוני כמבואר בזה"ק וזה וידו אוחזת היינו השם הוי' גי' וידו אוחזת בעקב עשו דהנה שמות אהי' אלקים אדני גימ' עקב והשם הוי' הוא אוחז אותם וממתיקם וזהו ויקח מן הבא בידו דהנה ידוע דהשם אהיה אף דהוא מורה על דין מ"מ מקורא דיליה הוא רחמים רק דינים מתערין מיניה והשם אדני ידוע דלית ליה מגרמי' כלום והשם אלהים י"ה הוא רחמים רק אל"מ הוא דין ממש וזהו ויקח מן הבא בידו ר"ל ממה דכתיב וידו אוחזת כו' כנ"ל מנחה לעשו אחיו ר"ת אל"מ הוא מקור הדינים מסטרא דשמאלא זאת נתן לעשו את חלקו והנה כשתקח מן חשבון עקב מספר אל"מ ישאר מאה ואחד גי' מיכאל מסטרא דימינא מיכאל מימין ודו"ק ויקם בלילה ההוא ויקח את שתי נשיו כו' ויעבר את מעבר יבק כו' ויותר יעקב לבדו כו' פירש"י ז"ל ששכח פכים קטנים והוא תמוה דמנ"ל זה לחז"ל ונראה ע"ד רמז דהנה באמת יעקב היה מתירא מעשו שני דברים א' שלא יזיק אותו בגופו או בניו ובני ביתו ושנית כיון דעשו שהוא עצם הרע וירא שלא יתדבק ח"ו בזרעו ולא ילמדו ממנו ח"ו ע"כ שם יעקב עצות בנפשו ויקם כו' ויקח את שתי נשיו ר"ל כיון דבאמת יעקב הוא שורש לכל העולמות והוא הבריח התיכון המבריח מן הקצה אל הקצה כי מדתו מדת אמת והוא חותמו של הקב"ה ובחותם זה נטבע שמים וארץ וכל צבאם בראשי"ת בר"א אלקי"ם ס"ת אמת א"כ כיון שהוא כללות העולמות והוא מרכבה לשכינה ואז חשב יעקב שבודאי בעולם התחתון עולם עשי' אשר שם יש שליטה לעשו ויש לירא ממנו אבל בעולמות הרוחניים העליונים והגבוהים אשר שם אין אחיזה ושליטה להחיצונים והשררים כלום ע"כ העתיק יעקב מחשבתו למקום גבוה ועשה א"ע מרכבה לשכינה ולכל העולמות וצייר במחשבתו ושיעבד כל אשר לו נשיו ובניו ושפחותיו לקדושה עליונה והמשיך על כל א' רוחניות מעולם העליון ועשה א"ע מרכבה למדת אמת ודבק א"ע למקום צורתו אשר חקוקה בכסא כבודו יתברך ואת נשיו ה"ה רחל ולאחיה שהמה מרמזים לשני עולמות עליונים וכן בני' שנים עשר שבטי י"ה המכוונים נגד י"ב גבולי אלכסון והמשיך על כ"א רוחניות הקדושה מכל עולם ועולם אשר המבכחו וכל כנס"י נמשכת מזרעו של יעקב אף שעדיין לא יצא אל הפועל והוא דבר שלא בא לעולם מ"מ זכה להם יעקב שלא בפניהם וז"ש לפניו ר"ל כמו לפני הדבר ההוא שעדיין לא הי' הכנס"י כולם בעולם הקדים יעקב הרפואה להשבית כל המקטריגים אשר עתידים לבא ח"ו בשליחות זה ולכך נכתבה בתורה שהיא נצחיות וז"ש אל עשו אחיו ר"ל שבזמן הזה הי' הכתוב נותן סימן לאיזה עשו שהוא אחיו ליעקב אבל גם לנו פעל זאת ועדיין הם הולכים בשליחות זו לעשו ארצה שעיר שדה אדום אשר משם נמשכים דינים ומקטריגים המכוני' בשם שעיר ואדום ואתה אמרת היטב איטיב עמך ושמתי את זרעך כחול הים אשר לא יספר מרוב הדקדוקים רבו בכאן מאד א' תיבת עמך הי' צריך לכתוב היטב איטיב לך ב' תיבת ושמתי את זרעך כחול הים ההבטחה זו לא נאמרה ליעקב בעצמו כי אם אל אבינו הזקן אברהם ראש מאמינים ושם נאמר לו ההבטחה בשני תוארים ככוכבי השמים וכחול אשר על שפת

הים מדוע אחז יעקב אבינו התואר כחול הים הי' לו לאחוז תואר כוכבי השמים אשר בזה התואר נתעלתה אומה הישראלית ע"ד נמשלו ישראל כו' ג' סיום דבריו אשר לא יספר מרוב זה הלשון לא נאמר גם לאבינו אברהם למה זכר זאת בבקשתו ובתפלתו ולתרץ את כל הנ"ל נקדים איזה הקדמות הנצרכות לזה בביאור היטב בהיות בית יעקב והון ישראל נחלת אבות הקדושי' אשר המה העמידו אותם אשר חכמים הללו הביטו הדורות אחריהם בגלות המר איכה ירעו ואיך ירביצו ויתקיימו מפאת הקמים עליהם בכל דור ודור לכן על זאת העריכו תפלות ובקשות עצומות להבורא ב"ה וגם למדו את בניהם אחריהם ללכת בדרכי השם למען לא ירתק חבל הכסף ושלשלת היוחסין לעולם אומה הקדושה הזאת תהי' תמיד בדביקותה ובהתקשרותה, ולא יאונה לה כל און ובהשתדלותם הנ"ל נעתר להם ה' ורצון יראים עשה בעוז ההבטחה אחרי אשר מצא את לבכם נאמנו אתו לשום לבניהם שארית בארץ ולהחיותם לפלטה גדולה שהמה יהיו חבל נחלתו לעד ולנצח ולכן בנסיון אבינו אברהם הנסיון העשירי השי"ת הבטיח לו כי ברך אברכך והרבה ארבה את זרעך ככוכבי השמים הוא התואר הנכבד מחד וכחול אשר על שפת הים בזה הבטיח לו קיום והעמדת זרע ישראל ע"ד מה שפירש הזה"ק אשר שמתי חול גבול לים בעבור זאת נמשלו ישראל כחול הים מה החול מגין על הים שלא יעבור על הגבול האומר לים עד פה תבוא כן זרע קודש ישראל אומה הנבחרת מגינים על הים הסוער דיני' המתערים לבל יהרסו מגבולם לצאת החוצה ולא יאונה להם שום שטן ופגע רע הצדיקים שבכל דור ודור בתענוגים ושעשועים אשר נותנים למעלה המה מבטלים כל גזירות רעות ומפירים מחשבות שונאי ישראל מבלי תת להם שום כח להיצר ישראל וזאת ההבטחה יירש זרעך את שער אויביו שהצדיק יירש ויגרש את שער מחשבות אויבים מה שברצונם איזו שיעור מחשבה רעה הצדיקים מגרשים אותם מכל וכל וכל מיני ברכות וישועות ונחמות באים לעולם בזכות הצדיקים בראות ה' טוב מעללם וכשרון פעולתם והריחו ריח הניחוח תענוגים ושעשועים העולים למעלה והנה ידוע כי מחשבות הקמים ודינם המתערי' המה מכונים בשם רוב כי בכמה מקומות נמצא מזה ע"ד מפי עליון לא תצא הרעות והטוב בחי' הטוב הוא מכונה בשם חיבור מספר אחדות והרעות מכונים בשם נפרד מספר המרובי' ונמצא במאור עינינו רש"י ז"ל בכמה מקומות שם אלקי' ושם אדני קרוים בלשון רבים וע"ד נפשות ביתו שש הי' לו וקרויים נפשות מספר המרובים להיות מהמקור הטוב היא באחדות הגמור ובהשתלשלות למטה נפרדו ובאים למספר המרובה כנודע ואחרי ההוצעת כל הנ"ל נבוא לפרש הפסוק הנ"ל בהיות יעקב אבינו ההולך בעקבי אבותיו גם הוא ערך תפלתו ובקשתו בעת צרתו והתפלל בעדו ובעד בניו אחריו והזכיר את עוז ההבטחה הנאמר לאברהם ועל יעקב נאמרה ועוד הוסיף להזכיר מעלת הצדיקים שבכל דור ודור הנותני' השעשועי' למעלה אשר הש"י מטיב עמהם ועם כללות האומה הישראלית זרע קודש מצבתה ואשר המה הצנורים על ידיהם מוריק לעמו שפע הברכה מכל מיני ישועות ונחמות וזאת העמדת וקיום בגלות המר וזה פרי מחשבותיו וניב שפתיו הצילני נא מיד אחי מיד עשו כי ירא אנכי אותו פן יבא והכני אם על בנים הצילני נא מיד אחי תפלתו בעדו מיד עשו תפלתו בעד זרעו אחריו שינצלו מכל הקמים עליה' בכל דור ודור ועתה נבוא לפרש הפסוק ואתה אמרת הטיב אטיב עמך דייקא עמך תרתי משמע אטיב עמך בכל מיני טובות גם עמך משמעו

על ידך אתה הצנור להוריק הברכות וגם אתה המסייע בכשרון מעשיך ובזכות וצחות מחשבותיך המעוררים למעלה בתענוגים ושעשועים ושמתי את זרעך כחול הים שיהי' הצדיקים מגינים על כל הים הסוער המה הדינים המתעוררים כנ"ל וזה כל פרי ההבטחה הלז לאבי אברהם היתה עלי אשר לא יספר מרוב דייקא שלא יסופר ולא ידובר עוד מבחי' הרוב כנ"ל שלא יהי' להם שום כח להיצר לישראל ע"ד ויירש זרעך הנ"ל וישכון ישראל בטח בדד עין יעקבכי לא ראה ממנה שום דבר רע לזה עשה הוא יתברך שפתח את רחמה והולידה ממנו תחילה בנים קודם רחל ובזה הבין שהיא ג"כ בת זוגו ותקרא שמו ראובן ר"ל ראו בן ע"י הבן מוכח שאני בת זוגו ועי"ז יאהבני אישי שיבין שהוא בעלי ויאהב אותי כרחל וק' ומזה הסדרה יש לאדם ליקח מוסר לעצמו ולפנות מחשבתו מן הבלי הזמן המדומה ולדבק א"ע באהבת הבורא לעבדו בתורה ותפלה בשכל אמת ועבודה זכה ועיקר שכל המעשים שאדם עושה הן דיבור או הילוך שמיעה וראי' שכיבה וקימה בכל דבר יהי' מעוטף בתוכו שכל ואמת לעבודת הבורא וצא ולמד מאבותינו הקדושים ולילך בעקבותיהם פקח עניך וראה איך ממעשה אבותינו הגשמיים נעשה תורה ושכל קדוש ואיך התורה הקדושה מספר לנו איך יעקב הלך מבאר שבע והאיך ישן והדברים שדיבר עם בת זוגו והאיך שנשק לרחל ואיך שהיה רועה צאן לבן ומה שעשה במקלות מזה חזינן דהאיך בכל מעשיהם מגדול ועד קטן היה בהשכל ובחכמת אלקות והאיך רמזו לדברים עליונים ונוראים כשאדם מסתכל על זה ראוי לו להתלבש בוושה וענוה גדולה האיך הוא נבער מכל דעת ואף אם אדם לומד או מתפלל הוא בלא שכל ותמימות ותשוקה רק כאיש חולם והלואי שחלם לנו בהקיץ כמו חלומות יעקב אבינו ע"ה ולהיות מתדמה בשכלנו תמיד איך שהאדם הוא סולם מוצב ארצה בתוך ארציות וגשמיות אבל וראשו בשמים שכלו ושורש נשמתו הוא דבוק למעלה בשמים והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו רצה לומר כשאדם מגביה לבו לעבודת ה' אזי מעלה כל המלאכים לרום השמים העליונים ונותן בהם חיות ובאם לאו ח"ו ויורדים בו יש להם ירידה על ידו כמו שאמרו חכמינו ז"ל מתישין כחו של מעלה ח"ו וזה צריך להיות במחשבת האדם תמיד איך שכל הכחות עליונים תלויים במעשה האדם להעלות או להוריד ח"ו והנה ה' נצב עליו שצריך האדם לחשוב איך הוא יתברך עומד עליו ורואה במעשיו ומזה יבוא ליראה גדולה והלואי שהיינו כחולמים של יעקב ועיקר שצריך האדם לקדש אבריו ולהיות כל האיבריו ראשו ופניו ידיו ורגליו מרכבה לשכינה וזה אינו תלוי באמירה רק צריך להיות כן ממש בפועל באמת כל אבר בלי שום פגם רק קדוש בקדושה עליונה ולשעבד דעתו וידיעתו ומחשבתו לדעת העליון ולהתייחד נפשו רוחו ונשמתו בשמו הקדוש הוי' ברוך הוא ביחוד האמיתי ואז יוכל להמשיך שכל אמת לעבודת הבורא לתורה ולתפלה ותהר ותלד בן ותקרא את שמו ראובן כי אמרה כו' ותהר עוד כו' כי שמע ה' כו' והנה יש לדקדק דבבן הראשון נכתב מקודם קריאת השם ואח"כ נכתב הטעם ובבן השני הוא להיפוך ונראה דהנה רש"י פירש ותקרא את שמו ראובן אמרה ראו מה בין בני לבן חמי ע"ש ולכאורה יקשה דהא בתורה כתיב בפירוש טעם אחר כי אמרה כו' ונראה לפע"ד דהי' קשה לחז"ל השינוי הנ"ל ולכן פ"ל ותקרא שמו ראובן היינו מטעם הידוע אצלה מה בין בני אך היא בחכמתה לא ראתה לפרסם הטעם הנ"ל בפני רחל או לצד משארז"ל מ"מ האמהות היה עקרות מפני שהקב"ה

מתאווה ע"כ לא גילתה הטעם הנ"ל וזהו מה שנכתב תחילה בסתם ותקרא שמו ראובן והטעם היה ידוע אצלה בכמוס אך בפני ההמוני אמרה בפ"י הטעם כי ראה ה' בעניי כו' ולכן בשמעון שלא היה אתה טעם כמוס רק הטעם הכתוב בפירוש כתוב מתחילה הטעם ואח"כ קריאת השם: פרשת וישלח וישלח וישבטח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו כו' האי לפניו אינו מובן וכבר הרגישו בו המפרשי תורה ונראה דהנה בודאי יעקב דהוא היה שורש כל כנ"י וכוללות של כל הדורות הבאים אחריו וכל המעשים ועובדות של יעקב אשר נכתבו בתורה כל הדברים אשר דבר עם עשו אחיו ודברי פיוס ורצוי והכנעה שעשה יעקב נגדו והשלוחים ששלח לו וסדר הדברים אשר שם בפי השלוחים בודאי לא זו בלבד שתיקן יעקב אע"ה את עצמו לצרכו ולצורך בניו שנים עשר שבטי יה אלא שכוון יעקב לתקן כל הענינים אשר יעברו על זרע ישראל ועל זרע זרעו עד עקבות משיחא ומשל זה הענין מה ששלח יעקב שלוחים לעשו והאיך פייס אותו וכיפר פניו במנחה זה הענין מועיל לדורי דורות כשעומדים האומות עלינו ומצירים אותנו אז מתעוררים אלו המלאכים ששלח יעקב שהם מלאכים ממש נאמנים בשליחותם לילך תמיד בצווי יעקב ולפייס את עשו ולהשתיק אותו ולהשבית כל המקטריגים עלינו ח"ו וזש"ה וישלח יעקב מלאכים לפניו ר"ל שמסר להם זה השליחות שילכו תמיד אל עשו כשירצה להציר לישראל כיון שהם כלולים עיגול נקבה תסבב גבר וידוע דבעיגול כל החלקים שוים ואין חלק אחד שחשוב יותר מחבירו כמו כן באותיות התורה באמת בקו היושר כסדר האלף בית בוודאי הא' קודמת לת' בכ"ב דרגין אבל אם תסדרן בעיגולה אז תמצא שניהם שוים האלף עם הת' כי הם עומדים זה אצל זה וזהו בחי' את ב"ש שא' סמוכה לת' וזהו שהקב"ה לעתיד יעשה מחול לצדיקים ר"ל לעתיד שיתנשא כל העולמות וכל המדות ולא יהי' שום מיעוט בשום דבר ויהיה אור הלבנה כאור החמה ולא יהיה שום קנאה כי הוא יתברך ישפיע אור צח ובהיר אשר מבהירתו יתנוצץ אור לכל העולמות בשוה וכל הצדיקים ירגישו בזה התענוג בשוה כי לעתיד יתיחדו האותיות הריש דרגין דהוא האלף עם הסוף דרגין דהוא הת' ואז יהיה האור זורח ומקיף אותם מכל צד בשוה וזהו בחי' מחול והנה באמת יעקב היה עובד את השם בדביקות גדול והולך במחשבתו עד אין קץ עד שהגיע לרום העולמות העליונים אשר הם גבוהים מן כ"ב אתוון למעלה מן הנמצאים ופגע ביחוד עליון במקומו של עולם אשר על שם נאמר במופלא ממך אל תדרוש וז"ש ויצא יעקב מבאר שבע ר"ל שיצא מזה הבחי' של השבע מדות וילך חרנה אל עלמא דחירות שם נדבק אל יחוד עליון ויפגע במקום נפגע במקומו של עולם כביכול באור האחדות וז"ש וילן שם כי בא השמש ר"ל מחמת אור הגדול המכהה אור עיניו של אדם ואז חזר יעקב אל מדרגתו לתוך המדות לבחי' הכ"ב אתוון והתחיל לעבוד השם בבחי' אור החוזר דרך א"ת ב"ש מסוף דרגין דהיא הת' התחיל לילך ממטה למעלה וזהו שאחז"ל עשאו כמרזב לשמרו מן חיות רעות ר"ל מחיות ודביקות אשר הוא רע וז"ש וישם מראשותיו ר"ל ראש ח' שררחיל בראשון מן הת' וז"ש ויקח מאבני המקום ר"ל מן אותיות התורה הנקראים אבנים כמו ששנינו בספר יצירה אבן א' בונה ב' בת"י וישכב במקום ההוא ע"ד שכתב הזה"ק וישכב ר"ל כיון שכל אות כ"א כלול מן חבירו וכל הדברים כלולים מכ"ב אתוון א"כ אין מוקדם ומאוחר כיון דבמקום הזה יש כללות הכ"ב אתוון א"כ אין חילוק בין כסדרן או למפרע והכל הולך

אל מקום אחד והבן ושבתי בשלום אל בית אבי והיה ה' לי לאלקים ופירש"י שיחול שמו עלי מתחילה ועד סוף שלא ימצא פסול בזרעי כו' הקושיא הוא מבוארה לכל מהיכן ראה רש"י ז"ל לפרש כן על יחוס הבנים הכשרים ונ"ל לתרץ בטוב טעם כי האבות הקדושים המה המשיכו המדות כ"א לפי בחינתו ומדרגתו אברהם הי' בחי' אל בחי' חסד יצחק היה בחי' אלקים פחד יצחק בחי' גבורה ויעקב היה כלול משניהם בחי' תפארת בחי' הוי' ולהיות כי אברהם היה ממשיך בחי' אל שם מצינו לפעמים לעומת זה מכונה בשם אל אחר לכן היה פגם בבניו ויצא ממנו ישמעאל וכמו כן יצחק היה ממשיך בחי' אלקים ו"כ מצינו לעומת זה אלקים אחרים וכמו כן היה פגם ויצא ממנו עשו כי עדיין לא נתקן הדבר כראוי משא"כ יעקב אבינו מובחר שבאבות הכלול משניהם בחי' הוי' שם אין אנו מוצאים שום כינוי כנגד אז העמיד שנים עשר שבטי יה כולם שלימים ותמימים וזאת הכונה בדברי רש"י ז"ל והי' ה' היינו בחי' הוי' לי לאלקים שיחול שמו עלי מתחילה ועד סוף ולא מצינו בזה שום כינוי אחר שלא ימצא פסול בזרעו כו' בודאי תהיה מטתי שלימה בלי שום פסול ועיני לאה רכות כו' החכם אבן עזרא הביא בשם בן אפרים חסר אלף וכמו עיני לאה ארוכות והחכם הנ"ל חוכך בזה ולדעת בן אפרים הנ"ל גילה בכאן דבר הסתר ע"ד וללבוש שני בנות כו' כהובא בזה"ק עלמא דאתכסייא ועלמא דאתגלייא והנרצה ג"כ בזה עיני לאה ארוכות סתום ומכוסה נמשך מאריך בלי שום רשות ניתן לעין לראות שמה עלמא דאתכסייא כו' והבן וירא ה' כי שנואה לאה ויפתח את רחמה כו' איתא במדרש ובחז"ל כי שנואה לאה שנואה מעשה עשו בעיני ר"ל עפ"י פשוטו דבודאי לא היה יעקב שונא אותה וכן משמע הקרא שאמרה כי עתה יאהבני אישי דמשמע דמעיקרא לא היה שונא אותה רק שהיתה נעדרת האהבה וע"י הבן נולד אהבה ביניהם רק הא דקרא לה שנואה משום דשנואה מעשה עשו בעיני' והיתה שוה ליעקב במדה זו שגם יעקב היה שונא את עשו מאד ומחמת שהיה שוים במדה זו לכך זכתה להוליד וי"ל דרך רמז שנואה מעשה עשו בעיני' ר"ל בעינים שלה ראה שהיא שונאת מעשה עשו כמו שדחז"ל ועיני לאה רכות שהיתה סבורה לעלות בגורלו של עשו שהיו הכל אומרים שני בנים לרבקה ושתי בנות ללבן הגדולה לגדול והקטנה לקטן לכך בוכית ע"ש והנה י"ל דבאמת יעקב ראה בנבואה שרחל היא בת זוגו לכך אהב את רחל והראה לה חיבה אבל על לאה לא עלה בדעתו שתהא היא ג"כ בת זוגו וטעה ג"כ שתפול בחלקו של עשו כמו שהיה העולם אומרים לכן לא היה אוהב אותה כי איך יאהב אשה נכרי אשר אין לו שייכות עמה אבל ח"ו לא היה שונא אותה שונים להיות בעולם כמה מיני צדיקים אשר כל אחד אינו דומה לחבירו וכ"א ממונה על דבר אחר זה הצדיק ממונה למשוך חכמה בעולם חיות לעולם וזה למשוך חסדים טובי' לעולם וזה למשוך גבורות ל לעולם וזה ניצוח לעולם כל מיני המשכות והשפעות בכל מדה ומדה זה הי' העובדא של יעקב שעשה למטה להתעורר השורש הרוחני כנגדו והסתכל באחדות של כנס"י עד סוף כל הדורות עד ביאת משיחא ואח"כ ראה יעקב ברוח קדשו הירוס וחורבן של כנס"י כמו דאיתא במדרש על פסוק ויקח מאבני המקום שראה חורבן ביהמ"ק וגדול חרון אף והדינים חלילה אשר עברו על זרע ישראל וז"ש ויצא יעקב מבאר שבע ר"ל שיצא מאותו הסתכלות של היחוד עליון אשר משם נובע שפע לכל השבע מדות המכונה באר שבע וילך חרנה והסתכל באותו הבחי' של החרון אף אשר יהי' ח"ו על כנס"י והי' לו

צער גדול מאוד בהרגישו גודל הצרות אשר יסבלו זרעו בגלות ויהי להם יי וידה ח"ו וז"ש ויפגע במקום ר"ל לבד מזה הצער שהרגיש שיהיה לזרעו אך מיד פגע והרגיש בצערו של מקום כביכול מקומו של עולם אשר בכל צרתם לו צר וחשש יעקב מאד על צער השכינה כביכול וז"ש וילן שם כי בא השמש הי' לו לינה ר"ל שנחשך לו האור שם מחמת צער של ישראל וגלות השכינה ועי"ז נפסק מהדביקות ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו הניח מחשבתו על דבר זה ולכך כתיב מאבני לשון רבים כי זה קאי על הירוס כנס"י שנפרדו וז"ש ויחלום לשון חיזוק ר"ל שהתגבר יעקב מאוד במחשבתו על דבר ההירוס הנ"ל מחמת שזה הדבר הוא גדול בכמות אף שלעיני בשר נדמה שהגלות אינו אלא למטה בארציות וז"ש והנה סלם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה אבל באמת שורש של הילות נוגע עד רום השמים עליונים כי בעת הגלות יש תשות כח למעלה כביכול ונפגמו חלילה בשפע עליונה והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו ר"ל שבאמת ע"י הגלות יש עלי' לכמה ניצוצות הקדושות אשר הם עולים מעומקא דתהומא ולא גלו ישראל אלא כדי שיתוספו עליהם גרים כמ"ש חז"ל אבל על ידי ירידת ישראל יש ח"ו ירידה לכמה כ"ק הנקראים מלאכי אלהים אך יעקב הזכיר א"ע והנה ה' נצב עליו שכל מקום שגלו ישראל השכינה עמהם ועמו אנכי בצרה וא"כ כיון שהש"י עמנו והוי שמירה בבעלים א"כ אין לנו אלא צערו של מקום והנה הוא יתברך ראה שיעקב הפסיק מחשבתו מחמת צער השכינה, וזרע ישראל ואז הבטיח לו השם אני אלקי אברהם אביך כו' הארץ אשר אתה שוכב עלי' כו' ר"ל מה שאתה דואג עלי' בוודאי אתננה לך ולזרעך והנה אנכי עמך ושמרתיך ר"ל אף שהם בגלות אנכי אהי' עמהם ואשמור אותם והשיבותיך אל האדמה ר"ל אף שגלו אשוב את שבותם ואקבץ את נדחם מקצה השמים עד אם עשיתי את אשר דברתי וייקץ יעקב משנתו ר"ל מבחי' שינה שהי' בהסתלקות המוחין מחמת חשכו של הילות וצערן של ישראל ויאמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי שאנכי דמיתי כי ח"ו כשהם בגלות הקב"ה עזבם והם בהסתר פנים ואין משגיח עליהם אבל אכן אני רואה שהשם במקום הזה ששכינת עזו הוא עמם בגלותא ואין זה כ"א בית אלקים א"כ בוודאי הוא לטובתם ואז חזר יעקב למחשבתו הראשונה ויקח את האבן אשר שם מראשותיו ר"ל זה היסוד אשר הניח ראשו ומחשבתו עליו וישם אתו מצבה ר"ל שפעל והעמיד איתו קומה שלימה ויצק שמן על ראשו ר"ל שהמשיך להמעשה וכעולה הלזו שמן הוא כינוי לחכמה עליונה ומשם משך שפע וחיות וקדושה ויחוד המחשבה הוא חכמה עליונה לכנס"י אשר היא אבן היסוד ונעשה ממנו בנין שלם בכל חברים ופרקים וחדרי' המפוארים ובנה מדור לשכינה ויחוד להמקום ב"ה להתיחד עם כנס"י קוב"ה ושכינתו וז"ש ויקרא שם המקום בית אל שהוא בית ומדור אל השכינה הנקרא אל וזש"ה ואולם לזו שם העיר לראשונה ר"ל דבאמת שגם קודם שעשה יעקב זה ג"כ היו כל הדברים בכח ביחוד עליון כי הוא היתה ראשית המחשבה ושורש של כללות כנס"י דור ודור עד עקבות משיחא רק שהיתה בבחי' לזו כי אבר אחד יש באדם ששמו לזו והוא נקרא נסכה אשר מזה האבר נתהוה בנין האדם שהוא עולם קטן כל רמ"ח אבריו וגם לעת התחי' יבנה כל הגוף מזה האבר כי זה האבר אינו נרקב א"כ מדכל הגוף נבנה ממנו ע"כ יש באבר הזה כח וחיו' של כל הרמ"ח אברים והוא כמו היולי הכלול מכל הצורות כן הוא אבן הראשה שהיתה ראשית המחשבה הכוללת ומקיפות

הכל מה שהיה ומה שעתיד להיות רק שיעקב פעל זאת והוציא הדבר מכח אל הפועל אבל לא נתחדש שום דבר כי הכל היה אז בכחו ית' בבחי' לוז אבל יעקב בנאו בית ויקרא שמו בית אל ביתא דשכינתא ויותר אין להאריך או י"ל ויקח מאבני המקום כו' דהנה אחז"ל עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים וכ"א מראה באצבע זה אלקינו כו' להבינך, מה הענין של המחול הזה ונראה דהנה אמרו חז"ל דכ"א נכוה מחופתו של חבירו ולכאורה מה זה גמול ותענוג כיון דא"י לכנוס במחיצת חבירו ואף ששם הוא עולם שאין בו לא קנאה ולא תחרות אבל מכל מקום אין זה שלימות האמיתי כיון דלכ"א חסר שלימות ותענוג חבירו אך ידוע דמחול הוא אליך מלחמתו בהיותו מבקש להכשילך ואחרי אשר תכין עצמך מקודם צאתך מקודש מובטח אתה ונתנו ה' אלקיך בידך ושבת שביו כי ימסר בידך לכל אשר תחפוץ תטנו וירצה ה' דרכיך גם אויביך ישלים אתך לעבוד עבודתך גם עמו והנה אבינו יעקב בלכתו לחרן אל לבן הארמי ובתמימו וקדושתו בטרם צאתו מבאר שבע היינו מקום הקדושה התחיל להכין עצמו בדרך הנ"ל כי נפשו יודעת מאד מקור ושורש הדבר חומרי המקום שהלך לשם מקום הטומאה מסמן עצמו בדרכיו למען לא ינתקו עבותות הקדושות ממנו לנצח והנה יציאתו בפעם הראשונה המוזכרת בפ' תולדות נתקלקל כי הפסקו אותו עשו ואלפיז בדרך לכן הוצרך הכתוב להזכיר עוד הפעם ויצא יעקב מבאר שבע יציאת צדיק עושה רושם בטרם הפרדו ממקום חיבורו והוא הנרצה בדברי' מאור עינינו רש"י ז"ל וילך חרנה יצא ללכת לחרן דייקא כי הכין עצמו בהכנה רבה לדבר למען ישאר דבוק במקום קדושה ואבינו יעקב הצליח בדרכו אשר הלך עלי' בכל הצטרכותו ודו"ק עוד יאמר ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה נ"ל לפרש בדרך אחר בהיות כי הצדיקים העובדים את ה' באמת יהל גם יאור אור צדקתם ופירושתם לעין כל ולפעמים אשר לעין הרואה ידמה בצאתם החוצה באיזה פעם ממדריגתם הקדושה בפעולות שונות נראים כעושים דברים גשמיים אל יפלא בעין הרואה כי אינו יודע מהית הדבר בהיותו אדם יראה לעינים וה' יראה ללבב בהיות כי לב הצדיק נאמן את הש"י וירידה זו צורך עלי' ובזה הרבה בחי' שונות ומשונות על מה ולמה זאת וא' מהם תבין עת אשא המשל בין תבין את אשר לפניך בהיות בעת אשר האדם צריך לעלות לאיזה מקום רום וגבוה וכבד עליו הדבר אזי הוא מוכרח להדוף את עצמו מעט ממקום מצבו ולהיות נחות דרגא עד אשר יוציא מחשבתו מכח אל הפועל לעלו' לרום והנה כן דרך ישר לפני איש הצדיק העובד בצדקתו וקדושתו להיות הולך ממדרגה למדרגה ומעולם לעולם גבוהים על גבוהים אזי יהרוס עצמו מעט ותנא הכנסה נמי הוצאה קרי ליה כי ע"מ כן הוא יוצא לכנוס כל פעם יותר פנימה לעולמות הגבוהי' ועד"ז פירשנו בפסוק ברוך אתה בבואך וברוך אתה בצאתך ודרשו רז"ל שתהא יציאתך מן העולם בלא חטא כביאתך כו' והנה לכאורה קשה איך ייעד הכתוב ברכה זו שתהא יציאתך כו' בתואר ברכה אחרי כי המות הפוכו אך בדברינו הנ"ל מבואר כי הכתוב מבטיחנו באיזה פעם אשר יצא מאיזה עול' בחי' יציאה דייקא אזי תהי' בלא חטא כביאתך כו' כי תהא היציאה צורך הכנסה לעלות בכל פעם ממדרגה למדרגה ולעולמות יותר גבוהות ויציאת צדיק זה באופן זה בוודאי עושה רושם לטובה וברכות ונחמות ומיני ישועות מאירות בכל העולם למלאות כל נפש ונפש די מחסורו וכל גויה וגויה די משאלותה והוא הנרצה בדברינו הנ"ל הפסוק ויצא יעקב מבאר שבע יציאתו בקודש

בדרך ובבחי' הנ"ל עושה רושם למעלה בכל העולמות להוריק די ושפע בכל העולמות וילך חרנה פועל בטוב יציאתו בכוונה הנ"ל שילך חרון אף המקום ב"ה מעל הבריות ע"ד וימת תרח בחרן נון הפוכה כי יציאתו נרצה בעיני המקום ב"ה בהריחו את ריח נחוח מעשיו בהכנסתו אחר זה יותר פנימה ממדרגה למדרגה יותר גבוה צדקת ה' יעשה וידרוש טוב על ישראל ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה כו' עד סוף הפרשה הנה חנוכה הוא מלשון חינוך שמחנכין הדבר ההוא כמו דמצינו גבי חינוך הבגדים של בגדי כהונה שנאמר למלא בהם את ידם לכהן לי כו' דהנה כל דבר אשר נעשה ונתיחד להשראת קדושה עליונה צריכים מקודם לעשות כלי והכנה ובית קיבול שיהי' מקום לקדושה הבאה אח"כ לשרות בדבר ההוא וזהו נקרא חינוך כמו שמחנכין הנער במצות שיהא כלי מוכשר לקבל טהרה והשראת קדושה אח"כ בעת שיגדל והנה יעקב אבינו הסתכל ביחוד עליון בראשית המחשבה וראה שיסוד כל העולמות הוא כנס"י כמו שאחז"ל ישראל עלה במחשבה בראשית ברא אלקים את השמים כו' בשביל ישראל שנקרא ראשית והם נקראו אבן הראשה שממנה הושחת העולם כי הם יסוד כל העולמות עליונים ותחתונים ובמחשבה שם נקרא אבן בלשון יחודו כי שם בראשית הדבר נתאחד כללות ישראל באחדות האמיתי במזל עליון והנה יעקב אבינו נתן שכלו ומחשבתו והניח מוחו על זה הענין מה שהשתוקק יעקב להוציא הדבר מכח אל הפועל משורש אשר משם רעה אבן ישראל אל התפשטות לנטוע כנס"י בנין שלם בכל ענינים בשני' עשר שבטי יה המכוונים נגד י"ב גבולי אלכסון ולהיות המרכבה שלימה מששים רבוא של ישראל כמו שאז"ל אין השכינה שורה פחות מש"ר ולהיות קומה שלמה מכמה מינים אברים ופרקי' ולהיות הכל מכוון נגד עולמות עליונים ואורות הקדושים ולהוציא זה האבן מן הכלל אל הפרט ע"ז הניח יעקב אבינו ראשו ומוחו ומחשבתו וזה שהכתוב מכנה שיעקב הניח ראשו על האבן זה כינוי ודוגמא בעלמא ור"ל שהניח מחשבתו ושכלו בדביקות קדושה עליונה על אבן הראשה הנ"ל אף שאין מקרא יוצא מידי פשוטו שבוודאי שכב יעקב על אבן ממש ויצק שמן על ראש האבן כמבואר בהכתוב רק שרמז יעקב במחשבתו וכיון במעשה ידיו אל דבר אחר אל אבן הרוחני הוא ראשית המחשבה הוא כונת יסוד כל העולמות להיות מקושר הראשית עליון חל בחי' התחתונה הוא המעשה בכל ענפיו ובכל פרטיו להיות בנין מפואר מפלטרין ומחדרים ומאדרין זו מזור"ל כל הצטרותי יש לי מהבורא בכל פעם שאני צריך אני שואל מאתו יתברך והוא נותן אבל עשו אינו צריך להיות דבוק באלקות אמר יש לי רב שהבורא נותן לו בב"א ולפ"ז ניחא אף שבאמת אהב יצחק את עשו מ"מ כיון שראה שמן השמים היה לברך את יעקב וברכו שיתן לו ויחזור ויתן שע"ז יהי' דבוק בו י"ת ע"כ אמר לעשו סתם הנה משמני הארץ יהי' מושבך ר"ל שאתה בודאי אין רצונך להיות דבוק בו ית"ב ע"כ יתן לך הכל בפ"א ועל חרבך תחי' שזאת יהי' עיקר החיות שלך אבל לא שיהי' תלוי' החיות בו ית' אך אעפ"כ הי' רצון יצחק שיהי' לעשו איזה שורש קצת בקדושה ע"כ אמר לו ואת אחיך תעבוד שע"ז יהי' לו אחיזה בקדושה כענין שאמר ואתם הדבקים בה' וכי אפשר להדבק בבורא אלא כל המדבק עצמו בת"ח כו' ולכן סיים והי' כאשר תריד ר"ל כאשר תצטער ותתחרט על העבירות שעשית אז ופרקת עולו ואינך צריך להיות עובד את יעקב רק תהי' דבוק בו יתברך ולכן כתיב והי' לשון שמחה והבן והיה כאשר תריד ופרקת עולו מעל צואריך כו' לדקדק בברכות

שבירך יצחק את עשו נאמר ואת אחיך תעבוד וקשה זאת אינה ברכה ועוד יש לדקדק שאיתא שעשו שאל את יצחק אבא האיך מעשרין את התבן והאיך מעשרין את המלח ולמה שאל על זאת יותר מששאלו על שאר דברים והיינו תבואה ופירות ונ"ל כי יעקב אע"ה הוא מסיטרא דקדושה ועשו הי' מס"א ולע"ע קודם ביאת משיח צדקינו שיבוא ב"ב עדיין אנו צריכין ליתן חלק לס"א כידוע ע"כ לא נצטוונו ליתן מעשר מתבן ומלח וכדומה להם שאין אנו יכולין ליקח הכל לקדושה כמובן ולעתיד שתעבור ממשלת זדון מן הארץ הכל יתעלה לקדושה ויוכל להיות שאז יהי מצוה א' יתירה ליתן מעשר מכל מה שלא נצטוונו היום וזה ששאל עשו את יצחק אבא האיך מעשרין את המלח ואת התבן כוונתו הי' מתי יגיע הזמן שהכל יתעלה לקדושה ויצחק אמר לו ואת אחיך תעבוד ר"ל כי הקליפה הוא שומר לפרי והי' כאשר תריד ר"ל כשיבוא משיח צדקינו ב"ב והכל יתעלה לקדושה ויוכל להיות שאז יהי' מצוה אחת יתירה ויהי' תרי"ד מצות כי עתה יש לנו תרי"ג מצות אז ופרקת עולו מעל צואריך ולא תהי' שומר לפרי כי הכל יתעלה לקדושה ב"ב אמן ודו"ק וישלח יצחק את יעקב וילך פדנה ארם אל לבן בן בתואל הארמי אחי רבקה אם יעקב ועשו פירש"י אם יעקב ועשו איני יודע מה מלמדנו ונ"ל לפרש בדרך זה בהיות לכאורה קשה איך סיכן יצחק את יעקב בנו לשלחו אל לבן הארמי הלא מודעת מהותו ומהות מושבו ומקומו אך האמת יורה דרכו אשר הולך עלי' לברר ניצוצות הקדושות המפוזרות שמה אשר כ"ז עמלו הבונים אבות הקדושים כל ימיהם והנה ראש המאמיני' הוא אבינו אברהם בקחתו את שרה לאשה דימה כי הוא תיקן כל הצורך בבררו מנתו אך כאשר ראה כי נולד ממנו ישמעאל ג"כ אז ראה והבין כי עדיין צריך תיקון ואז קרא לעבדו זקן ביתו וצוה עליו לקחת את רבקה לבנו יצחק והוא גם יצחק חשב כי נתקן הדבר במלואו אך בראותו כי גם ממנו נולד עשו ויעקב שני הפכים אז הבין כי עדיין ניצוצות קדושות שם במקום הנ"ל זירז את בנו יעקב ללכת שמה בהשתדלותו יבררו כל הניצוצות הנמצאים שמה והוא הנרצה וישלח יצחק וגו' אחי רבקה אם יעקב ועשו דייקא אז ברוח בינתו הבין כי על ידו הוכרח עדיין התיקון ואחרי כי מלא את דבר אביו לכל דרכיו הי' משכיל ועלתה בידו להעלות משם האמהות הקדושו' ושנים עשר שבטי יה ודו"ק פרשת ויצא ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה דברי רש"י ז"ל יציאת צדיק מן המקום עושה רושם וכו' גם על וילך חרנה פירש"י ז' ל יצא ללכת לחרן נ"ל לפרש בדרך זה כי ידוע כל מגמת בריאת האדם להיות שם בארץ ואדם לעמלו יולד לעבוד ולשמור מצותיו ב"ה בכל המדות ופעולות בהתדבקות היאות כאשר דברנו מזה כמה פעמים בהיותו כסולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמים בלכתו על הארץ ופעולותיו ומעשי' הגשמיים וראשו במחשבות הקדושים והטהורים מגיע השמימה עושים רצון הבורא בעבודתם השלימות הראוי אך בלתי אפשרי להיות תמיד בהיכל הקודש פנימה בדביקות אשר מוכרחים לצאת באיזה פעם חוץ והנה לפתח חטאת רובץ ע"ד צופה רשע לצדיק ומבקש להחטיאו ועד"ז פירשנו פסוק ויהי אך יצא יעקב מכל וכל לגמרי מאת פני יצחק אביו היינו פחד יצחק ועשו אחיו בא מצידו היינו יצר הרע בא לכן בטרם צאתם החוצה עושים רושם וסימן למען לא יפרדו ממקום חיבורם בקודש ומיד אחרי עשותם דברים ההכרחיים הפתוחות לחול מיד הם חוזרים לדבקותם ולהתלהבות הגדול כמקודם מבלי תת שום כח לרודף השומר צעדם להכשילם כי החכמי'

עיניהם בראשם להבין תכלית הדבר מראשיתו לכן הם מכינים לזה ועד"ז פירשנו הפסוק כי תצא למלחמה על אויבך ונתנו ה' אלקיך בידך ושבת שבי' כי תצא ממקום דביקותך תדע למלחמה על אויבך תכין עצמך למלחמת חובה כי בוודאי שונאך יערוך פירש אומד זה למעשרות ה' ונראה דרש"י בא לפרש דהנה באמת אמרו חז"ל אין הברכה שורה בדבר הנמדד וכאן שהי' מדה וגבול ואיך נשתלח בה ברכה לכך פירש"י דאומד זה ה' למעשרות דהנה טעם דאין הברכה שורה בדבר הנמדד הוא משום דכיון דאדם מקפיד למנותו ונותן בו מדה וגבול אי אפשר להתברך ולכך פירש"י דהי' זה הענין עבור מעשר דהי' צריך לדבר שבקדושה קדושת מעשר וכיון שהשרה על התבואה חיות רוחנית של הקדושה וטבע של דבר רוחני להתפשט עד אין שיעור לכך ויברכהו השם או י"ל דהנה בגשמיות המקום מקיף ומגביל את הדבר ההוא ואי אפשר לכנוס בתוכו יותר מן החלל של הכלי או המקום המקיפו אבל ברוחניות אין מקום אשר יכול להקיפו והוא מתפשט עד אין שיעור וערך והנה אמרו רז"ל חמשים שערי בינה נבראו בעולם וכול' היו ידועי' רק א' שלא השיג שנאמר ותחסרהו מעט מאלהים ואלו הנו"ן שערי בינה הם בכל חלקי הבריאה ואפילו בצומחים בכ"א כמוס כח ושכל רוחני מכל הנ' שערים ולכך י"ל דרך רמז בעבור זה שיעור תרומה גדולה היא תרי ממאה אחד מחמשים דכמו בנ' שערי בינה יש שער א' שאינו מתגלה לב"א ואפילו למשה רבן של נביאים כמוסין בכל הדברי' אשר כמוס בה כחות מכל החמשי' שערים כמו בתבואה ולכך אמרה תורה להפריש חלק א' מחמשים חלקים ויהי' קודש לה' דוגמת שער החמשים אשר הוא קדש קדשי' וטמיר ונעל' מבני אדם וזה נקרא תרומה גדולה שהוא א' מנון שערי בינה נגד נ' גדולה הכתובה בתורה בתיבת נוצר חסד שהוא מסטרא דבינה ושם הם אתוון רברבין כנודע וא"כ בכל דבר שהצדיק עושה למטה דוגמת הקדושה למעלה ופותח איזה דרך ושכל לכנוס אל החמשים שערים הנ"ל אז נעשה מזה העובדא ג"כ שער אחד כיון שהיא דוגמא של מעלה ונחשב כאילו הם כפולים ונמצא ע"י עובדות הצדיק הם מאה שערים כיון שמקשר הגשמי' עם הרוחני' ועושה עובדא למטה ומעורר שרשו המרומז נגד דבר זה למעלה ושורה על עשי' זו רוחנית הקדושה ואז ממילא חל על הדבר הזה ברכת השם וז"ש ויזרע יצחק בארץ ההוא שהי' מקום מוגבל ארץ הזו וגם שנה הזו והי' מוגבל בזמן ובמקום אך עי"ז שהוציא מאה שערים שהתעורר במעשיו החמשים שערי בינה העליונים וקשר אותם במעשה של מטה וכללו בקדושה הרוחנית ונעשה מאה שערים וע"י השרה ברכה על הזריעה זו וזה שאמר ויברכהו השם והבן והי' כאשר תריד ופרקת עלו מעל צואריך.

לכאורה יפלא איך עלה כזאת בדעת יצחק אבינו לברך את עשו מיד כאשר תריד יפרוק עלו הלא יש ב"א אשר מגמתם וחפצם לעבודת השם ולהגות בתורה ויש להם מניעות גדולות טרדת הזמן ועול הפרנסה אשר תטרידהו מעבודת השם אך נראה דאיתא בגמרא כ"מ שנאמר ויהי לשון צער והי' לשון שמחה וזה כונת יצחק אבינו והי' כאשר תריד היינו אם יהי' לאיש הישראל שמחה בהסרת עול התורה מעל שכמו ובהתרשלו בעבודת השם ב"ה וב"ש וזה והי' לשון שמחה אז ופרקת אבל כ"ז שיהי' לאדם צער ויאנח על אשר יקצר בעבודת השם ב"ה וב"ש ולא יוכל להגות בתורה אזי אין לו שום פתחון פה לקטרג עליו חלילה וחלילה כנ"ל (ויען כי דברי תח"ז מיוסדים על מאמר חז"ל אשר אמרו ויהי לשון צער והיה לשון שמחה אעתיק כאן מה ששמעתי בשם אא"ז פירוש

המאמר הזה וז"ל) הנה ידוע שהוא רומזת לרחמים כידוע לי"ח ונמצא ממילא מובן דברי חז"ל כי ויהי לשון צער כי יהי בלא וא"ו הוא ל' עתיד והוא מהפכת לשעבר ואילו הי' הכתוב מדבר כאן מלשון שמחה לא הי' הוא בא בתיבה זו להפכו לשעבר הלא טוב הי' שיהי' השמחה להבא אך ש"מ דהכתוב מדבר כאן מלשון צער והוא רומזת לרחמים ומהפכתו לשכבר שכבר הי' ומעתה יהי' כל טוב והשתא יובן והי' לשון שמח' כי הוא מהפכתו להבא כי הי' בלא ואו משמש לשון עבר ואילו הי' הכתוב מדבר כאן מאיזה צער חלילה לא הי' הוא בא בתיבה זו להפכה לעתיד כי הוא מדתה רחמים אלא ש"מ דהכתוב מדבר כאן מאיזה שמחה ולכך באה הוא בתיבה זו להפוך הדיבור לעתיד שיהי' עלינו כל טוב אמן סלה ועד והיה כאשר תריד המפרשים נדחקו בפ' הכתוב ונראה דהנה יש לדקדק עוד דבברכה שבירך את עשו אמר לו הנה משמני ארץ כו' ואת אחיך תעבוד דלמה לא להזכיר זאת בברכה וגם יצחק אהב אותו כמ"ש ויאהב יצחק את עשו אך י"ל דהנה אמרו חז"ל ויתן ויחזור ויתן לכאורה קשה מדוע עושה הקב"ה ככה שנותן להצדיק פעם אחר פעם וכי קצרה ידו ח"ו ליתן לו בב"א אך דבאמת אם הי' נותן לו כל הצטרכות בפ"א הי' יכול לשכוח טובות הבורא כענין שנאמר וישמן ישורון ויבעט וזה מהטובות הבורא שיצטרך תמיד לשאול מאתו יתברך וזה ויתן לך האלקים היינו שמה שיתן ויחזור ויתן עי"ז יתן לך האלקות שיהי' דבוק תמיד בו יתברך וזה ההבדל שאחז"ל שיעקב אמר יש לי כלכו' מפני שהיה מדתו עזה אבל באמ' תולדותיו של יצחק ושרשו הם חסדים גדולים אך שאורות החסדים האלו המה גנוזים ומכוסים במדה זו של שמאלית אבל החיצוניות המתפשטות ממדה זו הוא דינים וגבורות וזש"ה מה רב טובך אשר צפנת ליראיך ר"ל במדת היראה הוא בחי' צפון בו גנוז וטמון רב טוב ורב חסד ובזה אבין מה שאנו רואים שזהב חשוב בעולם יותר מן הכסף אלא ודאי דבתוך בחי' זהב נעלם בתוכו חסדים יקרים ואורות גנוזים אך שחיצוניות הדבר הם בחי' הסיגים הנקרא התוכא דדהבא והנה כעת שאנחנו בגלות אין בנו כח לינק מן המדה הזו ולהמשיך שפע מן האורות והחסדים הטובים הצפונים בה מחמת שכעת שליטת החיצונים והתפשטות השמאלית גוברת בעולם וצריכין אנו להמשיך חיות רק מן הימין הפשוט ומן חסדי אברהם המגולים עד ביאת משיחנו במהרה בימינו ואז שיסלק הבורא כל החיצוניות מן כל העולמות ונגלה כבוד ה' ויתגלה פנימיות האורות מן כל המדות ויתגבר האור בעולם ואז יתאחדו המדות ויומתקו כל הגבורו' אבל לע"ע אין בנו כח למשוך טובות ממדה זו ומן האור הגנוז כמו שפירש"י גבי ויתן אותם אלקים ברקיע השמים להאיר על הארץ עיי"ש כי באמת אור הנזכר חמשה פעמים במעשה בראשית זה גנוז לצדיקים לעתיד לבוא ואף זה האור הנמצא בעולם הוא ג"כ ברקיע השני כדי שיוכלו הנבראים לקבל וליהנות מזה האור עד עת הגאולה שיסיר החושך ויתרבה האור ויוציא הקב"ה חמה מנרתיקה אבל באמת גם במדת הגבורה נכלל וכמו שורש החסדים והימין מדת אברהם נכלל במדת שמאל של יצחק וזש"ה ואלה תולדות יצחק התולדת והשרש והכח הכמוס במדת יצחק כמו הבן אשר הוא מושרש בטפה הבא מן המוח של האב הוא באמת בחי' חסד מדת אברהם וז"ש בן אברהם וכח האב נכלל בכח הבן והבן ובזה יתבאר דברי הכתוב ויהי ביום ההוא ויבואו עבדי יצחק ויגידו לו על אודות הבאר אשר חפרו ויאמרו לו מצאנו מים דהנה לפי הנ"ל שכתבנו שיש טובות מגולים וטובות גנוזים והוא דהבורא

ית"ש הטביע בכנס"י בכללות ובפרטות בכל אדם אשר יש בו מעיין ובאר של מים חיים ונובע של כל מדות העליונות נובע של חכמה בינה ודעת נובע של תורה וחכמת אלקות וכדומה אך שהמעייין הוא סתום בעפריות החומר וחושך של הגשמיות הסותם המעיין ומעכב הנובע הזו וצריך האדם לחפור הבאר ההוא ולהסיר המסך המבדיל המעכב את הנובע הנ"ל ויש צדיק אשר הקב"ה מתנהג עמו בחסדים מגולים וע"י אור התורה אשר בו ואור המצות פותח הנובע ומקור של מים חיים ומדבק עצמו להבורא אבל יש ב"א אשר יש להם מסכים גדולים ואדמת וארצית חומרית סותם מאד את המעיין וצריך הקב"ה לסבב אליו סבות ולגלגל עליו ע"י מדת הגבורה להסיר ממנו החושך ואז נתגלה המעיין ונפתח אליו הנובע ויוצא ממנו מים חיים ר"ל מיין נוקבין מתתא לעילא ע"י תורה ומצות וזה הבחי' נקרא עבדי יצחק שהם שלוחים של מדה זו אשר הקב"ה מגלגל סבות על האדם ע"י שלוחי הדין ואח"כ כשנפתח המעיין אז נסתלק מהאדם כל הסיבות והדיני' וכל הגבורות נמתקים וז"ש ויבואו עבדי יצחק שלוחי הדין כשעושי' פעולתם ופותחין המעיין אז נמתקין הגבורו' ומתהפכי' לסגורים ולפרקליטים וזש"ה ויגידו לו ע"ד ממגד תבואות שמש שנמתקים ע"י וז"ש על אודות הבאר אשר חפרו ר"ל שפתחו הבאר אשר הי' סתום מחשכת החומר ויאמרו לו מצאנו מים אשר יוצאים מכל אדם כשנפתח אור נשמתו ואז מתחיל להתנוצץ אור התורה והמצות ונמשכין מיין נוקבין לכל העולמות וכן הדינים מתהפכין לרחמים וחסדים גדולי' אמן כן יהי רצון ויתרוצצו הבני' בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנכי כל המפרשים על תורתנו חקרו גם דרשו לבא על כונת הפסוק הזה ונ"ל לפרש בעזהש"י על כונה זו להיות שרז"ל דרשו ויתרוצצו כשהיתה עוברת על פתחי עכו"ם עשו מפרכס לצאת וכשהיתה עוברת על פתחי שם ועבר יעקב רץ ומפרכס לצאת אמנו רבקה הבינה מזה כי שני הבנים בבטנה צדיק ורשע וזאת היא שתי הריצות ובראותה זאת היא מדברת על לכה מדוע אנכי נופל משרה חמותי אשת אברהם המוליד ג"כ צדיק ורשע ולא יצאו שניה' מאם אחת הלא ישמעאל הוא בן אמה שפחת שרה ויצחק בן הגבירה שרה אשר זרע קדש מצבתה מהראוי הי' גם כאן להיות כן למה זה אנכי המוכנת לשניהם והש"י השיבה ע"י שם כי שני גוים בבטנך שני גאים כתיב זה אנטינוס ורבי גרי האמת יואחין מגשו לזאת יש הפרש בין שרה וביןך כי שם הי' ההכרח להסב הדבר אל השפחה בהיות ישמעאל לבדו יחי' את נפשו להצילה מרדת שחת בתשובתו המעולה אך אין יוצא ממנו שום גר לה' להסתפח בנחלת השם ונבדל הרע מן הטוב לגמרי וכ"א מצא משכן לו בן השפחה להשפח' ובן הגבירה להגבירה אמנם לא כן עמך אשר מעשו יבואו גרים אמתיים כגון אנטונינוס וחכיריו וזה מאתי שיצא עשו ממך ויהי' נאחז בקדושה ועתה בא נבא לבאר ויתרוצצו הבנים בקרבה ותאמר א"כ למה זה אנכי דייקא שיצא דוקא ממני ויאמר ה' לה שני גוים בבטנך גאים כתיב כנ"ל לכן גם לעשו נתתי שם ויד להאחז בקדושה והם יבררו כל הניצוצות קדושות ממנו ויזרע יצחק בארץ ההוא וימצא בשנה ההוא מאה שערים ויברכהו השם.

הנה רש"י ז"ל לועי"ז נפתח שערי שמחה בעולם ובא חדוה ותענוג לכל העולמות עליונים ותחתונים והנה יצחק אבינו הסתכל בזה המדרגה אשר הצדיק יוכל להביא שמחה לעולם ע"י קישור וקירוב הכנס"י אל ההשגחה עליונה אבל והוא יושב בארץ הנגב ע"ד דמצינו בבת כלב שאמרה לאביה ארץ הנגב נתתני ר"ל שהוא מנוגב מכל ר"ל שיצחק הסתכל

בעצמו שהוא עדיין מנוגב מזה הבחי' ובאמת צריך הצדיק לקרב בחי' התחתונה להשגחה עליונה והוא גילת התחתית לגילת העלית או י"ל שהוא יושב לשון נסתר דקאי על הקב"ה שהוא יושב בסתר ונעלה מכל יושב בארץ הנגב ר"ל שע"י הצדיק המקרב ומקשר כנ"ל עם השגחה עליונה עי"ז מביא הבורא למדת החסד שהוא נגבה בחי' דרום הרוצה להחכים ידרים שהחסד הוא ענף החכמה שעל ידי החדוה גורם שהוא יתברך מתנהג בחסד ומשפיע טובות לעולם ויצא יצחק לשוח בשדה ר"ל שיצא יצחק מבחינה הנ"ל לשוח בשדה ר"ל ע"ד שאחז"ל אברהם קראו הר ויצחק קראו שדה ויעקב קראו בית והנה יצחק הסתכל בחורבן הבית מקדש וחורבן של ישראל ציון שדה תחרש וז"ש לשוח בשדה ר"ל הסתכל בבחי' של חורבן הבית לפנות ערב לפנות ולבער את הערב המרומז לדינים ר"ל שרצה להשתיק ולהכרית שלא יהיה על זרע ישראל שום שליטת החיצונים וקטרוג ודין ח"ו וישא עיניו וירא והנה גמלים באים ר"ל שהסתכל כל גמול הטוב שיבוא לישראל עי"ז אשר אף שהם בגולה בין החומות ויש להם שפע מעט מן המעט אעפ"כ עובדים את הש"י ושומרי' התורה והמצוות ועי"ז צפון רב טוב לבית ישראל והקב"ה יגמול להם כמעשיהם עשיהם ותשא רבקה את עיני' ר"ל שכינת עוזנו המכונה בשם רבקה ותרא את יצחק ר"ל הוא מסתכלת בזה הבחי' של יצחק והיא לא נייחא בזה שישראל יסבלו עול הגלות אף שיהיה להם גמול טוב אח"כ ותפול מעל הגמל ר"ל מזה הבחי' של הגמול אשר ימשך מהגלות ותאמר מי האיש הלזה ההולך לקראתנו בשדה ר"ל מי זה הצדיק אשר הולך בזה הבחי' של השדה ר"ל חורבן הבית והגלות באמת יש כמה צדיקים אשר רצונם בזה שע"י יקרבו ישראל א"ע להבורא ויהי' להם גמול טוב ויאמר הוא אדוני ר"ל זה הבחי' של אדוני ר"ל מדת יצחק הוא מדת גבורה ותקח הצעיף ותתכס ר"ל ששכינת עוזנו רוא' שהכנס"י הוא בגלות אז הוא מתלבשת בכמה לבושים ומשתתפת עמנו בגלותא כי בכל מקום שגלו ישראל גלה שכינה עמהם אף שאינו בהתגלות אבל הוא באתכסייא ואי"ה בזמן הגאולה אז ונגלה כבוד ה' ותפשוט את עצמה מכל הלבושין ותתגלה מלכותו עלינו ויקוים הכתוב ולא יכנף עוד מוריקם והיה עינינו רואות כו' אכי"ר פרשת תולדות ואלה תולדות יצחק בן אברהם יבואר עפ"י שכתבו המקובלים דיצחק קודם עקידתו לא הי' לו כח המוליד והנה קודם עקדה לא כתיב רק פ"א אברהם והאלהים נסה את אברהם ויאמר אליו אברהם כו' ואחר העקדה כתיב ויקר' אליו כו' ויאמר אליו אברהם אברהם כו' ואז נעשה מסטרא דדכורא וזה פי' הכתוב ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם ר"ל בעת שנעשה בחי' בן אברהם אברהם היינו עקדה זו הוליד את יצחק ר"ל שנתהוה בו כח המוליד כנ"ל או יבואר בדרך הפשוט לולא פי' חז"ל דהנה יצחק הי' לו ב' בנים א' צדיק ואחד רשע והיינו שיעקב בא מפאת יצחק שהי' צדיק בן צדיק כמו שפירש"י ז"ל ועשו הי' מסטרא דרבקה וכן באברהם יצחק הי' מסטרא דאברהם וישמעאל מצד הגר וזה פי' הכתוב ואלה תולדות יצחק ר"ל מהתולדות של יצחק שהיה אחד צדיק ואחד רשע מוכח דאברהם הוליד את יצחק דאם כדעת ליצני הדור שמאבימלך נתעברה א"כ מדוע הי' אחד צדיק ואחד רשע והבן היטב א"י דהנה מה הי' דעת ליצני הדור ששהתה כ"כ עם אברהם ולא ילדה הא המה ראו שיצתה חוץ לטבע מה שהולידה ל' שנים וג"כ קשה מה אהני לי' שצר קלסתר כו' הא מבואר מדברי המחברים דאשה שמזנה מ"מ הולד דומה בצורתו לבעלה מפני שבעת זנות מחשבתה על

בעלה ונראה דהנה אנו אומרים יוצר אור ובורא חושך להוציא מלב המינים דמי שברא כו' וזה הי' דעת הליצני הדור האיך אפשר שאברהם שהי' מדתו חסד הוליד את יצחק שמדתו היא גבורה והנה מבואר בזה"ק דמאן דהוא בחי' חסד פניו חיוורן ומי שהוא בחי' גבורה פניו סומקן כמו עשו אדמוני וזה פי' הכתוב אברהם הוליד כו' ר"ל שצר קלסתר פניו היינו שהי' פניו מעידות שהוא מסיטרא דחסד או מהתולדות הי' מוכח היינו מיעקב שהי' מדתו חסד דומה לאברהם וזה תשובה לליצני הדור וזה מ"ש בפ' ויצא אלהי אברהם אביך וביצחק לא נאמר אביך והבן ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק דהנה אף שלפי ראות עינינו בתורתנו הקדושה ובספרי חכמי האמת מצינו דמדת אברהם הוא אהבה וחסד שהי' מדתו תמיד לקרב כל בני אדם אל עבודת הבורא ולגמול חסד עמהם בגופו ובממונו והוא הי' מרכבה לימין ופתח שערי חסד בעולם אבל ביצחק אבינו מצינו בתורה שהי' מדתו עזה וגבורה להודיע ולפרסם בעולם אלקותו יתברך ע"י שכר ועונש לירא ולפחד מפניו יתברך ולא נשא פנים לשום בן אדם בעולם כמו שמצינו בתורה שלא חלק כבוד אף למלכות כמו שאמר מדוע באת' אליהש"י נס על ידו כי לפי שאברהם אמר ואנכי עפר ואפר ומושל מקשיב על דבר אמת כל משרתיו צדיקים והתחזק א"ע שאינו כדאי והתפלל להש"י ב"ה שיטע אהבתו ויראתו בלבו והפשט כך הקרה נא לפני היום הבחי' ה' אלקי אדוני אברהם זאת הבחי' הגם שאינו כדאי לבוא לזאת הבחי' כי לפי ערך מעשי אינו כדאי שלא באתי ממדרגה למדרגה מ"מ הקרה נא היינו שלא כדרך הטבע רק בדרך מקרה כמו מציאה אבוא לזאת הבחי' תיכף בזכות אברהם והיינו ועשה חסד עם אדוני אברהם שתעשה חסדך עמי בעבור שאדוני הוא אברהם ועוד בפשוט ועשה חסד וכו' והיינו שאהיה כדאי שתעשה על ידי חסד עם אדוני אברהם ויישם לפניו לאכול וי"ל ע"ד דאיתא בזה"ק שלא אכל עד דתתיב מבי מלכא והיינו עד אם דברתי דברי ויש לומר הרמז בזה הפסוק ואומר אל אדוני אלי לא תלך האשה ופירש"י אלי כתיב ונ"ל דהפשט בהכתוב הוא כך דהיינו שהתפלל להש"י שלא תלך האשה אחריו והיינו אלי לא תלך וגו' וכוונתו היה שיקח בתו כמו שפירש"י ויהי כאשר שמע וישתחו ארצה לה' ולעיל כתיב ויקוד האיש וישתחו לה' תיבת ארצה צריך פי' גם לכאורה מאי קאמר ויהי שידוע שקצת מרומז על צרה ומה הוא אדרבא היא בשורה טובה ונראה כך שידוע שלבן היה רשע וגם בתואל והנה עבד אברהם שהיה מורגל לשמוע דבריו הקדושים של אברהם אז לא היה יכול לשמוע דברי רשעים הגם שהיה לטובה כי ידוע טובתן של רשעים וגו' ולכך קאמר ויהי לשון צער כאשר שמע את דבריהם זה היה לו צער ששמע דבריהם הגשמים לכך וישתחו ארצה לה' היינו שהשתחוה בבחי' ארצות לה' ולעיל כשדיבר העבד עם רבקה כתיב ויקוד האיש וישתחו לה' כי היא היתה צדקת גדולה והיה יכול העבד להשתחות בגודל דבקות לה' ויצחק בא מבא באר לחי ראי כו' עד סוף הענין י"ל דרך רמז והוא דהנה כל העובדות של הצדיקים אינו רק להביא שמחה ותענוג להבורא שהוא יתברך ישמח בעולמו ויהיה לו שעשועים ותענוג מכל הנבראים ועי"ז רצון הצדיק ותשוקתו תמיד שיהיה לזרע ישראל שפע ברכות ורב טוב שלא יהיה לכנס"י הן בכלל והן בפרט שום חסרון וצער ח"ו א' מחמת שהוא מצוה לאהוב את ישראל ועוד שאהבת ישראל נקשרת באהבת הבורא והוא אחד כי מי שאוהב את השם הוא אוהב את ישראל עמו כי ואהבת לרעך כמוך עם מצות

ואהבת את השם אלהיך כו' הוא אחד כמו שסמכו אנשי כנה"ג ברכת הבוחר בעמו ישראל באהבה גי' אחד אל מצות שמע ישראל כו' אחדות השם ואהבתו והנה הצדיק מקשר מחד השני אהבות זו לזו כי מחמת שאוהב את השם ורוצה לשמח את הבורא והצדיק שמאמין שבכל צרת ישראל כביכול לו צר ועי"ז שממשיך טובות לישראל ופותח עולם השמחה והחדוה עי"ז שמח הקב"ה עם ברואיו ועי"ז נעשה יחוד בין אהבת ישראל לאהבת הבורא וז"ש בזה"ק כי מצטרפים אותיות א"ח מאחד עם אותיות ש"מ משמע ונעשה צירוף אשמח וזה הצירוף בא ע"י הצדיק שמקשר אחדות הבורא ואהבתו עם אהבת ישראל ע"י שפותח עולם השמחה ומביא תענוג וחדוה להבורא נמצא הצדיק הוא מקושר בעולם החדוה מחמת שחפצו ורצונו דבוקה שם לפתוח מקור השמחה והנה ידוע דבאר נקרא כנ"י מחמת שהם כמעין הנובע היות שע"י נשמות ישראל נמשך שפע ומימי חסדים לכל העולמות הנאצלים והנבראים והיצורים והנעשים והם הצינורות של כל השפעות וע"ז נאמר תהום אל תהום קורא לקול צנורו כי נשמות ישראל המה הצינורות של השפע אשר ע"י יתמשך מתהום התחתון לעליון והנה לחי ראי נקרא חיות הבא מהשגחת הבורא כי הבורא ב"ה בכ"מ שהוא יתברך משגיח שם הוא החיות שלו דהנה ידוע מאחז"ל דמתחילה עלה במשכה לברוא את העולם במדה"ד ראה שאינו מתקיים שיתף מדה"ר דלכאורה הוא תמוה דהא אצל הבורא ית"ש לא שייך שום השתנות חלילה כדכתיב אני ה' לא שניתי אך דהשורש הדבר הוא כך דהנה באמת קודם שנברא העולם הי' כל הנאצלים והנבראים והיצורים והנעשים כלולים בכחו וכמוסיף בעצמותו קשורים בו כשלהבות הקשורה בגחלת והנה מיד כשעלה ברצונו הפשוט לברוא את העום שיצאו כל הדברים הנעלמים בכוחו וכמוסים בהיכל הקודש פנימה לצאת לחוץ זאת היציאה גופה הוא ירידה לפני הדבר ההוא וזה הוא הצימצום והדין בעצמו לירד ממקום גבוה למקום תחתון אך במה שהוא יתברך הסתכל והשגיח בדבר ההוא בזה הראי' המשיך קו החיות אל הדבר ההוא כי במקום השגחתו שם הוא חיותו ועי"ז נתקיים הבריאה מכח חיות הבא לנבראים ע"י השגחתו במ וזה הפירוש ראה שאין העולם כו' ר"ל שע"י הדין והצימצום של הבריאה הנ"ל לא היה קיום לעולם אך במה שראה במ והשגיח עליהם בזה נתקיימו וזה הוא השיתוף של מדה"ר והנה ע"י שהצדיק הוא סרסור ושושבין המקרב את הבאר הוא כנס"י אשר על ידם ישאבו מימי החסד על ידם ימשיכו שפע לכל העולמות מקרב אותן אל חיות הבא מהשוחת הבורא ומקשר אותם ונעשה יחוד גמור ועי"ז הוא פותח מקור השמחה והחדוה ומביא תענוג ושעשועים להבורא ית' וממשיך שמחה ושפע טוב לכנס"י וזש"ה ויצחק ר"ל השמחה והחדוה המכונה בשם יצחק כמו שמצינו בזהר בא מבוא ר"ל שזה הצדיק אשר מביא ומקרב את הבאר מים חיים כנס"י אל מקור החיות הבא מהשגחת הבוראהוא באתכסייא והוא בעלמא דאתי בעולם העתיד שעתידי להתגלות אבל עדיין הדבר בהעלם והמשכת הדבר ההוא מן העתיד אל ההוה הוא באמונה ר"ל כיון שהצדיק מאמין בדבר שבודאי יהי' ובודאי יקיים ה' הבטחתו ומצפה ומחכה בכל שעה ומתלהב שיתקיים הדבר ההוא אותו התשוקה והתלהבות והצפוי של הצדיק הבא ע"י אמונה אותו הדבר מחבר המחשבה עליונה של הבטחה וממשיכו להאמונה וזה פי' הפסוק לעולם ה' דברך נצב בשמים ר"ל שהדיבור של הבטחת הטובה כשהיא (במחשב') הוא באתכסיי' ועומד בשמים אבל בזה

שלדור ודור אמונתך ר"ל ע"י האמונה כוננת ארץ ר"ל עשית ותקנת כלי ונוקבא להתגלות הדבר והנה זה מצינו באברהם אמירה ודיבור אמירה הוא בחשאי כל זמן שהוא בדבקות באתכסיי ודיבור הוא באתגליא וז"ש רש"י בצחות לשונו כאשר אמר בהריון (ר"ל שהי' אצל דברים הריון) ר"ל כשהי' הדבר עדיין במחשבה באתכסיי לא המשיך רק הריון שהוא ג"כ באתכסיי וזה בחי' אמירה אבל ויעש ה' לשרה ר"ל תקנה ועשאה כלי לקבל הדבר ובא להתגלות וזה בחי' דיבור ומזה בא הלידה והבן וה' פקד את שרה כאשר אמר ויעש ה' לשרה כאשר דבר נראה לרמז בזה ע"ד שאיתא בעשרה מאמרות נברא העולם וגם הלוחות נתנו בעשרת הדברות בבריאת עולם נקראו מאמרות ובמתן תורה נקראו דברות ואיתא ויהי ערב ויהי בקר יום הששי כל העולם הי' תלוי עד ששה בסיון אם יקבלו ישראל את התורה מוטב וכו' ולהבין שישראל נקרא שרה לשון שרתי בגוים וזה רמז הכתוב וה' פקד את שרה הם ישראל כנ"ל כאשר אמר ר"ל בשעת בריאת עולם אז נקראו מאמרות שאז לא הי' רק פקידה ויעש לשרה ר"ל ויעש לשון תיקון שתיקנם בתיקון הראוי כאשר דבר ר"ל בשעת מ"ת שאז יקראו דברות אז תיקנם כראוי ודו"ק פרשת חיי שרה ויקם אברהם וישתחו לעם הארץ וכו' ובסמוך קאמר וישתחו אברהם לפני עם הארץ ונ"ל כך דהנה צריך להבין הענין שאברהם השתחוה לעם הארץ ונ"ל ע"ד דאיתא בזהר והוא עבר לפניהם וישתחו וכו' היינו שיעקב השתחוה להש"י ב"ה וב"ש ולפי"ז י"ל כאן ג"כ כך שאברהם השתחוה להש"י והנה אח"כ כשביקש מבני חת שיפגעו בעפרון בן צוחר וכו' ויען עפרון וכו' הנה לכאורה לא הי' צריך השתחוי' לפני עם הארץ רק לפני עפרון אך אברהם השתחוה לפני עם הארץ הגם שלא דברו עבורו לעפרון ואפשר בשביל ששמעו את דבריו של אברהם לא קפח שכרם ועשה השתחוי' שהם סברו שלהם השתחוה לכבודם והאמת הי' שלשמים השתחוה ולפי"ז לא קשה אמאי לא השתחוה לעפרון במכוון דהנה איתא מודים מודי' משתקין אותו ולפי הנ"ל שלשמים השתחוה א"כ אם הי' משתחוה לעפרון ואח"כ הי' משתחוה לע"ה הי' כמו מודים מודי' ולכך השתחוה לפני עם הארץ והי' השתחואה לעפרון במכח כש"כ כי אותו היום מנהו שוטר עליהם וכיון שהשתחוה לע"ה לא היה צריך להשתחות לעפרון ואברהם זקן בא בימים וה' בירך וכו' בכל וכו' הנה איתא בגמרא בן ג' שנים הכיר אברהם את בוראו ב"ה וב"ש וחד אמר בן מ"ח שנים הכיר וכו' ויש לומר שלא יהי' פלוגתא רחוקה אדרבה מא"ח ומא"ח ול"פ כי ידוע מן שלש שנים מלמד האב לבנו תורה ואברהם שלא הי' אביו מלמדו ומעצמו הכיר את בוראו והיה זה הענין פלא גדול ואתא זה המ"ד לאשמועינן כשהיה בן מ"ח הכיר ג"כ את בוראו והנה יש להבין הגם שהכיר כשהיה בן ג' שנים ואח"כ ודאי בכל יום ובכל שעה עבד את הבורא ב"ה ומכל מקום כשהגיע למ"ח שנים היינו כי ארבעים לבינה ושמנה שנה מרומז שבא בבחי' בינה שהוא שמינית עכ"ז הכיר את בוראו והיינו כי גדולת הבורא ב"ה וב"ש הוא אין שיעור ואין ערוך ואין סוף ומה יעשה אזוב הקיר במה יתגאה כשיש לו איזה שכל והנה אברהם אבינו כשהיה זקן והיה משיג שערי חכמה ורוממת אל והיה נראה לו שאינו עובד הבורא זמן רב רק איזה ימים כי היה נראה לו כי מה שעבר לא היה כ"כ כראוי ובכל יום היה נראה לו אפשר היום עשיתי להבורא ב"ה תענוג כי אתמול לא היה לי שכל כל כך והגם שהיה כל כך במעלה שבן ג' שנים הכיר וכו' ובן מ"ח וכו"ל ועוד היה לו מעלה שהש"י

בירך אותו בכל היינו הן ברוחניות והן בענייני גשמיות אבל כשהיה לו ברכה מהש"י בענין רוחניות בענין חכמה ובינה ודעת עכ"ז היה נראה לו שאינו עובד מכבר והיינו גודל השגתו ברוממת אל ית"ש ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו וכו' שים נא ידך תחת ירכי נ"ל דיד מרומז על האמונה הקדושה דהנה ביד יש י"ד פירקין כמנין י"ד אותיות ה' אלקינו ה' והנה יסוד הוא בניקוד שורק בואו ושמעתי שורק מרומז על קשר והנה אברהם היה שלח את עבדו לעשות ענין זאת ליקח אשה לבנו והכל עם כוונות ויחודים השייכים לזה הענין והיה חושש שלא יתקלקל אליעזר בדרך והיה עושה התקשרות גדול לכך אמר שים נא ידך היינו האמונה תחת ירכי היינו התקשרות עמי ומה שהיה לו קפיצת הארץ אפשר היה טעם כדי שיהיה הדבר נגמר מהרה וגם כדי שלא יתקלקל העבד ויאמר ה' אלקי אדוני אברהם הקרה נא לפני היום וכו' הכתוב צריך ביאור הקרה נא וגומר מה יקרה ובאמת בפשוט סומך על הכתובים שאחריו ונראה עוד שהעבד חשש עצמו שאינו ראוי באפשר שיעשהוהתלהבות רבה ועצמות אמנם כי קץ וגבול שם הקב"ה למספר חיי האדם כאשר נמצא באמרי נעי' זמירות ישראל ימי שנותינו בהם שבעים שנה כו' הוא בלתי אפשר להשיג די מבוקשם ואחרי הסתלקותם להתענג בנוע' המה חפשי מהמנות ע"ד במתים חפשי אך באם מעמידים בן צדיק בזה לא יופסק עבודתם כי הוא כאילו אינו מת פי' אינו מסולק מן העולם הזה כי כח האב בבן וכאשר הבן עובד עבודתו ונרצה לפני השם כאילו האב בעצמו עדיין עובד עבודתו בלי הפסק ובזה נשלמה כונתם הרצויה ועתה נבין דברי רז"ל כל המעמיד ב"צ כאילו אינו מת כי כאילו אינו מסולק מעוה"ז כלל וזאת פירושו התרגום כי ידעתיו ארי גלי קדמי נופל על לשון עברי למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט זאת היא עוצם כוונתו הרצויה למען הביא ה' על אברהם את אשר דבר עליו דייקא עפ"י דרשתם ז"ל על בית אברהם לא נאמר אלא על אברהם כו' כאילו אינו מת להראות טוב מעלליו שרוצים להשלים חפצו להיות עובד והולך בלי הפסק כלל ובזה נאמנה רוחו עם אלקים ואינו עובד ע"מ לקבל פרס והוא שלם בעבודתו לנצח ולכונה זו א' מאלף מצאתי זה אברהם ביתרון מעלת השלימות מכל האנשי ע"פ האדמ' ה' יזכינו שיגיעו מעשינו למעש' אבינו ראש המאמינים אמן וה' אמר המכס' אני מאברה' כו' כי ידעתיו למען אשר יצו' את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדק' ומשפט למען הביא ה' על אברה' כו' הנה תיבת למען אינו מובן ועוד יש הרב' דקדוקי' בפסוק ואין להאריך ונרא' פירוש הענין כך דשורש הדבר הוא דהכתוב מספר צדקתו של אברה' דהנ' כל העובדות של אברה' שעש' ועבד את השם באהבה ובשכל גדול הכל הי' מעט בעיניו ולא נחשבים נגד טובת השם והנסים שעשה ולכך לא הי' די בעיניו ואמר בלבו שאף אם אתקן א"ע בכל מיני עשיות ועובדות מה אני גלל כן התחייב א"ע שאין זה מספיק מה שהוא לבדו מקיים את המצוה בשכל גדול רק הכניס עוד כונה אחרת במחשב זו בקיום איזה מצוה לעשות בשם כל ישראל דהנה כל ב"י היו כלולים במחשבתו ובמחו של אברהם כי הבן גנוז בכח האב והנה במוחו של אברהם שהי' שורש וכלל לכל כנסת ישראל וזרע אברהם הבאים אחריו כל דור ודור עד עקבות משיחא וא"כ כשעשה איזה מצוה עשה עם כל הכוחות שלו ועם כל הענפים העתידיים להתפשט ממנו א"כ הגיע מזה שני טובות לבניו א' כיון שהוא קיים המצוה וכל מצוה דרבנן וגם דיקדוקי מצות ואפילו עירוב תבשילין

אם כן כשעשה בשם כל ישראל והי' עבודה דרבים א"כ כ"א מישראל קיים כל התרי"ג מצות בכח ועוד נצמח טובה מזה העבודות שעשה דרך סלולה לזרעו אחריו שיוכלו להשיג שכליות המצות ולקיים אותם מחמת שכבר קיימו אותם בכח בצוותא עם א"א ע"ה בקל כ"א מישראל יכול להוציא הדבר מכח אל הפועל ולקיים המצוה בפועל ממש כיון שהשער מימות אברהם ובזה י"ל פירוש הש"ס חייב כל אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אברהם דלכאורה הוא תמיה איך יכול כל אדם לבוא למדרגה והשגה של אברהם שהוא מרכבה לימין אבל באמת אין הכוונה להגיע למעשה אברהם עצמו רק למעשיו של אותו אדם עצמו כשהי' בשורש אברהם כיון דכל האדם עשה כבר כל המצות בכחו של אברהם וא"כ אינו צריך רק לשוב לשרשו ולכחו של אברהם ולהוציא הדבר מכח אל הפועל ואזי יכול להשיג זה הבחי' של עשי' כשהי' בכחו של אברהם וז"ש למעשי אברהם ר"ל כמש"ל כשהי' העשי' בכחו של אברהם וז"ש המכסה אני מאברהם כו' כי ידעתיו מלשון אהבה ר"ל אני אוהב אותו והתחיל לספר בשבח ומעלת אברהם בקיום מצותיו וז"ש למען ר"ל עבור אשר יצוה ר"ל לשון צוותא וחיבור אשר יכוין לחבר בעשותו איזה מצוה אינו עושה אותה הוא לבדו רק את בניו ואת ביתו אחריו ר"ל שהוא עושה עם כל יוצאי חלציו וזרעו הבאים אחריו וז"ש ושמרו דרך ה' לשון עבר ר"ל שנחשב כאילו כבר שמרו דרך ה' כיון שכבר קיימו כל המצות בכח וגם עשה דרך לבניו שיהי' להם קל אח"כ לעשות צדקה ומשפט ועוד כוונתו למען הביא ה' על אברהם שכוון להנהיג את הבורא ב"ה ולהשפיע על כל שרשי הוי' מדת אברהם שיתנהו בחסד כאשר הוא מתנהג להמשיך שפע ברכה ורחמים וחסדים לעולם אכיה"ר והי' פקד את שרה כאשר אמר ויעש ה' לשרה כאשר דבר במדרש הה"ד לעולם ה' דברך נצב בשמים הא בארץ לא אלא מה שאומרת לאברהם בשמים כו' ונראה דהנה לכאורה קשה דמה בא הכתוב להשמיענו דפקד את שרה כאשר אמר דודאי הקב"ה מקיים דברו ההוא דבר ולא יקימנה וכי בן אדם הוא ויתנחם והלא אחז"ל כל דיבור שיצא מפי הקב"ה לטובה אפילו על תנאי אינו חוזר אבל הענין הוא דיש חילוק בין לשון פקידה לזכיר' דהנה איתא בזוהר דפקידה הוא לנוקבא וזכירה הוא לדכורא דלשון פקידה על דבר שיקבל מאיזה בחי' הקודם לו ושורש הדבר כך הוא דודאי כל הבטחות שהבטיח הקב"ה לישראל אנו בטוחים שבודאי יקיים הקב"ה הבטחתו ליתן לישראל ולהשפיע להם כל הטובות והברכות אך דכשהקב"ה מבטיח לעשות איזה דבר טובה בוודאי כשהטובה היא קשורה אצלו בכח אין חילוק בין עבר ועתיד והוה אך בידי המקובלים כשצריכים לקבל הדבר ההוא אז צריכים להוציא הדבר מן הכח אל הפועל להביא אותו אל התגלות שיהי' במהרה כי כשעדיין הוא נעלם במחשבה הראי' משונמית ע"ש אך לכאורה צ"ע דהא כתיב וימהר אברהם האהלה אל שרה וגומר דמשמע שהיתה יושבת בביתה וגם משמעות דאי' שרה אשתך ויאמר הנה באהל אזי המשמעות שאפשר לא ראתה המלאכים א"כ לכאורה אין תימה על שצחקה שרה אך י"ל כך דהנה רש"י פי' ועל פסוק שוב אשוב לא בשרו המלאך שישוב אלא בשליחותו של מקום אמר לו ע"פ והנה לפ"ז הי' לשרה לידע שמלאכים הם כיון שאמר שוב אשוב א"כ וודאי בשליחות המקום כי אדם אין בטוח על עצמו לומר שודאי ישוב כמו שפירש"י ולפ"ז קאמר הכתוב כך ויאמר ה' אל אברם למה זה צחקה שרה כו' היפלא מה' דבר למועד אשוב אליך וגו' והיינו כתרגומו היתכסי והיינו

הלא לא הי' הדיבור הזה למועד אשוב וכו' שאמר המלאך לה הי' מכוס' מן הש"י והיינו שלא אמר מעצמו כי אם בשליחות המקום וכו"ל ותכחש שרה וגומר והיינו כי גדולה תשובה שעבירות נעשו כזכות וגדולה תשובה שנעשו עבירות זדונות כשגגות ופריך בגמרא אהדדי ומשני כאן מאהבה כאן מיראה נמצא אם עשה עבירה במזיד ועשה תשובה מיראה נעשה כשוגג נמצא זה הוא כמו הכחשה שהגם שעשה במזיד הוי כאילו לא עשה במזיד לכך נראה לומר כוונת הפסוק ותכחש שרה היינו שכיחשה את העבירה לאמר לא צחקתי היינו שיאמר שלא צחקה והיינו כי יראה ועשתה תשובה נמצא היתה מכחשת את העבירה שבמזיד שהוא נעשה כשוגג ויאמר לא כי צחקה היינו שאברהם רצה שתעשה תשובה מאהבה כמדת אברהם ונעשה כזכיות המכסה אני מאברהם אשר אני עושה ביאור הענין ע"ד שאלה נשאל ר"ש בזהר בפסוק כי בכל חכמי הגוים כו' נדרש ג"כ בכל חכמי הגוים מאין כמוך אבל בחכמי ישראל קם כדרשתם ז"ל ולא קם נביא כמשה והשיב ר"ש אה"נ בישראל קם כי חלק ה' עמו חלק השם להם מחכמתו מה הקב"ה מחי' מתים גם אליהו מחי' מתים ועוד הקב"ה גוזר וצדיק מבטל צדיק מושל ביראת אלקים וגם לעתיד דרשו רז"ל עתידים צדיקים להחיות המתים כו' בא וראה כח הצדיקים גדול מאוד להיות הוא הצנור על ידו כל מפעלות אלקים בארץ כי כן גזר ואמר הש"י ויתעל' וחלק מחכמתו ליראיו העובדים אותו באמת והיא הנרצה בפסוק אשר התחלנו בו המכסה אני מאברהם אשר אני עושה דייקא כי גם הוא יגדל ויוכל לפעול מפעלות אלקים חיים מדי דברנו מזה נפרש בדברינו פסוק כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל ידוע כי הצדיקים נקרא יעקב גם ישראל בחי' קטנות ובחי' גדלות המורה על זה שני שמות הנ"ל ועתה בהיותינו בכור הברזל עול הגלות תחשכנה עינינו הראות אין מבין כי כל מפעלות אלקים הולך סוכב ע"י הצנור בחי' צדיק הנ"ל וכאשר יגיע במהר' לקץ הגלות ויגאלנו ברחמיו אז תמלא הארץ דעה כו' אז מגדולם ועד קטנם יעידון ויגידון על הצדיק כי הוא עושה נפלאות כמבואר לעיל בכח גזרת חכמה עליונה מה הקב"ה מחי' מתים גם הצדיקים יכולים להחיות וזאת הוא פי' הפסוק הזה כעת היינו עת דודים פדותנו יגיע יאמר בפי כל ליעקב ולישראל הוא על הצדיק הנקרא בשני בחי' הנ"ל מה פעל אל כל מה שפועל הבורא גם הצדיק יפעול בכח השי"ת או יאמר המכסה אני מאברהם אשר אני עושה כו' הש"י משלם מדה כנגד מדה בשלימות הנה אברהם האוהב הנאמן עשה טוב בעמיו בפרסמו גדולת הש"י לכל באי עולם כי בתחילה לא נקרא כי אם אלקי השמים ואחרי שהרגילו בפי הבריות נקרא אלקי השמים ואלקי הארץ והנה ידוע כי מלת אני הוא בחי' התגלות ע"ד אני והו הושיעה נא כידוע ליודעי חן והוא אמירת הש"י המכסה אני מאברהם היינו בחי' אני התגלות פירסום קדושתו אשר אני עושה הלא גם הוא פעל ועשה עמדי בחי' אני בפרסום קדושת שמי לכל באי עולם לכן מהראוי לשלם תגמולו כפעלו כי ידעתי למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט למען הביא ה' על אברהם את אשר דבר עליו כבר העיר בזה מאור עינינו רש"י ז"ל בביאורו על התורה במלת למען שאין לו פירוש אחרי אשר אפרש מלת ידעתיו כמשמעו והוכרח לפרש מלת ידעתיו לשון חבה כמו מודע לאשה בועז מודעתיו כו' וע"ש והנה התרגום אנקלוס מתרגם מלת ידעתיו כמשמעו ארי גלי קדמי ולהצדיק את תרגומו בזה נראה לפרש בעזהש"י בהקד' עוד איזה דקדוק בפסוק

הנ"ל א' למען הביא ה' על אברהם את אשר דבר עליו היאומן כזאת על אברהם אבינו ראש כל המאמיני' שהוא יעבוד ע"מ לקבל פרס הלא אברהם משבחו ומקלסו בוראנו אברהם אוהבי הוא האוהב הנאמן אשר אין עבודתו ע"מ לקבל פרס ב' תיבות על אברהם אין להם שום פירוש כי ה' לו לומר על בית אברהם הן אמת כי כבר קדמוני רבותינו הקדושי' בדרשתם כל המעמיד בן צדיק כו' גם דבריהם צריכים ביאור כי לא שייך זאת אצל הצדיקים שגם מצד עצמ' קרוי' חי' גם במיתתם כדרשת' ז"ל ובניהו בן יהוידע בן איש חי כו' ולפי ערכם לא יתכן אצלם מעלת העמדת בן צדיק ומה טובם בזו המעלות ג' יש לדקדק מה רבותי' של האדם הגדול בענקי' הוא אברהם אבינו בצואה זו הלא בעינינו אנו רואי' כי רוב אבות לבנים מצוי' על זאת אף כי לא דרכם דרך הישר ביתרון המעלה כאברהם הן זאת מילתא זוטרת' לגבי' עוד אחת הוא לבאר מלת אחריו הוא מיותר בפסוק הזה אמנם האיר ה' עיני לתרץ הכל על נכון כי הנה ידוע לעובדי השם באמת אשר משתוקקים בכל אות נפשם להיות הולכים בדרכיהם הלוך ונסוע בלי הפסק כלל זאת היא חייהם ואורך ימיהם להוסיף בעבודתם השלימ' בחשקישן (ולעיל שהי' לוט אצלו וכתוב וירא ה' אל אברם באותה שעה כשר הי') אך לפירש"י שלפנינו נ"ל בדרך זה הפשוט מאד כי ההפרש מבאר בין הבטחה הנאמנה מאתו יתברך אחרי פרידת לוט ובין הבטחה שהי' בעודו אצלו כי שם נאמר לו בפעם ראשונה וירא ה' אל אברם ויאמר לזרעך אתן את הארץ הזאת כו' להיותו נחבר ללוט פרץ ה' את מעשיו ביעידת מתנת הארץ לזרעו דייקא אך בפרידת לוט מעמו בפעם הזאת נאמר לו כי את כל הארץ אשר אתה רואה לך אתננה ולזרעך עד עולם ייעד המתנה הזאת גם לו נוסף על הבטחת מתנה לבניו והוא כונת רש"י ז"ל אחרי הפרד לוט מעמו וז"ל כל זמן שהרשע עמו הי' הדיבור פורש ממנו דייקא מתנה זו פורש ממנו ולא נתנה כי אם לבניו ולזרעו כנ"ל ואחרי פרידתו הובטח במתנה גמורה לו ולבניו או יאמר כי ידוע כי כל אדם המחבר א"ע להצדיק הוא נתקדש ונתטהר כי כל המחובר לטהור טהור אך האדם צריך לידע ולהבין בעצמו שהצדיק הוא העיקר והוא הטפל ולהיות כפוף באמת להצדיק ובזה פירש"י ניחא כל זמן שהרשע עמו הי' הדיבור פורש ממנו ולא קשיא מה שכתוב למעלה וירא ה' אל אברם ויאמר לזרעך כי כל זמן שלוט ידע והבין בעצמו שאברהם הוא הצדיק והעיקר והוא הטפל אז הי' דבוק ומחובר להצדיק והמחובר לטהור טהור אבל כאן כתיב ויהי ריב בין רועי מקנה אברם ובין רועי מקנה לוט וכו' ולא הי' לוט כפוף והי' רשע לכך כל זמן שהיה עמו פירש הדיבור ממנו ודוק דזה ניחא בס"ד (כאן נשמט וכתוב בדף פ"ו) ויכל לדבר אתו ויעל אלקים מעל אברהם נ"ל לפרש ע"ד זה בהיות כי הצדיקים עובדי השם באמת כלתה נפשם וכל מגמת חפצם שתהי' השכינה מדברת מתוך גרונם והם מכינים עצמם להיות כלי מוכשר לזה שכל דיבורים לא יצאו משפה ולחויץ מקדושתם וטוב מעללם יראה לפני אלקים כעל גמולות ישלם בזה המה ממתיקים הגבורות מבחי' אלקים כנודע והדינים סרים מעל הצדיק הנקרא אברהם כפשוטו ועוד בזה לדבר כי גם מה שהיא למעלה מעל אברהם בחי' הספירה כידוע ליודעי הן אשר משם דינים מתערין ממותקים במקומם ומתהוים רחמים גמורים וחסדים גדולים להשפיע רב טוב על כללות ישראל בכל ענינים הנצרכים בכלל ובפרט בלי שום מחסור והוא הנרצה בפסוק ויכל לדבר אתו היינו כי הצדיק יש לו כלות הנפש והשתוקקת גדול שיהיו כל דיבורים אתו

יתברך ויתעלה פועל בזה ויעל אלקים מעל אברהם היינו הגבורת בחי' אלקים מעל אברהם היינו הצדיק המכונה בשם אברהם כפשוטו כנ"ל ועוד למעלה בוקע ועולה עד הספירה הנ"ל אשר היא ממעל לאברהם להמתיק הגבורות לשרשם ובזה פעולת צדיק לחיים ולרב טוב להשפיע רב טוב על כללות ישראל ובזה נתהווה שעשועים ותענוגים למעלה: פרשת וירא למה זה צחקה שרה לאמר ואני זקנתי פירש"י שהקב"ה שינה מפני השלום כי היא אמרה ואדוני זקן דהיינו על אברהם ויל"ד מפני מה שינה הקב"ה וכי לא הי' ביכולת הקב"ה ליתן בלב אברהם שלא יכעס אך נראה לפרש ע"ד שאיתא בגמרא לית מאן דידע לישנא בישא כהמן שאמר אלהיהם של אלו ישן הוא ולכאורה הוא בלתי מובן מה זה רבותא אך נראה לפרש ע"ד שאיתא אין חוזק בחסידות כתחילתו דהיינו כאשר יתחיל האדם לעסוק בחסידות הוא חזק אצלו מאד אבל מעט מעט היא נרפה ממנו ולזה כיון המן הרשע שאמר לאחשורש אלהיהם של אלו ישן הוא דהיינו שאחשורש ירא שלא יעשה לו כמו שעשה לל"א מלכים ולזה השיב לו מפני מה אתה ירא הלא אלהיהם של אלו ישן הוא ר"ל מראש הי' האלהות אצליהם מחדש והי' בהם כח להמשיך נסים גדולים אבל עתה כאשר נרפה אצלם אין בהם כח להמשיך נסים ולכך אין לך לירא ובזה ניחא כי הקב"ה לא שינה כי כוונת שרה אמנו היתה לאמור אחרי בלותי היתה לי עדנה ואדוני זקן ר"ל שהאדנות אצלו זקן ואין בו כח להמשיך נסים כאלה ולזה אמר הקב"ה לאברהם מדוע זה צחקה שרה לאמר כו' ואני זקנתי ר"ל שעשתה אדנות שלי אצלה זקן היפלא מהשם דבר כנ"ל שלא שינה כלל וזה הי' מעשה העגל כי בתחילה מחדש נתחזקו מאד בעבודת ה' ית"ש ואמרו נעשה קודם שנשמע והקב"ה כיון שראה אותם בהתחזקות הבורא רצה לנסות אותם לראות אם ימשלו על יצרם אם לאו אך הם לא התגברו על יצרם ועשו את העגל ובזה מובן הפסוק נחנו פשענו ומרינו אתה ה' לא סלחת כי לכאורה אינו מובן למה כתיב נחנו בלא א' אך לפ"ז ניחא מ"ש נחנו ר"ל נחנו פשענו בלא א' ר"ל שנשארנו לבדנו בלא אלופו של עולם ולזה פשענו ואתה לא סלחת ר"ל מדוע לא סלחת כי אנחנו לא חייבנו בזה אשר לא יכולנו לעמוד נגד יצה"ר כי נשארנו לבד כנ"ל ודוק דזה ניחא בס"ד ויאמר ה' אל אברם למה זה צחקה שרה כו' היפלא מה' דבר וכו' ותכחש שרה לאמר לא צחקתי כי וכו' הנה לענין מה קאמר עוד למועד אשוב אליך וכו' ועוד יש לעיין והנראה כך דלכאורה קשה הלא המלאך לא אמר לשרה הבשורה אמת שהיא היתה שומעת שהיתה יושבת בבית כדכתיב והוא אחריו מכ"מ קשה אפילו אברהם הי' סבור שערביים הם לכך אמר ורחצו רגליכם ולפ"ז אין חידוש אם לא היתה שרה יודעת שהם מלאכים וא"כ לא הי' לכאורה עבירה שלא האמינ' ואפשר לומר כיון שמצינו בגמ' דאשה מכרת באורחים יותר מן האישנתגלו לו ומתוך התיבות נתבארו לו כונת הענין ורצון הש"י והנה כל דיבור אלקי סובל כמה פירושים ויכול האדם לפרש בו כפי נטיית מחשבתו והנה כשנאמרה לו הנבואה זו של לך לך מארצך כפי הכתוב בתורה מיד עמד נגדו היצר בפתח מחשבתו להטותו מן הדרך הישר והסביר לו פירוש הדברים של ענין הנבואה הזו שזהו הדיבור של לך לך הוא פי' הכל להנאתך ולטובתך ונתן לו פי' על כל תיבה היכן מרומז טובתו בכל תיבה וז"ש לו מ"ש הש"י ואעשך לגוי גדול כונתו בכאן אי אתה זוכה לבנים אבל שם יהי' לך בן ובודאי ראוי שתתקיים הליכה זו מארצך עבור טובת בנים שיגיע לך שמה חוץ שאר טובות

אשר יצמח לך והוא ואברכך בממון ואגדלה שמך שאודיע טבעך בעולם ותהי' מפורסם בשם טוב והי' ברכה שתברך למי שתרצה והכניס במחשבתו טובות העוה"ז שיגיע לו מזה הליכה אשר נפשו של אדם חומד ומתאוה להם אבל אברהם אבינו בגודל צדקתו ונקיית מחשבתו הבין שזה לא מעיקר העבודה הוא לקיים פקודת המלך עבור צפוי הטובות שיצמח מזה הדבר א"כ לא הוי עובד ה' רק א"ע עבור טובתו ומיד הפך אברהם במחשבתו פירוש הדברים לדבר אחר לעבודת הבורא ולכבוד השם ולא הפך ליצר רק כיון במצות הליכה זו על כונה אחרת להיות הלוכו בקדושה מ"ש הקב"ה ואברכך ז"ש אלקי אברהם ר"ל שתתגלה ותתפרסם אלקותו יתברך בעולם ע"י מדת החסד של אברהם וכן ואגדלה שמך ז"ש אלקי יצחק שתתגלה מדת יצחק ויעקב ויהי' פירסום אלקות בעולם וזהו שסיפר בשבחו שבאמת הי' אברהם ביכולתו לקיים מצות הליכה זו אף אם הי' במחשבתו איזה כונה אחרת לטובתו ואעפ"כ לא עשה רק מחמת כבוד השם לקיים דיבורו לבד וזה לא הי' גלוי לשום בן אדם זולת לפניו יתברך לבדו אשר לפניו נגלו כל תעלומות לב הוא ית"ש ידע באמת לבו הטהור אשר לא עשה לשום הנאת עצמו זולת למען שמו וז"ש ומצאת את לבבו נאמן לפניך והבן וזהו שהכתוב מעיד עליו וילך אברם כאשר דבר אליו ה' ר"ל שהלך בזה הבחינה וכונה של הש"י ולא כאשר הכניס היצר בלבו לפתותו מן הדרך הישר ומן המחשבה נכונה וזהו באמת נסיון גדול ועבודה גדולה להיות עבודה זכה בלי שום פני' ונטיל' אל כונה אחרת רק לקיים דיבורו ולפרסם אלקותו בעולם והוא ית' יזכנו להיות מעובדי שמו יתברך באמת ובתמים וינגע ה' את פרעה וכו' על דבר שרי אשת אברם הקשה בספר בחי' בשם רבינו סעדי' גאון מה הי' פרעה חייב הלא סבור הי' שאחות אברהם היתה עיין בבחי' ונראה בעז"ה ע"ד שפירש"י בפ' וירא על פסוק הנה נא מצא עבדך וכו' פן תדבקני וכו' כשהייתי אצל אנשי סדום הי' הקב"ה רואה מעשי ומעשה בני העיר והייתי נראה צדיק וכו' וכן אמרה הצרפית לאליהו ע"ש ולפ"ז הנה ידוע שהמצרים שטופי זימה הי' כדפירש"י על פסוק קח ולך והנה בודאי הי' פרעה ג"כ רשע דאם היה צדיק היו משרתיו צדיקים כידוע מושל מקשיב על דבר אמת כל משרתיו צדיקים ואפילו ראי' אינו צריך לזה שפשוט מסתמא הי' רשע ובכן לפ"ז כשהצדקת הנביאה שרה אמנו באתה לבית פרעה הי' הקב"ה רואה מעשה הצדקת שרה ומעשה פרעה וביתו ולכך הביא ה' נגעים על פרעה ועל ביתו מטעם עבירותיה' שהי' בעלי עבירות ומקודם לכן כשהי' הקב"ה דן את פרעה הי' דן אותו לפי ערך עמו היינו המצרים כידוע מלך וצבור מלך נכנס תחלה לדין וכו' משא"כ עכשיו כשבאת הצדקת שרה לביתו הי' לזכרון עונות של פרעה וקאמר הפסוק שפיר וינגע ה' את פרעה וכו' על דבר שרי אשת אברם היינו שהיתה צדקת גדולה וגם אשת אברם דאשת חבר כחבר לכך היתה מביאה על פרעה זכרון עונותיו ובהכי ניחא שזה שנתן פרעה לאברם לא החזיר לו היינו צאן ובקר וכסף וכו' כדכתיב ולאברם הטיב בעבורה ויהי לו צאן ובקר וכו' ולא מצינו שהחזיר לו אדרבא כתיב ויעל אברם ממצרים וכו' ואברם כבד מאד במקנה וכו' ולכאורה הי' כמו מתנה בטעות שהי' סובר שאחותו היא ובפשוט לא קשה דאיתא בח"מ סימן ס"ו דהיכא דמקח אינו מקח הוי על המעות ש"ש וש"ך סובר דהוי לזה ונמצא לפ"ז לא הי' צריך להחזיר דהפקעת הלואה מותר עוד י"ל דמטעם צער שמצער את שרה אע"פ שלא נגע בה מ"מ הי' לה צער בלקחו אותה לביתו והנה בחובל

הוי הדין נזק וצער וכו' וכאן אפילו בלא חבלה עכ"פ כיון שהי' לה צער א"כ כל מה שנתן צאן וכו' אין די לגודל צערה וצער אברם ועוד אפשר לומר דידוע בעכו"ם מחשבה רעה הקב"ה מצרף למעשה אבל מחשבה טובה של נכרי אין הקב"ה מצרף למעשה ונמצא בפרעה שהי' חושב ליקח את שרה לאשה זה המחשבה שהיא עבירה באמת הוי כמעשה והמחשבה טובה היינו מה שהי' סובר שהיא אחות אברהם לא הוי כמעשה ולפי הנ"ל יש לומר עוד דכוונת הפסוק היא כך ולאברם הטיב בעבורה היינו הש"י הטיב לאברם בעבור שרה היינו כשנלקחה לבית פרעה נזכר אברהם לטובה כי מדה טובה מרובה ולפי הנ"ל שפרעה נענש בנגעים כי נזכרו עונותיו וכו' מכ"ש שנזכרו אברהם ושרה לטובה ע"ד יתרון האור מן החושך ונמצא לפי ערך עונותיו של פרעה וכשבאת הצדקת שרה לביתו נזכרו מעשי' ומעשה אברהם ובלאו הכי הי' ג"כ שכרה גדול וצדקותיהם עד למאוד ומכ"ש לפי ערך מעשה פרעה ולכך אמר הכתוב ולאברם הטיב בעבורה והיה לו צאן ובקר וכסף וכו' היינו הש"י הטיב לאברם.

וה' אמר אל אברם אחרי הפרד לוט מעמו פירש"י ז"ל כל זמן שהרשע עמו הי' הדיבור פורש ממנו וברש"י הטובים וגם זה כונת הכתוב ולשם יולד גם הוא ר"ל שם הוליד גם את עצמו כנ"ל אלה תולדת נח נח איש צדיק תמים הי' בדורתו וכו' פירש"י יש מרבותינו דורשין אותו לשבח כו' שאילו הי' בדור צדיקים הי' צדיק יותר יש לפרש דורשין אותו שמספרים מחשבת הצדיק הלז בעת עבודתו לה' במדרגה גדולה ובדבקות עליון ולכל זאת נתמעט בעיניו עבודתו לה' ותקטנה בעיניו כל צדקותיו כי אמר אלו הייתי זוכה להיות בדור צדיקים והתגלות אלקות אז היתה עבודתי תמה ובמדרגה גדולה ולפעמים הבהולוהו רעיוניו כי את אשר האיר ה' עיניו והשרה שכינתו עליו הוא לסבת היותו בדור פרוץ ובין החוחים אלו לששונה יחשב ואילו היה בדור צדיקים קדושי עליונים כאברהם לא היה נחשב לכלום וזה היש דורשים אותו לגנאי שמביא רש"י ר"ל שמספרים עוצם ענותותו והכנעתו שגם על זה ראוי להקרא צדיק תמים כנ"ל פירושו ובזה יתורץ פליאה נשגבה כי מי הוא אשר ימלא לבו לדבר סרה על אותו צדיק אשר כתוב עליו מפורש בתורה ונח מצא חן בעיני ה' והבן ויעש נח ככל אשר צוה אותו אלקים כן עשה דהנה באמת הי' עשיית התיבה לטובתו כדי שיהי' ניצול הוא וזרעו וכל אשר לו והנה גם כונתו הי' בעשיית התיבה לקיים מצות בוראו וי"ל הפשט ויעש נח ככל אשר צוה אותו אלקים היינו כאילו הי' ח"ו איזה דין בזה דמרוזז במדת אלקים והיה עושה בודאי רק לקיים מצות בוראו כן עשה עכשיו רק לקיים מצות בוראו אף שהי' לטובתו ויבא נח ובניו מפני מי המבול פירש"י אף נח מקטני אמנה היה מאמין ואינו מאמין שיבא המבול כו' נראה לפרש כי מלת אמונה הוא המשכה כי באמונה ממשיכין הדבר להויתה וזה פירוש דברי רש"י ז"ל מאמין ואינו מאמין ר"ל שאף שהאמין בה' לא רצה להמשיך באמונתו שיבוא המבול ויתורץ פליאה נשגבה כי מה עול נמצא בנח הצדיק אשר פירש"י עליו מאמין ואינו מאמין במקום הבלתי מוכרח זולת כדברים הנ"ל דבאמת לא הי' נח מקטני אמנה חלילה בלתי שבזה הקטין האמונה לבל ימשיך הדבר להויתה לשיבוא המבול ח"ו ע"י אמונתו ותבוא אליו היונה לעת ערב כו' טרף בפ' וגומר פירש"י בפ' לשון מאמר אמרה יהיו מזונותי מרורים כזית בידי הקב"ה כו' ביאור דברי רש"י ר"ל כי הקב"ה לא נתן בעופות כח הדיבור זולתי שהעלה זית שלקחה היונה לפי הי' מליץ

המשמיע כי כן עלה ברעיוני' ממה שבררה העשב המר מכל העשבים וזהו פ' אמרה ר"ל כאילו אמרה בפ' בפועל ויש להסמך על זה מה דאמרי אינשי על אדם פשוט הבלתי שומר פיו מדבר הרבה אומרים העולם זה אינו צריך עלה לפני פה ר"ל שמוציא רעיוניו ועשתנותיו מכח אל הפועל בפיו ואינו צריך לרמוז דבריו ע"י עלה כמו שעשתה היונה וד"ל והבן: פרשת לך ויאמר ה' אל אברם לך לך וגומר אל הארץ אשר אראך והקשו ולמה לא גילה הש"י מיד ול"נ דהגם שא"י גם בענין גשמיות יותר טובה משאר ארצות עכ"פ עיקר טובת א"י שהי' נחשב בעיני אברהם היינו הרוחניות וי"ל כך שהש"י גילה לו תיכף והראה לו רק שלא הי' יכול אברהם אבינו לקבל ההארה כל כך והוצרך הש"י להראות לו בהדרגה ותיכף שאמר לו הש"י אל הארץ אשר אראך אזי אח"כ גילה לו והראה לו בכל פעם שורש הרוחניות של ארץ ישראל ובתיבת אל הארץ אשר אראך היינו הרוחניות והגשמיות וא"כ לא קשה כלום לך לך מארצך וממולדתך כו' עד סוף הענין עיין רש"י שפירש לך להנאתך ולטובתך ואעשך לגוי גדול בכאן אי אתה זוכה לבנים כו' ואברכך בממון ואגדלה שמך שאודיע טבעך בעולם והי' ברכה הברכות מסורים בידך ותברך למי שתמצא כו' ד"ח ואעשך לגוי גדול ז"ש אלקי אברהם ואברכך ז"ש אלקי יצחק ואגדלה שמך ז"ש אלקי יעקב כו' ע"ש והנה האי ד"א שמביא רש"י ז"ל הוא למותר דאם רצה רש"י ז"ל להביא כל הפירושים שמביא המדרש תקצר היריעה מהכיל ובוודאי רש"י ז"ל אינו מביא רק מה שצריך ליישב הפסוק על מכונו ונראה בכוונת רש"י כך והוא דהנה לכאורה יש להבין במדרש דאיתא נסיון ראשון לך לך כו' נסיון אחרון בלך לך דהיינו לך אל ארץ המורי' ובשום לב יפלא מאוד מה זה נסיון במה שהלך אברהם כאשר דבר ה' ומה צורך הקרא להשמיענו זה שהלך כאשר דבר ה' וכי יעלה על לב שאיזה בריא בעולם לא יציית ח"ו לדברי ה' ובוודאי גם פחות ערך מאברהם אבינו אם הי' זוכה לשמוע שום איזה דבור משמו יתברך אפילו לילך לסוף העולם מי פתי יסור הנה אשר לא ישמע ויאזין ויקשב לקולו יתברך ומה זה היחוס של אברהם אבינו ויותר תימא מה הוא הנסיון הלא הקב"ה הבטיחו שע"י הליכה זו ירוויח כל הטובות והברכות לו ולזרעו אחריו וכי בעבור זה לנסיון יחשב אבל שורש הדבר הוא כך דבוודאי עיקר העובדא הוא המחשבה טובה והכל הולך אחר כוונת הלב ועיקר הנסיון הוא גודל התמימות של אברהם ומחשבתו הזכה אשר לא כיון בקיום מצותיו לשום דבר הנאתו אך כיון בקיום מצותיו לקיים פקודת הש"י ולא השגיח כלל מה שיצמח לו מזה שום טובה וזהו שסיפר הכתוב בשבחו של אברהם דהנה בודאי כל דברי נבואה של אמירת הש"י לאברהם אבינו בודאי הי' סידור הענין ככתוב בתורתנו הקדושה בלשון הקודש ע"י צירופי אותיות ותיבות אשרמיני שחוק ומכל טיול לבטלה וזה נקרא דרך צדיקים ויש עוד דרך אחרת דהיינו שלא להתפלל פעמים עם הצבור ופעמים לאחר זמן תפלה בכדי להתפלל בכונה יתירה ושאר ענינים בדומה לזה וזה נקרא מעשיהם של רשעים לשמה כנ"ל והשתא א"ש שאמר המדרש איני יודע באיזה מהן חפץ כי אפשר להיות שטוב לעשות מעט רשע לשמה כנ"ל כשהוא אומר וירא אלקים את האור כי טוב הוי אומר שהקב"ה חפץ רק במעשה הצדיקים כנ"ל במדרש רבה פ"ג וירא אלקים את האור כי טוב שאל ר"ש בן יהוצדק לר' שמואל בר"נ א"ל מפני ששמעתי עליך שאתה בעל אגדה מהיכן נבראת האורה א"ל מלמד שנתעטף בה הקב"ה כשלמה והבהיק זיו

הדרו מסוף העולם ועד סופו אמרה לי' בלחישא א"ל מקרא מלא הוא עוטה אור כשלמה ואת אומרת לי בלחישא אתמהא א"ל כשם ששמעתי בלחישא כך אמרתי לך בלחישא אמר ר' ברכי' אלולי שדרשה ר' יצחק ברבים לא הי' אפשר לאמרה מקמי כן מה היו אומרים ר' ברכי' בשם ר' יצחק אמר ממקום בהמ"ק נבראת האורה הה"ד (יחזקאל מ"ג) והנה כבוד אלקי ישראל בא מדרך הקדים ואין כבוד אלא בהמ"ק המד"א כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשנו וגומר עכ"ל המדרש הנה כל מפרשי' לא מלאו ספק יפה כתרנה לפרש זאת בדרך הפשוט גם הקדמונים לא אחזו שער וקצב לגלות דברי המדרש אשר אינו יוצא מפשוטו ובעזהש"י לדעתי פירושו עפ"י פשוטו כאשר אבאר בהצעה א' קטנה והוא נמצא כמה פעמים במדרש הובא בדברי מאור עינינו רש"י ז"ל יהי רקיע גם יהי מארת עינינו אין לשון בריאה מחדש כי אם נופל על דבר אשר היה מכבר אך עתה נתחזק ונתהוה יותר וזה הי' שאלת ר"ש הנ"ל אחרי אשר הכתוב אומר יהי אור ואינו מזכיר לשון בריאה בהחלט הפשוט שכבר נבראת מקודם לכך שאלו מהיכן נבראת האורה דייקא ור"ש בר"נ השיב לו בלחישא נתעטף הקב"ה כנ"ל והתנצל כשם ששמעתי בלחישא כך אמרתי בלחישא כי בכאן סוד נסתר ואינו נגלה כי אם ליחידי סגולה ע"ד אין דורשין במעשה בראשית כו' ור' ברכי' הגם אחרי שמעו תשובת ר"ש בר"נ הנ"ל לא נרצה בעינינו להיות זאת תשובה מספקת כי עדיין יכולין לשאל מה היה קודם עטיפה הנ"ל מ"מ מהיכן נבראת האור' ושיבח מאד את דברי ר' יצחק בהיותו דורש נאה ברבים להודיעם כי נבראת ממקום בית מקדשנו בראיות פסוקים חזקים כראי מוצקים ואז מתורץ קושיית ר"ש הנ"ל מכל וכל באין פיקפוק כי נבראת האורה ממקום ביהמ"ק הקודמת לעולם והוא הנרצה בדברי המדרש הנ"ל אמר ר' ברכי' אלולי שדרשה ר' יצחק ברבים כאשר יבואר לקמן באומר דבר בשם אומרו לא הי' אפשר לאמרה היינו כתשובת ר"ש בר"נ הנ"ל כי מקמי כן מה הי' אומרין ועדיין הקושיא הנ' אינה מתורצת אך ההכרח לומר כר"י הדורש ברבים ר' ברכי' בשם ר' יצחק אמר ממקום בית המקדש נבראת התורה כנ"ל ומתורץ היטב הקושיא כל הצורך המן העץ אשר צויתך לבלתי אכול ממנו אכלת ויאמר האדם האשה אשר נתת עמדי היא נתנה לי מן העץ ואוכל ואיתא במדרש רבה פרשה י"ט אמר רבי אבא ב"ר כהנא ואכלתי אין כתיב כאן אלא ואוכל אכלתי ואוכל וקשה להבין שאדה"ר יאמר זה שאכל ויאכל עוד כמו להכעיס ח"ו לכן נראה לפרש ע"ד שאיתא בגמרא האומר אחטא ואשוב אחטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה אחטא ויוה"כ מכפר אין יוה"כ מכפר ויל"ד מה זה אין מספיקין בידו לעשות תשובה יאמר אין תשובה מועלת כדרך שאומר ביוה"כ לכן נראה לתרץ ע"ד כי י"ל כשאדם עובר איזה עבירה במזיד בלי שום טעם רק מחמת תאוה ופתוי היצר אזי אח"כ כשהוא מתחרט ועושה תשובה אזי מתבייש מאד ויתחרט בחרטה גמורה בל ישוב לכסלה עוד ועושה תשובה בהתלהבות גדול אזי התשובה מספקת לו ותתקבל לפני ה' אבל כשאדם ח"ו עובר עבירה וחושב עתה אעשה את העבירה ואח"כ מיד אעשה תשובה דהיינו אחטא ואשוב אע"פ שעושה תשובה אין עושה תשובה כראוי בחרטה גמורה כי באמרו לא חטאתי כי בשעת עשיית העבירה הי' חושב לעשות מיד תשובה לכן אין תשובתו מתקבלת וזה כוונת המאמר האומר אחטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה ר"ל אין עושה תשובה המספקת לו ר"ל אין עושה תשובה כראוי כנ"ל ועפ"ז

י"ל את המדרש ר"ל שהקב"ה אמר לאדה"ר המן העץ אשר צויתך לבלתי אכול ממנו אכלת ר"ל שאכלת מן העץ על דעת שלא לאכול עוד מן העץ הזה רק עתה ואח"כ מיד לעשות תשובה אז הוי אחטא ואשוב ולא יועיל תשובה לכן השיב אדה"ר האשה אשר נתת עמדי היא נתנה לי ואוכל ר"ל אכלתי ואוכל עוד שלא הייתי חושב לעשות תשובה רק אכלתי מחמת תאוה ופתוי היצר ולא באחטא ואשוב פרשת נח אלה תולדות נח נח וגומר הנה יש לרמז בזה הפסוק הנה האדם צריך לעבוד את הבורא ב"ה וב"ש ולשבר כל תאות הגופניות הנולדים עמו מנעוריו ולהיות ברי' חדשה ולהוליד א"ע מחדש ולא כמו שהולידו אביו כי האדם כשנולד אז נולד בכל התאות והצדיק פורש א"ע מכל התאות הגופניות לש"ש ועובד את הבורא ב"ה וב"ש ביראה ובאהבה בכל רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו וזה כאילו הוליד א"ע וזה כונת הכתוב אלה תולדות נח נח ר"ל שהוליד א"ע מחדש ע"י מעשיוחי עיין רש"י שפירש דהוא לשון נופל על לשון ולכאורה קשה למה נקרא שמה חוה בוא"ו הי"ל לקרא שמה חי' ביוד ונראה דכמה מיני חיות יש בעולם יש חיות טוב כמעלת הצדיקי' ההולכים בתורת השם דהנה בתורה הוא השורש והחיות לכל העולמות דע"י התורה נבראו כל מציאת העולמות וא"כ הצדיקים אינם הולכים חוץ מגדר התורה והמצות והתורה היא אצלם מרכז האמצעי אשר על זה סובב והולך כל מיני עשיותם כמו הדיבור והשמיעה והראי' וההליכה הכל הוא ע"י דרכי התורה וא"כ הם דבקים בחי העולמים וזהו בחי' מלאפום שהנקודה היא באמצע אות ר"ל שהם דבוקים במרכז האמצעי שהיא התורה אשר היא הנקודה הפנימיית וחיות העולמות אבל נמצאו כמה בני אדם אשר הם מורידים חיות מן העולמות למטה וח"ו עד עפר ישפילנה מחמת שהם יוצאים מגדר התורה והמצות וא"כ איך יכולים להיות דבוק בחי העולמות כיון שכל חיות העולמות הוא ע"י התורה והמצות והם נפסקו משורש התורה וא"כ מאין יבוא עזרם וחיותם מחמת שהם הורידו החיות תחת העולמות וזה בחי' חירק שהנקודה הוא תחת האות והאות רוכב על הנקודה דבאמת הנקודה היא החיות של האות כיון דהנקודה הוא מנהיג את האות וכשאדם משפיל החיות של כל מדות הקדושים אז הוא משפיל הנקודה תחת האות ואין תקנה לאנשים אלו לחזור לשרשם כי אם כשישים אל לבו באמת ובתמים האיך הוא נפסק משורש החיות של העולמות והאיך הוא למטה מכל הנמצאים שבעולם ואין לו על מי להשען כי אם על רחמיו וחסדיו יתברך ורצון מחשבתו אשר קדמה לבריאת העולם כשאחז"ל דכשרצה הקב"ה לברוא את האדם אמרה התורה לפניו והלא עתיד לחטוא לפניך והשיב לה הש"י וכי למגנא אתקרינא ארך אפים הלא תשובה קדמה לבריאת העולם דהנה הוא יתברך היה צופה ומביט מיד כשעלה ברצונו לברוא העולמות עד סוף כל הדורות וממכון שבתו השגיח איך שיהי' נמצא בעולם כמה בני אדם שיהיו נפסקים מחיות העולמות ויצאו מגדר התורה והקדים הש"י להם צרי ורפואה למכתם כשיחזרו בתשובה שלימה לפניו וישובו לשרשם אז יקבלם הש"י וא"כ במחשבה זו של עולם התשובה שם יש לו מציאות וא"כ כשאדם רוצה לשוב ולתקן את אשר עשה צריך להבין בשכלו איך שהוא מרוחק מכל חיות העולמות ואין לו שום תקנה במציאות כי אם שם במחשבה הקדומה אשר קדמה לכל העולמות והוא השורש של חיות כל העולמות וכל האותיות ושם יש לו מציאות וא"כ הוא דבוק בבחינה עליונה דהוא האם והשורש של כל חיות דהוא התשובה עילאה וזהו נקודת חולם שהנקודה הוא

למעלה מן האות ונמצא מה שהי' מקודם בבחי' התחתונה למטה מן העולמות והאותיות
דהוא בבחי' חירק ועכשיו נתעלה למעלה להיות הנקודה עולה ויושב בראש הוא"ו וזהו
בחי' חולם ומזה נתהפך ונעשה מוחל ומשם ממשיך מחילה על כל חטאיו וזה כוונת חז"ל
במקום שבע"ת עומדים אין צדיקים גמורים יכולין לעמוד שם כי מעלת השב בתשובה
הוא רם ונשא ממעלת הצדיק כי איך יוכל הצדיק לעמוד על בחי' זו מחמת שלא טעם
טעמא דאיסורא ולא יצא חוץ מגדר התורה והמצות ואז הוא תמיד דבוק וקשור בחי
העולמות וצריך לחזק א"ע ולדבוק נפשו במעלה ורצון הקודם אבל מכל מקום אף שהוא
דבוק שם בעולם המחשבה כיון שהוא למטה בעולם המציאות צריך להמשיך לעצמו
חיות ממקור החיים ושורש השרשים לתוך העולמות וזה בחי' קו הוא"ו המורה על
המשכה מנקודת היוד מרצון עליון נמשך דרך קו הואו חיות לתוך העולמות ובוזה יש
לכוון פירוש של הפלוגתא בש"ס במס' ר"ה חד אמר כובש וחד אומר נושא והוא דמא"ח
ומא"ח ול"פ דזה מדבר מבחי' השב איך שהוא בא לידי דבקות עליון אל המחשבה עילאה
וזה בחי' נושא שהקב"ה מסתכל בכח והמעשה אשר הגיע מזה הענין שע"י שחטא ושב
ע"י"ז בא לידי מעלה הגבוה ונתדבק בעולם עליון בשורש התשובה שהוא למעלה מחיות
העולמות וזה הפי' נושא עון שע"י העון בא התנשאות לאדם שנדבק בה' עילאה בחי'
תשובה תשוב ה' וח"א כובש זה מדבר מבחי' המשכתה אח"כ מדביקות עליון לתוך
מציאת העולמות הורדת השפע למטה וזה תענוג עליון שהקב"ה משפיע וזה כובש ע"ד
יכבוש עונותינו ר"ל שע"י העבירה בא כבישת השפע למטה והבן והנה קודם שחטאה
חווה והחטיא את האדם אז הי' דבוקים בחי' עולמים במרכז האמצעי באותיות התורה
משא"כ לאחר שחטאו ועשו תשובה ואז נדבקו בעולם עליון ברצון הקדוש והוא השורש
והחיות של כל העולמות וז"ש ויקרא אדם שם אשתו חווה שנעשה מיו"ד וא"ו ע"י
שהמשיך חיות מעולם התשובה הוא המחשבה קדומה לתוך העולם התחתון לכך נקראת
חווה כי היא היתה אם כל חי ר"ל שע"י החטא שעשתה והוצרכה לשוב ע"י"ז נדבקה באם
והשורש של כל חי והבן במדרש רבה פרשה ב' והארץ היתה תהו ובהו אלו מעשיהן
של רשעים ויאמר אלקים יהי אור אלו מעשיהן של צדיקים אבל איני יודע באיזה מהן
חפץ אם במעשה אלו ואם במעשה אלו כיון דכתיב וירא אלקים את האור כי טוב הוי
במעשיהן של צדיקים חפץ עכ"ל המד' והמדרש זה הוא פליאה וכי אפשר לומר שהקב"ה
חפץ במעשיהן של רשעים ח"ו אך נראה לפרש לפי שיש דרך פשוט בעבודת הבורא
לעשות כל המצות לאמתן ולהתפלל כנבור ובזמנה ולהתרחק מכלפרשת בראשית ויאמר
אלהים תדשא הארץ דשא כו' עץ פרי עושה פרי למינו כו' ותוצא הארץ כו' ועץ עושה
פרי כו' פירש"י עץ פרי שיהיה טעם העץ כטעם פרי והיא לא עשתה כן אלא ותוצא
הארץ עץ עושה פרי לפיכך כשנתקלל אדם על עונו נפקדה גם היא על חטאה עכ"ל
וכבר צווחי קמאי דהאי לפיכך שהביא רש"י אין לו שייכות כלל אל מה שקודם וגם מה
שייכות יש חטא הארץ לחטא האדם ונראה ליישב דברי רש"י הנ"ל בטוב טעם ובוזה
יתבארו הרבה כתובים דהנה לכאורה יפלא מאד מאין בא זה שהארץ חטאה נגד קונה
דבשלמא באדם בשר ודם שייך חטא מחמת יצרו הרע הטמון בקרבו ומטהו מן הדרך
הישר והוא יתברך נתן לאדם הבחירה חפשית איזה הדרך שירצה יבחר הן לטוב או
הפוכו חלילה אבל שאר הנמצאים כל הנאצלים והנבראים והיצורים והנעשים כולם הם

ששים ושמחים לעשות רצון קונם ואין להם שום יצה"ר להטותם מדרך הטוב ומאין בא לה חטא וביותר לפגום מעלתה שהקב"ה פקד עלי' לטובתה שגם העץ אשר תוציא יהי טוב למאכל והיא קלקלה ונתנה טעם לפגם ובשום לב יש לומר דהארץ לא חטאה כלל ואדרבה עשתה עבדות גדול ומסירת נפש שלא חשה לקילקולה וכעין שאמרו חז"ל גדולה עבירה לשמה דהנה הארץ הסתכלה וראתה בריאת אלקים כל מעשה בראשית כי נורא הוא כל מיני נפלאות מראשית הנקודה כל השתלשלות העולמות עד תהום ארעא אשר כמה מיני נמצאים ודומים וצמחים ועשבים וחכמת אלקות והנפלאות וחכמת הבורא ית"ש ועל כולם הוא האדם אשר גופו נלקח עפר מן האדמה ונשמתו הוא מאוצר הנשמות החצובה מתחת כסא כבודו יתברך והכל בידי אדם ותלוי במעשיו כי יש ביכולת ביד האדם אם ילך בדרך ישר וטוב אז יהי עלי' לכל העולמות ולכל הנמצאים ואם ח"ו יקלקל ממעשיו אז ע"י מעשיו נפגם הכל ויורד למטה כל הנבראים הרוחני והגשמי בבחינה התחתונה אז אמרה הארץ בלבה שח"ו שכיון שאדם קרוב לחטוא מחמת יצרו הרע ואז ח"ו יבוא פגם גדול לשורש נשמתו ולא יועיל לו שום תיקון ותשובה על זה התחכמה האדמה ושינתה תחילה את ציווי הבורא כדי שיהי לאדם אח"כ אמתלא על חטאיו מחמת דשורש גופו הוא מן האדמה אשר שינתה תחלה רצון הבורא ותולין הקלקלה במקולקל ולא יתלו הסרחון בנשמה רוחני וחסה הארץ על כבוד שמים ועל האדם להקל מאתו החטא מחמת דשורש של האדם אשר נלקח ממנה הרע את מעשיו ואז אין להאשים את האדם כל כך וא"כ עשתה הארץ עבדות גדולה ולשם שמים נתכונה ולכן לא נענשה הארץ תיכף כי קמי שמיא הי' גליא אשר הי' כוונתה עבור כבוד יוצרו אך כשחטא האדם אז נפקדה על עונה להוציא רצון הארץ מכח אל הפועל דאם לא נתן לה הש"י עונש א"כ לא הי' נתגלה הדבר כלל שחטאה והי' חטא האדם קשה ולא הי' נשלם רצון הארץ אשר חטאה עבור זה וזה שכתוב רש"י לפיכך כשנתקלל האדם על עווננו אז נפקדה גם האדמה כדי להוציא רצון הארץ מכח אל הפועל ולהקל מאדם עונשו מאחר שנלקח מן האדמה אשר חטא בתחלה ונמשך האדם בטבע החומר אחר האדמה אשר לוקח ממנה ודברי רש"י ז"ל נכונים ובזה תבין דברי שהע"ה שאמר בן חכם ישמח אב ובן כסיל תוגת אמו אשר לכאורה אין זה מצד השכל שהטוב והשמחה המגיע מהבן חכם יתייחס להאב וצער ותוגה מבן כסיל יהיה על האם אך הוא הדבר אשר דברנו דהרי עינינו רואות כשאדם הולך בדרך הישר וטוב בעיני אלקים ואדם אז כל רואיו יאמרו כמה גדלה נשמתו הק' של אותו האיש ומייחסין הטוב אל הנשמה וכשאדם ח"ו הולך בדרך בלתי טוב אז מרגלא בפומא דאינשי כמה חומרו עכור ותולין הקלקלה בחומר המגושם מאדניה וזה פעלה הארץ במעשה ידיה שכל פעולות הרעות אשר יעשה האדם יתלה בה דהיא האם והשורש להגוף בחומר אבל מעשה הטוב יתייחס להאב דהוא השורש של הנשמה חכמה עילאה וז"ש בן חכם ישמח אב כשהבן הוא חכם והולך בדרך טוב אז ישמח אב הוא הנשמה הבאה מחכמה עליונה המכונה בשם האב אבל בן כסיל בחושך הולך אשר מקלקל מעשיו זהו תוגת אמו דהוא השורש אשר הולידה את הגוף דהוא האדמה אשר היא האם להגוף ותולין בה הקלקלה ועפ"ז תבין דברי הכתוב וזכרתי את בריתי יעקב כו' והארץ אזכור דבשלמא זכירת האבות ניהא דזכות מעשיהם הטובים יגן עלינו אבל מה אהני מן זכירת הארץ אך לדרכנו ניהא דר"ל דאזכור את הארץ אשר

חטאה וממנה לוקח האדם וא"כ חטא הארץ גרם לאדם שיקלקל וילך אחר חומר הרע אבל מצד נשמתו הק' לא הי' האדם חוטא כלל כמש"ל באריכות ובזה י"ל פירוש הכתוב בפ' קדושים וכי תבואו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל דהאי כל עץ אינו מוכן ולדברינו הנ"ל ניחא דהנה כיון דהארץ נתכונה לטובתנו וקלקלה את עצמה שלא להיות טעם עצו ופריו שוים רק עושה פרי ולא עץ פרי וקבלה עונש עבורנו לכן ראוי ומוטל עלינו לתקן את פגמה וכגמול ידה ישוב לה וכי נבוא לארץ מחויבים אנו לתקן את האדמה וז"ש ונטעתם כל עץ מאכל ר"ל שכל העץ יהי' ראוי למאכל ולא הפרי לבד אלא יהי' טעם עצו ופריו שוים והמעין המשכיל יעיין בכתבי האר"י בפע"ח בשער ק"ש על המטה ימצא קצת מדברנו אלה ויקרא האדם שם אשתו חוה כי היא היתה אם כל